

Bektaşîlik Makâlâtı

Ali Ulvî Baba

Yayına Hazırlayanlar
İsmail Kasap - Yusuf Turan Günaydın

BEKTAŞİLİK MAKÂLÂTI

Ali Ulvî Baba

Yayına Hazırlayanlar

İsmail Kasap - Yusuf Turan Günaydın

HORASAN YAYINLARI

İstanbul 2006

**HORASAN
YAYINLARI**

Ankara Cad. No.: 31 Fahretti Kerim Gökay İş Merkezi
Kat: 4 D. 46 Cağaloğlu 34112 İSTANBUL
Tel.: (0212) 511 96 29
Faks: (0212) 519 78 70

Web: www.horasanyayinlari.com
E-mail: posta@horasanyayinlari.com

Horasan Yayınları: 15
İnceleme-Araştırma : 12

Bektaşılık Makalâtı
Haz. Yusuf Turan Günaydın-İsmail Kasap
ISBN 975-98065-9-2
Ekim 2006, İstanbul, 1. Baskı

Yayın Yönetmeni : Murat Korkmaz
Editör : Fatma Hilal Feriçatođlu
Kapak ve İç Tasarım : Ajans Grup-Devrim Korkmaz
Baskı ve Cilt : Barış Matbaa ve Mücellit
Davutpaşa Cad.Güven San.Sit.
C Blok No.: 291 Topkapı-İstanbul

İÇİNDEKİLER

Önsöz	5
ALİ ULVİ BABA'NIN HAYATI ve ESERLERİ	7
Doğumu-Ölümü Ailesi	7
Bektaşılığın İntisâbı	9
Yetiştirdiği Kimseler	10
Şairliği	11
Hayatıyla İlgili Ek Bilgiler	11
Eserleri	11
Kaynakça	19
BEKTAŞILIK MAKÂLÂTI	23
BİRİNCİ BÖLÜM	
Lâhika	46
Tetimme48	
Hâtime	50
İKİNCİ BÖLÜM	
el-Ehâdisü'l-Vâride fî Fezâili Cenâbi Aliyyi'l-Murtezâ Kerrema'llâhu Vechehû ve Radiya'llâhu 'Anhû	57
Mukaddime	57
Ehâdis	58
Dizin	67
Tıpkı Basım	73

Ö n s ö z

Son dönem Bektaşîleri arasında meydana gelen bir tartışmanın parçası durumundaki *Bektaşîlik Makâlâtı*, birkaç açıdan dikkate değer bir eserdir: Öncelikle Bektaşîlik tarihinde “Çelebiyân” ve “Babagân” olarak adlandırılan iki kolun sürekli tartıştığı Hacı Bektaş-ı Velî'nin “mücerred” olup olmadığı konusuna getirdiği yaklaşım dikkat çekicidir. Kendisi de Babagândan olduğu hâlde Babagândan bir diğer Bektaşîye [Ahmed Rıfki'ya] karşı yazılmış olması eserin dikkat çekiciliğini artırmaktadır.

Ahmed Rıfki'nın *Bektaşî Sırrı* adlı eseri yayınlanınca bu esere birkaç reddiye yazılmıştır. Bu reddiyelerden en tanınmış Çelebi Cemaleddin Efendi'ye ait *Müdâfaa* adlı reddiyedir. Söz konusu reddiye Ahmed Rıfki'nın karşı reddiyesiyle birlikte iki ciltlik *Bektaşî Sırrı*'na dahil edilmiş ve eser dört cilt olarak basılmıştır. Çelebi Cemâleddin, unvanından da anlaşılacağı üzere Çelebiyândandır ve reddiyesinin temelini asıl olarak Hacı Bektaş-ı Velî'nin evli olduğu tezi oluşturur. Ali Ulvî Baba'nın reddiyesi de bu konu üzerinde durmakta, fakat aynı konuda ikisinden de farklı bir yaklaşım ortaya koymaktadır.

Öyle görülüyor ki, Ahmed Rıfki'nın eseri zikrettiğimiz bu ana konu etrafında, yayınlandığı dönemde bir tartışma dizisi oluşturmuş, esere birkaç reddiye yazılmıştır. Bu reddiyelerden Cemâleddin Efendi'nin reddiyesi sadeleştirilerek yayınlanmıştır. *Bektaşî Sırrı* ise tartışmanın odağındaki asıl eser olmasına rağmen yayınlanmamıştır. Hazırladığımız *Bek-*

taşilik Makâlâtı ile bu reddiyeler zincirinin önemli bir halkası daha gün yüzüne çıkartılmış olacaktır.

Esasen başta *Bektaşî Sırrı* olmak üzere tartışmanın parçası olan reddiyelerin tümünün gün ışığına çıkartılması gerekmektedir. Bu durumda sadeleştirilerek yayınlanan Cemâleddin Efendi reddiyesinin yeniden hazırlanmalı, Balabânî Ziyâeddîn Hüsnî'nin *Peyâm-ı Sabâh*'ta tefrika edilen reddiyesi ile Ahmed Sâfi'nin *Sefîne-i Sâfi* adlı hacimli eserinin dördüncü cildinde yer alan ve Ahmed Rıfkı'nın eseri eksen alınarak yazılan "Bektaşiler Hakkında Mülâhaza-i Munsifâne" başlıklı bölüm bir dizi hâlinde neşredilmelidir. Bu reddiyeler kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini düşündüğümüz Müncî Baba unvanlı Baba Mehmed Süreyyâ'nın *Tarikat-ı Aliyye-i Bektaşîyye* adlı eseri ise çevrimyazı-sadeleştirme olarak basılmıştır. Tümünün yazılmasının ana saiki olan *Bektaşî Sırrı*'nın yeni neşri ise geç kalmış bir çalışma olarak ortada durmaktadır.

Bektaşilik Makâlâtı sadece bu tartışmanın bir parçası olarak önemli değildir elbette. Bu ufaklık eserde Ali Ulvî Baba tasavvuf anlayışını öz, keskin ve neredeyse aforizmik bir biçimde vermektedir. Eser bu yönüyle de dikkat çekicidir.

Neşrimizin Bektaşilik tarihi çalışmalarına katkıda bulunacağına inanıyoruz.

İsmail Kasap-Yusuf Turan Günaydın

ALİ ULVÎ BABA'NIN HAYATI ve ESERLERİ

Doğumu-Ölümü, Ailesi

Bektaşî şair ve büyüklerinden Ali Ulvî Baba unvanlı Mehmed Ali Çerkeşî 1864 yılında Çankırı'nın Çerkeş ilçesinde doğmuştur.¹ Kaynaklar ölüm tarihi konusunda farklı bilgiler vermektedir. Bazı kaynaklara göre İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali sırasında elli beş yaşlarında iken 1919'da şehit edilmiş², bir kısım kaynaklara göre ise soyadı kanunundan sonra "Gerçek" soyadını alarak 1954'e kadar yaşamış ve bu tarihte İzmir'de ölmüştür.³ Başka bir kaynakta ise son zamanlarında felçli olduğu, 1950'yi 1951 yılına devreden gece saat 24.00'te vefat ettiği ve o gece şiddetli bir yağmur başlaması sebebiyle üç gün sonra İzmir'de Paşa Köprüsü Mezarlığına defnedildiği belirtilmektedir.⁴

¹ Doğum tarihi kaynaklarda geçmez. Sadece bir kaynakta verilen bu doğum tarihi de müellifin Yunanlıların İzmir'i işgali sırasında 1919'da elli beş yaşlarında öldürüldüğüne dair bir kayıttan yola çıkılarak bulunmuştur. Bk. Ö. Faruk Huyugüzel, *İzmir Fikir ve Sanat Adamları*, Ankara 2000, s. 69.

² Sadettin Nüzhet Ergun, *Bektaşî Şairleri*, s. 15; Cemaledin Server *Revnaoğlu Arşivi*, Dosya no: A 148; Huyugüzel, a.g.e., s. 69.

³ Turgut Koca, *Bektaşî-Alevî Şairleri ve Nefesleri (13.Yüzyıldan 20.Yüzyıla Kadar)*, İstanbul 1990, s. 710; Müfit Yüksel, *Bektaşilik ve Mehmed Ali Hilmi Dede Baba*, İstanbul 2002, s. 78; Hülya Küçük, *Kurtuluş Savaşında Bektaşiler*, İstanbul 2003, s. 222.

⁴ Bk. Bedri Noyan, *Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevilik-V*, Ankara 2002, s. 198 ve Noyan, a.g.e., s. 45. Bu mezarlıkta Şaban Topal dostumuzun yaptığı dikkatli araştırmaya rağmen Ali Ulvî

Bu tarihlerden ilkinin doğru kabul edemeyiz. Çünkü son icazetnâmesi 1924 tarihlidir. Ayrıca *Bektaşilik Makâlâtı*'nin basım tarihi 1922'dir. Hem bu icazetnâmenin tarihi, hem de eserin müellifin sağlığında basılmış olmasından dolayı Ali Ulvî Baba'nın 1919'da öldüğünü söylemek mümkün değildir. Bu sebeple de 1950 ya da 1954'te öldüğünü kabul etmemiz gerekmektedir.

Ali Ulvi Baba'nın ailesi hakkında kaynaklarda fazla bilgi yoktur. Eşinin adının Vasfiye Hanım olduğu ve bu hanımın Ali Nutkî Baba [1869-1936]'dan nasip aldığı bilinmektedir. Ulvi Baba'nın soyu hakkında birtakım söylentiler varsa da Bedri Noyan bu tür bilgilerin dedikodudan öte bir anlam taşımadığını tespit etmiştir.⁵

Gençlik döneminde askeriyeye intisap etmiş ve askerî görevlerle Rumeli bölgesinde bulunmuştur. Tabur imamlığı göreviyle İstiklâl Savaşı'na katılmıştır. Süvari Yüzbaşılığından emeklidir.⁶

Bektaşiliğe İntisâbı

Askerliği döneminde Şahkulu Sultan Dergâhında Mehmed Ali Hilmi Dede Baba [1842-1909]'dan el alarak Bektaşiliğe girmiş, önce Halife Ali Nutkî Baba'dan⁷, sonra Rumelihisarı Şehitlik Tekkesi postnişini Nafi Baba [1833-1912]'dan⁸ ve daha sonra da Salih Niyazî Dede Baba [ö. 1941]'dan⁹ Babalık icazeti almıştır. Bu zattan aldığı icazetname 1343/1924 tarihlidir. Bu icazetten sonra bir adı da Mızraklı Dergâhı olan İzmir Balpınarı Tekkesinde postnişin olmuştur.¹⁰ Bu tekkenin son

Baba'nın kabri bulunamadı. Mesaisinden dolayı Şaban Topal'a çok müteşekkirdir. Ayrıca Noyan'ın verdiği tarihi doğrulamak üzere İzmir Gazetelerinden *Yeni Asır*'ın 1951 Ocak sayılarını gözden geçirmemize rağmen ölüm ilânına da rastlamadık. Ali Ulvi Baba'nın bilinen tek fotoğrafı Bedri Noyan arşivindedir. Bk. *a.g.e.*, s. 198 ve 428.

⁵ Bk. Noyan, *a.g.e.*, s. 199.

⁶ Noyan, *a.g.e.*-V, s. 198; Yüksel, *a.g.e.*, s. 77.

⁷ Noyan, *a.g.e.*-VI, s. 43. Bedri Noyan aynı sayfada, Ali Ulvi Baba'nın Ali Nutkî Baba'dan icazet almışken Nafi Baba'dan da icazet almasının sebebini 'Yakup Kadri'nin Ali Nutkî hakkında yazdığı *Nur Baba* adlı roman sebebiyle içinde uyanan şüphe'ye bağlamaktadır.

⁸ Tam adı Mehmed Abdünnâfi olan Nafi Baba hakkında bk. İbrahim Alâettin Gövsa, "Nafi Baba, Şeyh Mehmet Abdünnâfi", *Türk Meşhurları Ansiklopedisi*, İstanbul [1946], s. 271-272; Ali Birinci, "Rumelihisarı'nda Bir Bektaşî Şeyh Ailesi", *Dergâh*, c. XII, Nisan 2001, S. 134, s. 9-11.

⁹ Salih Niyazî Baba hakkında bk. Küçük, *a.g.e.*, s. 194-196 ve 240.

¹⁰ Noyan, *a.g.e.*-V, s. 198; Yüksel, *a.g.e.*, s. 77. Balpınarı Tekkesi hakkında geniş bilgi için bk. Noyan, *a.g.e.*-V, s. 195-203.

şeyhidir.¹¹ Bedri Noyan, aslının kendisinde bulunduğunu söylediği ve Salih Niyazî Dede Baba, dergâh aşevi babası Elhâc Zeynelâbidin Baba, ekmek evi babası Abdülkerim Baba, atacı Feyzullah Baba ve mihmândar Ahmed Muhtâr Baba gibi Bektaşî büyüklerinin mühür ve imzalarıyla Ali Ulvî Baba'ya verilen yenileme icazetnamesinin bir bölümünü aktarmıştır:

"*Tarikat-ı Aliyyemize hayli seneden beri âdâb ve erkân-ı Muhammed-Ali üzerine hizmet eden ve bin üç yüz yirmi yedi (1909) senesi Saferü'l-hayrının beşinci tarihinde İstanbul'da Rumelihisar'da Şehidlik Dergâhı postnişini merhum Nâfi Baba tarafından mu'tâ ve Dergâh-ı Hazret-i Pirimize mevdü ve mahfûz ve 15 Teşrinievvel 1329 (1916) tarihinde rûh-ı revânı şâd, merhûm Elhâc Feyzullah Dede Baba tarafından musaddak, yedinde icazeti bulunan İzmir'de Balpınarı Dergâhı postnişini Çerkeşi Ali Ulvî Baba, tecdiden Dergâh-ı Hazret-i Pirimizden icâzetnâme talebinde bulunmuş ve Baba-yı mûmâileyh filhakika ulûm-ı şer'iyeye ârif ve âdâb ü erkân-ı tarîkata vâkıf, edîb ve kâmil ve ehl-i hâl ve sâhib-i temkin olup neşr-i füyûzât-ı Tarikat-ı Aliyyemize ehliyeti ind-i fakirânemizce mâlûm ve müsellemler bulunduğundan kemâ fi'l-kadim ol makâm-ı vâcibü'l-ih-tirâmda ikâmet ve ikâd-ı tarîk-ı müstakim üzere âyin-i nâzenini icrâ ve bilcümle ehl-i tarîkat ve tâlibân-ı râh-ı hakikat olan muhibbân u âşikân u sâdikânın hizmet-i malûme ve metâlib-i maneviyyelerinin rû'yet ve gurabâ ve misâfirine ibrâz-ı hürmet ile, evkât-ı hamsede Hükümet-i Cumhûriyye-i mübeccelemizin mâdâme'l-melevân terakkî-i şân ü şevket ve bekâ-yı mülk ü millet daavât-ı mefrûzesine müdâvemet eylemek üzere "İnna'llâhe ye'muru-küm en tüeddü'l-emânâti ilâ ehlihâ" (Nisâ: 58) âyet-i kerîmesinin mâ-sadakinca mûmâileyh Çerkeşi Ali Ulvî Baba Efendiye Hânkâh-ı Hazret-i Pîr'den teberrüken ve tecdiden işbu icâzetnâme itâ kılındı. Fî Zilhicce'ti's-Şerîf, Sene-i Hicriye 1343 (1924) ve fî 25 Hazîran Sene-i Rûmiyye 1341."*¹²

Bu icazet Ali Ulvî Baba'nın Nafi Baba'dan aldığı ilk icazetnâme değil, Salih Niyazî Baba'dan aldığı ikinci icazetnâmedir. İkinci bir icazetnâmeye ihtiyaç duyulmuş olmasının sebebi Ali Ulvî Baba hakkında 'uydurma Baba' olduğu şeklindeki dedikoduların diyebiliriz. Noyan bu dedikoduları analiz ederek asılsız bulmaktadır.¹³

¹¹ Bk. Küçük, *a.g.e.*, s. 193.

¹² Bk. Noyan, *a.g.e.*, s. 199-200.

¹³ Ali Ulvî Baba hakkındaki bu ve diğer birtakım dedikodular hakkındaki değerlendirmeler için bk. Noyan, *a.g.e.*, s. 200-201.

Bu tarihlerden ilkinin doğru kabul edemeyiz. Çünkü son icazetnâmesi 1924 tarihlidir. Ayrıca *Bektaşilik Makâlâtı*'nın basım tarihi 1922'dir. Hem bu icazetnâmenin tarihi, hem de eserinin müellifin sağlığında basılmış olmasından dolayı Ali Ulvî Baba'nın 1919'da öldüğünü söylemek mümkün değildir. Bu sebeple de 1950 ya da 1954'te öldüğünü kabul etmemiz gerekmektedir.

Ali Ulvi Baba'nın ailesi hakkında kaynaklarda fazla bilgi yoktur. Eşinin adının Vasfiye Hanım olduğu ve bu hanımın Ali Nutkî Baba [1869-1936]'dan nasip aldığı bilinmektedir. Ulvi Baba'nın soyu hakkında birtakım söylentiler varsa da Bedri Noyan bu tür bilgilerin dedikodudan öte bir anlam taşımadığını tespit etmiştir.⁵

Gençlik döneminde askeriye intisap etmiş ve askerî görevlerle Rumeli bölgesinde bulunmuştur. Tabur imamlığı göreviyle İstiklâl Savaşı'na katılmıştır. Süvari Yüzbaşılığından emeklidir.⁶

Bektaşiliğe İntisabı

Askerliği döneminde Şahkulu Sultan Dergâhında Mehmed Ali Hilmî Dedebaba [1842-1909]'dan el alarak Bektaşiliğe girmiş, önce Halife Ali Nutkî Baba'dan⁷, sonra Rumelihisarı Şehitlik Tekkesi postnişini Nafi Baba [1833-1912]'dan⁸ ve daha sonra da Salih Niyazî Dedebaba [ö. 1941]'dan⁹ Babalık icazeti almıştır. Bu zattan aldığı icazetname 1343/1924 tarihlidir. Bu icazetten sonra bir adı da Mızraklı Dergâhı olan İzmir Balpınarı Tekkesinde postnişin olmuştur.¹⁰ Bu tekkenin son

Baba'nın kabri bulunamadı. Mesaisinden dolayı Şaban Topal'a çok müteşekkiriz. Ayrıca Noyan'ın verdiği tarihi doğrulamak üzere İzmir Gazetelerinden *Yeni Asır*'ın 1951 Ocak sayılarını gözden geçirmemize rağmen ölüm ilânına da rastlamadık. Ali Ulvi Baba'nın bilinen tek fotoğrafı Bedri Noyan arşivindedir. Bk. *a.g.e.*, s. 198 ve 428.

⁵ Bk. Noyan, *a.g.e.*, s. 199.

⁶ Noyan, *a.g.e.*-V, s. 198; Yüksel, *a.g.e.*, s. 77.

⁷ Noyan, *a.g.e.*-VI, s. 43. Bedri Noyan aynı sayfada, Ali Ulvî Baba'nın Ali Nutkî Baba'dan icazet almışken Nafi Baba'dan da icazet almasının sebebinin 'Yakup Kadri'nin Ali Nutkî hakkında yazdığı *Nur Baba* adlı roman sebebiyle içinde uyanan şüphe'ye bağlamaktadır.

⁸ Tam adı Mehmed Abdünnâfi olan Nafi Baba hakkında bk. İbrahim Alâettin Gövsa, "Nafi Baba, Şeyh Mehmet Abdünnâfi", *Türk Meşhurları Ansiklopedisi*, İstanbul [1946], s. 271-272; Ali Birinci, "Rumelihisarı'nda Bir Bektaşî Şeyh Ailesi", *Dergâh*, c. XII, Nisan 2001, S. 134, s. 9-11.

⁹ Salih Niyazî Baba hakkında bk. Küçük, *a.g.e.*, s. 194-196 ve 240.

¹⁰ Noyan, *a.g.e.*-V, s. 198; Yüksel, *a.g.e.*, s. 77. Balpınarı Tekkesi hakkında geniş bilgi için bk. Noyan, *a.g.e.*-V, s. 195-203.

şeyhidir.¹¹ Bedri Noyan, aslının kendisinde bulunduğunu söylediği ve Salih Niyazî Dedebaba, dergâh aşevi babası Elhâc Zeynelâbidîn Baba, ekmek evi babası Abdülkerîm Baba, atacı Feyzullah Baba ve mihmâdar Ahmed Muhtâr Baba gibi Bektaşî büyüklerinin mühür ve imzalarıyla Ali Ulvî Baba'ya verilen yenileme icazetnamesinin bir bölümünü aktarmıştır:

"*Tarikat-ı Aliyyemize hayli seneden beri âdâb ve erkân-ı Muhammed-Ali üzerine hizmet eden ve bin üç yüz yirmi yedi (1909) senesi Saferü'l-hayrının beşinci tarihinde İstanbul'da Rumelihisar'da Şehidlik Dergâhı postnişini merhum Nâfi Baba tarafından mu'tâ ve Dergâh-ı Hazret-i Pirimize mevdû ve mahfûz ve 15 Teşrinievvel 1329 (1916) tarihinde rûh-ı revânî şâd, merhûm Elhâc Feyzullah Dedebaba tarafından musaddak, yedinde icazeti bulunan İzmir'de Balpınarı Dergâhı postnişini Çerkeşi Ali Ulvî Baba, tecdiden Dergâh-ı Hazret-i Pirimizden icâzetnâme talebinde bulunmuş ve Baba-yı mûmâileyh filhakika ulûm-ı şer'iyeye ârif ve âdâb ü erkân-ı tarîkata vâkıf, edib ve kâmil ve ehl-i hâl ve sâhib-i temkîn olup neşr-i füyûzât-ı Tarikat-ı Aliyyemize ehliyeti ind-i fakîrânemizce mâlûm ve müsellemler bulunduğundan kemâ fi'l-kadîm ol makâm-ı vâcibü'l-ih-tirâmında ikâmet ve ikâd-ı tarik-ı müstakîm üzere âyîn-i nâzenini icrâ ve bilcümle ehl-i tarikat ve tâlibân-ı râh-ı hakikat olan muhibbân u âşıkân u sâdikânın hizmet-i malûme ve metâlib-i maneviyelerinin rû'yet ve gurabâ ve misâfirine ibrâz-ı hürmet ile, evkât-ı hamsede Hükümet-i Cumhuriyye-i mübeccelemizin mâdâme'l-melevân terakkî-i şân ü şevket ve bekâ-yı mülk ü millet daavât-ı mefrûzesine müdâvemem eylemek üzere "İnna'llâhe ye'muru-küm en tüeddü'l-emânâti ilâ ehlihâ" (Nisâ: 58) âyet-i kerîmesinin mâ-sadakınca mûmâileyh Çerkeşi Ali Ulvî Baba Efendiye Hânkâh-ı Hazret-i Pir'den teberrüken ve tecdiden işbu icâzetnâme itâ kılındı. Fî Zilhiccetî's-Şerîf, Sene-i Hicriye 1343 (1924) ve fî 25 Haziran Sene-i Rûmiyye 1341."¹²*

Bu icazet Ali Ulvî Baba'nın Nafi Baba'dan aldığı ilk icazetnâme değil, Salih Niyazî Baba'dan aldığı ikinci icazetnâmedir. İkinci bir icazetnâmeye ihtiyaç duyulmuş olmasının sebebi Ali Ulvî Baba hakkında 'uydurma Baba' olduğu şeklindeki dedikodulardır diyebiliriz. Noyan bu dedikoduları analiz ederek asılsız bulmaktadır.¹³

¹¹ Bk. Küçük, *a.g.e.*, s. 193.

¹² Bk. Noyan, *a.g.e.*, s. 199-200.

¹³ Ali Ulvî Baba hakkındaki bu ve diğer birtakım dedikodular hakkındaki değerlendirmeler için bk. Noyan, *a.g.e.*, s. 200-201.

Ali Ulvî Baba Sekizinci Kolordu komutanı Nâzım Paşa ve Mekteb-i Hukuk mezunu Dâver Efendi ile musâhib olmuştur.¹⁴

Ali Ulvî Baba'nın önemli bir çalışması da, diğer bazı babalar ile toplanarak "Bektaşîliğe yeni bir düzen vermek" yönünde olmuştur. Noyan bunun, adını ve künyesini vermediği "basılmış ufak bir risaleden" anlaşıldığını, "verilen kararların risalede madde madde yazıldığını fakat sonra bir sonuca ulaşamadığını" kaydetmektedir.¹⁵ *Bektaşîlik Makâlâtı*'nda sergilediği tavır da onun bu tavrına delâlet edebilir.

Yetiştirdiği Kimseler

Yetiştirdiği ya da icazet veya nasîb verdiği kimseler arasında Abdurrahman Niyazî (Küçük Niyazî) Baba [ö. 1954], Ali Cemâlî Baba [?] ve Filibeli Remziye Anabacı [1883-1969?], Ali Galip Eren [1919-?], Mustafa Cenab Çubukçu ve Hasan Hâki Coşkuner Baba [ö. 1967]'nin adları geçmektedir.

Bunlardan A. Niyazî Baba Kırklarelidir. Kaynaklarda "Seyyar" bir Baba olduğu ve kabrinin Eskişehir'in Şimaklı köyünde olduğu belirtilir.¹⁶ Ali Cemâlî Baba Eyüp'te Karyağdı Dergâhının son postnişiniydi. Kendisini Ali Ulvî Baba'nın desteğiyle Halifebaba ilân ettiği, yalnız bunun pek az Bektaşî tarafından kabul edildiği ve postacılık yaptığı için Postacı Ali Baba adıyla tanındığı belirtilmektedir. Soyadı kanunundan sonra Özöz soyadını almıştır.¹⁷ Filibe'de dünyaya gelen Remziye Anabacı ise Filibe eşrafından Ârif Ağa'nın kızıdır ve Mora Yenişehirli Hüseyin Hüsnü Erdikut Baba [1876-1956]¹⁸'nin eşidir. Ali Ulvî Baba'dan 1913'te İzmir'de el almış ve rehberliğini Prizrenli Hafız Derviş Şânî Efendi [?] yapmıştır.¹⁹ Ali Galip Eren İzmir'de Ali Ulvî Baba'dan nasîb, Ahmet Necmettin Alpgüvenç Ha-

lifebaba'dan Babalık icazeti, Bedri Noyan Dedebaba'dan ise 22 Aralık 1967'de hilâfetnâme almıştır.²⁰ Mustafa Cenâb Çubukçu da ondan nasîb almış aslen Giritli bir aileye mensup son dönem Bektaşîlerindendir.²¹ Hasan Hâki Baba ise Ali Ulvî Baba'dan hem nasîb hem de dervişlik almıştır.²²

Şairliği

Bektaşî şairlerini ihtiva eden eserlerde şiirlerinden sadece bir örnek bulunan Ali Ulvî Baba'nın şairliği üzerinde yeterince durulmamıştır. Sadettin Nüzhet Ergun *Bektaşî Şairleri*'ne ve Turgut Koca *Bektaşî-Alevî Şairleri*'ne bir şiirini almakla yetinmiş ve şiirleri hakkında herhangi bir değerlendirme yapmamışlardır. Birçok nefesi olduğu bilinmektedir.²³

Hayatıyla İlgili Ek Bilgiler

Bedri Noyan Ali Ulvî Baba'nın 29 Eylül 1948 Çarşamba günü İstanbul Merdivenköy'de bulunan Gözcü Baba, Sancaktar Baba ve Mehmed Ali Hilmî Dedebaba'nın mezarlarının onarımı ve Hilmî Dedebaba'nın Hakk'a yürüyüşünün 43. yıldönümü nedeniyle düzenlenen törende yaptığı konuşmadan bölümler aktarmıştır. Ali Ulvî Baba'nın el yazısı konuşma metni Noyan arşivindedir. Noyan ayrıca Balkan Savaşı sırasında Balpınarı Dergâhında derviş olan Hüseyin Hepdemirci'nin²⁴ anlattığı Ali Ulvî Baba'ya ait bir kerameti de nakletmektedir.²⁵

Eserleri

1. *Târih-i Şâh-ı Velâyet.*
2. *Mevlûd-i Hazret-i İmâm Âli Kerrema'llâhu Vechehû.*
3. *Şecere-i Hacı Bektaş-ı Velî.*

²⁰ Noyan, *a.g.e.-VI*, s. 140 ve 29.

²¹ Hakkında bk. Noyan, *a.g.e.-VI*, s. 106.

²² Hakkında bk. Noyan, *a.g.e.-VI*, s. 170-171.

²³ Bk. Ergun, *a.g.e.*, s. Koca, *a.g.e.*, s. 710.

²⁴ Hepdemirci hakkında bk. Noyan, *a.g.e.-VI*, s. 185.

²⁵ Noyan, *a.g.e.-VI*, s. 44-45.

¹⁴ Noyan, *a.g.e.-VI*, s. 44 ve 45.

¹⁵ Noyan, *a.g.e.-VI*, s. 44.

¹⁶ Hakkında bk. CSR Arşivi, Dosya No: A 148.'den naklen Yüksel, *a.g.e.*, s. 71; Noyan, *Bütün Yönleriyle Bektaşîlik ve Alevilik-VI*, Ankara 2003, s. 257.

¹⁷ Hakkında bk. Küçük, *a.g.e.*, s. 225; Noyan, *a.g.e.-VI*, s. 257. Soyadı hakkındaki yazılı kaynaklarda yer almayan bilgiyi Refik Engin'den aldık. Kendisine teşekkür ediyoruz.

¹⁸ Noyan, *a.g.e.-VI*, s. 130-138; M. Tevfik Oytan, *Bektaşîliğin İyülzül/Dibi, Köşesi, Yüzü ve Astarı Nedir?*-I, 6. b., İstanbul, MCMLXX, s. 489. Erdikut hakkında bir ayrıntı için ayrıca bk. Yüksel, *a.g.e.*, s. 108.

¹⁹ Remziye Anabacı hakkında geniş bilgi için bk. Noyan, *Bektaşîlik Alevilik Nedir?*, 3. baskı, İstanbul 1995, s. 428-431. Burada Remziye Anabacı'nın bir şiiri de alıntılanmıştır.

Revnakoğlu, Ali Ulvî Baba'nın bu üç eserinin basılmadığını söylemektedir.²⁶

4. *Risâle-i İştîâlât-ı Ulvî Baba*: Bu adı *Bektaşilik Makâlâtı*'nda Müellif kendisine ait bazı beyitlerden sonra zikretmektedir.²⁷ Şulelenmeler, parıldamalar anlamına gelen "İştîâlât" adını taşıyan bu şiir parçalarının Müellifin tamamlanmamış müstakil bir eseri olduğu söylenebilir. Belirtmek gerekir ki kaynaklar Ulvî Baba'nın böyle bir eserini kaydetmez.

5. *el-Ehâdisü'l-Vârîde Fî Fezâilî Cenâbi Aliyyi'l-Murtezâ Kerrema'llâhu Vec-hehû ve Radiya'llâhu 'Anhû*: Bektaşilik Makâlâtı'nın sonunda yer alan ve Hz. Ali'yle ilgili hadîslere yer veren bu hadîs seçmesini müellifin ayrı bir eseri saymak gerekir. Her ne kadar birlikte basılmışsa da eserden bağımsızdır ve küçük müstakil bir eserdir. *Bektaşilik Makâlâtı*'ndan ayrı bir mukaddimesi vardır. Ali Ulvî Baba bu seçmesinde Ali isminin ebcedle karşılığı olan 110 rakamı dolayısıyla 110 hadîs derlediğini söylüyorsa da yer alan hadîs sayısı 94'tür. Kaynakları, İslâm âleminde genel kabul görmüş ve başvuru eserleri olarak kullanılmış olan *Kütüb-ü Sitte* ve Abdurraûf-ı Münâvî'nin *Künûzu'd-Dekâik fî Ehadîsi Hayri'l-Halâyık* adlı hadîs derlemeleleriyle Mevlânâ Câmî'nin *Şevâhidü'n-Nübüvve*, Süyûtî'nin bu husustaki risâle-i mahsûsası, Belhî'nin *Yenâbiu'l-Mevedde*²⁸, Kemâlüddîn el-Harîrî el-Melâmî'nin *Kemâlnâme-i Âl-i Abâ*²⁹ adlı eserleridir.

6. Bektaşilik Makâlâtı.

Bektaşilik Makâlâtı

Bektaşilik Makâlâtı, müellifinin de değindiği gibi Ahmed Rıfki [1884-1935]'nin *Bektaşî Sırrı*³⁰ adlı kitabının uyandırdığı önyargıları izale amacıyla kaleme alınmıştır.³¹ Kitabın adı kapakta "Bektaşî Makâlâtı" şeklinde

yazılmışsa da iç kısmında "Bektaşilik Makâlâtı" yazılıdır.³² Bir tereddüt de kitabını basım tarihiyle ilgilidir. İç kapağında basım tarihi olarak 1341 yazılıyken eserin sonunda yer alan Ali Ulvî Baba'ya ait mühürde 1342 tarihi göze çarpmaktadır. Bu mühür oraya bir yıl sonra eklenmemişse, eserin ilk formasının 1341'de, son formların ise 1342'de basıldığı, dolayısıyla basımının bir sonraki seneye sarktığı tahmininde bulunabiliriz.

Eserin kaynakları kapakta "Okunulan Kitaplar" başlığı altında sıralanmıştır. Bunlar, *Mir'âtü'l-Mekâsid* ve *Def'u'l-Mefâsid*³³, Türkçe *Kemâl-nâme-i Âl-i Abâ*, *Risâle-i Münâcât*³⁴, *Makâlât-ı Hacı Bektaş Veli*, *Lafzatü'l-Beyân*, *Mahşer-nâme-i Şerif*³⁵, *Risâle-i Misâlî*³⁶, *Risâle-i Virânî*³⁷, *Risâle-i Seyyid Ali Sultan*³⁸ adlı eserlerdir.

Kitap Mehmed Ali Dede Baba'nın bir resmiyle başlar. Bu resmin altında şunlar yazılıdır:

"*Hacı Bektaş-ı Velî hazretlerinin dergâh-ı şerifi postnişini iken irtihâl-i dâr-ı bekâ buyuran eâzım-ı ricâl-i Bektaşîyye ve suarâ-yı benâmdan sâhib-i risâle el-fakîr Ali Ulvî Baba'nın mürşid-i âlileri Elhâc Mehmed Ali Hilmi Dede Baba hazretlerinin yigirmi sekiz yaşlarında alınan resimleridir.*"³⁹

²⁶ Biz iç kapaktaki adı (= *Bektaşilik Makâlâtı*) kullanacağız.

²⁷ Doğru adı *Mir'âtü'l-Mekâsid fî Def'u'l-Mekâsid* (İstanbul, 1293/1876) olan bu eser Seyyid Ahmed Rif'at'e aittir ve *Kesf'ü'z-Zünûn Zeyli*'nde "Süfi yollarını açıklamak" amacıyla yazılmış Türkçe bir kitap olduğu belirtilir. Bk. Bağdatlı İsmail Paşa, *Kesf'ü'z-Zünûn Zeyli*, c. II, İstanbul 1972, s. 461. Bir başka kaynaktan ise eserin "Bektaşîye'yi Sünnî bir tarikat olarak ele alıp tanıtan" bir eser olduğu söylenmektedir. Bk. Hür Mahmut Yücer, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf* (19. Yüzyıl), İstanbul 2003, s. 529.

²⁸ Bu eser Millî Kütüphane'de 06 MK. Yz. A 2681/8 kayıtlı yazma bir mecmuanın 66b-71a varakları arasında yer alan *Risâle-i Münâcât* olabilir.

²⁹ Millî Kütüphanede Mf1994 A 926 kayıtlı bir *Mahşer-nâme* mikrofilmli mevcuttur.

³⁰ Misâlî'nin hayatı ve şiirleri için bk. Sadettin Nüzhet Ergun, *Bektaşî Şairleri ve Nefesleri/Bektaşî Edebiyatı Antolojisi*, İstanbul Maarif Kitaphanesi y., İstanbul 1944, s. 138-140. Misâlî mahlaslı Gülbaba ve manzum bir eseri için bk. Hacı Yılmaz, "Feyzname-i Misâlî Gülbaba" I-II, *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Güz 2000, S. 17, s. 115-137.

³¹ Virânî Risâlesi'nin Millî Kütüphanede çok sayıda yazma nüshası mevcuttur; 06. MK. Yz. A 4368/1 kayıtlı nüshası 1249/1833 tarihli ve 84 varaktır. Bu risâlenin okuma hataları dâhâ eserin isminde başlayan son derece özensiz bir çevrimyazısı da yayınlanmıştır. Bk. *Virânî Risâlesi*, Hzl. Mustafa Erbay, Aynıldız Yayınları, Ankara 2001, 89 s. Bir diğer neşri için bk. *Virânî Divanı ve Risâlesi (Buyruğu)*, Derleyen: Adil Ali Atalay Vaktidolu, Can Yayınları, 1. basım, İstanbul 1998.

³² Seyyid Ali Sultan [1340-1402] hakkında bk. Turgut Koca, a.g.e., s. 21; Ergun, a.g.e., s. 206-207; Celâlettin Ulusoy, *Pir Dergâhından Nefesler*, İstanbul 1988, s. 5; Özmen, c. I, a.g.e., s. 63-64.

³³ A. Ulvî Baba, a.g.e., s. 1.

²⁶ CSR Arşivi, Dosya No: A 148. *Bektaşilik Makâlâtı*'nın arka kapağında *Şecere-i Hacı Bektaş-ı Velî*'nin basıldığı, önceki iki eserin ise basılmadığı belirtiliyor.

²⁷ Bk. Ali Ulvî Baba, *Bektaşilik Makâlâtı*, Marifet Matbaası, İzmir 1341, s. 4.

²⁸ Eser Türkçeye tercüme edilmiştir. Bk. Süleyman İbrahim Belhî, *Meveddet Pınarları/Hz. Muhammed Aleyhisselâm ve Âl-i Abâ*, çev. Adnan M. Selman, İstanbul 2000.

²⁹ Dervîş Kemâleddîn-i Harîrî Hüseyinî'nin bu eseri 25 varaktır ve Millî Kütüphanedeki nüshasının istinsah tarihi belirtilmemiştir.

³⁰ Ahmed Rıfki ve *Bektaşî Sırrı* hakkında bk. Hüseyin Hatemi, "Sosyalist ve Bektaşî Şair: Ahmet Rıfki Bey", *Dergâh*, c. II, Kasım 1991, 21/10; Hayriye Topçuoğlu, "Bektaşî Ahmet Rıfki, Hayatı ve Eserleri (I-II)", *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Güz 2001, S. 19, s. 87-142&Kış 2001, 20/135-220; Küçük, a.g.e., s. 239-240.

³¹ Bk. Ali Ulvî Baba, a.g.e., s. 2.

Eserin üslûbu özellikle baş taraflarında oldukça edebî ve gizemlidir. Daha ilk paragraflarında bir "vefk-i müselles"ten söz edilir ki, "gizli ilimler" kapsamına giren bu gibi konular eserin girişinde esrarengiz bir hava oluşturur. Müellif, Ahmed Rıfki'nin söz konusu eserinde yer alan bazı görüşleri çürütmek ve "Bektaşîliğin gerçeklerini halka açıklamak" amacını güttüğünü söylemesine rağmen açık ve net bir üslûp kullanmaz. Bolca alıntılanan ayet ve hadis metinleri, Hazret-i Ali'den Arapça vezizeler ve Farsça şiir parçalarıyla birlikte ağıdalı bir Türkçe hemen dikkat çeker. Yazılış amacı düşünüldüğünde bu durum ilk anda şaşırtıcıdır. Fakat satırlar ilerledikçe bu durumun başlangıç kısmına mahsus olduğu göze çarpar ve eser gittikçe daha açık bir üslûba kavuşur. Müellif, kısa ve vurgulu cümlelerle şiirsel ifadeler oluşturur.

Bilindiği gibi Ahmed Rıfki'nin söz konusu eseri yayınlandığı yıllarda Bektaşîlerce tepkiyle karşılanmış bir eserdir. Müellifi de Bektaşî olmasına rağmen, eserde yer alan açıklamalar, Bektaşîlerin tümünce kabul görmemiştir. Bu nedenle eserin ikinci cildi yayınlanınca dönemin önemli Bektaşî büyüklerinden Cemâleddin Efendi [1862-1920?], reddiye babında yazdığı ve *Müdâfaa*⁴⁰ adını verdiği bir eseri aynı yayınevine göndermiş, yayınevi de bu eseri *Bektaşî Sırrı*'nin üçüncü cildi olarak neşretmiştir. Bunun üzerine Ahmed Rıfki tekrar kaleme sarılarak *Müdâfaa*'ya bir karşı reddiye yazmış ve bu reddiye yine aynı yayınevi tarafından eserin dördüncü cildi olarak basılmıştır. Yani dört cilt olarak basılan *Bektaşî Sırrı* adlı eserin üçüncü cildi Cemâleddin Efendi'ye ait reddiyedir. Dördüncü cild ise bu reddiye Ahmed Rıfki tarafından yazılmış bir karşı reddiyedir.⁴¹

Ahmed Rıfki'nin eserine sadece Cemâleddin Efendi reddiye yazmamış, dönemin Bektaşî çevrelerince başka reddiyeler de kaleme alınmıştır. Bunlardan biri Ali Ulvî Baba'nın *Bektaşîlik Makâlâtı*'dir. Biz Müncî Baba unvanlı

⁴⁰ Bu eser sadeleştirilerek basılmıştır. Bk. *Çelebi Cemalettin Efendi'nin Savunması/Müdâfaa*, Sadeleştirme: Nejat Birdoğan, Berfin Yayınları, 1. b., İstanbul, 1994, 2. b.: 1996. Birdoğan, sadeleştirmesinin önsözünde *Bektaşî Sırrı*'ni da yayınlacağını söylemesine rağmen bu vadi ni gerçekleştirememiştir. Doğrusu, esere yazılan reddiyeler yayınlanmasına rağmen *Bektaşî Sırrı*'nin yayınlanmamış olması bir eksiklik olarak ortada durmaktadır.

⁴¹ *Bektaşîlik Makâlâtı* ile karşılaştırabilmemiz için *Bektaşî Sırrı*'nin *Müdâfaa* dışındaki I., II. ve IV. ciltlerinin fotokopilerini bize ulaştıran Kâmil Büyüker'e çok teşekkür ediyoruz.

Baba Mehmed Süreyyâ [ö. 1942]'nin *Tarikat-ı Aliyye-i Bektaşîyye*⁴² adlı eserinin de bu reddiyeler kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Çünkü Müncî Baba eserini yazma amacının "Bektaşîler hakkında her nasılsa münteşir olan türrehâta mukâbele eylemek" olduğunu belirtmektedir.⁴³ Ali Ulvî Baba ve Müncî Baba'nın yaşadıkları yılların birbirine çok yakın olduğunu göz önüne alırsak diyebiliriz ki, Müncî Baba'nın eseri de Ahmed Rıfki'nin eserinin uyandırdığı tepki sonucu kaleme alınmış olmalıdır. Yalnız Ali Ulvî Baba eserini kaleme alış sebebi olarak açıkça *Bektaşî Sırrı* adlı eseri göstermekteyse de Müncî Baba söz konusu eserin adını anmaz. O belki de sadece Ahmed Rıfki'nin görüşlerini değil Bektaşîlik hakkında yaygın birtakım kanaatleri de eleştirmek istemiştir. Bu durumda Ahmed Rıfki'nin eserine Bektaşî çevrelerince üç ayrı reddiye yazılmış olmaktadır.⁴⁴ Cemâleddin Efendi'nin *Müdâfaa* adlı eseri, Müncî Baba'nın *Tarikat-ı Aliyye-i Bektaşîyye*'si ve Ali Ulvî Baba'nın *Bektaşîlik Makâlâtı* adlı reddiyesi.

Söz konusu dört eserin basım tarihleri de bize bu konuda ipucu verebilir: *Bektaşî Sırrı* 1325-1328/1910-1913 yılları arasında üç cilt olarak; *Müdâfaa* 1330/1915; *Tarikat-ı Aliyye-i Bektaşîyye* 1338/1919 veya 1340/1921; *Bektaşîlik Makâlâtı* 1341/1922'de basılmıştır.

Bektaşî Sırrı'na yine Bektaşî müelliflerce reddiye yazılmasının sebepleri üzerinde de durmak gerekir. Ahmed Rıfki'nin eseri öncelikle Bektaşîlik tarihine dair kaynakların yetersizliğinden ve var olanların da güvenilirlik derecelerinden söz eder. Bu arada Bektaşî olmayan müelliflerce Bektaşîlik konusunda kaleme alınmış eserlerdeki yaklaşım yanlışlarını da Hoca İshak Efendi'nin *Kâşifü'l-Esrâr ve Dâfi'ü'l-Esrâr*⁴⁵ adlı eseri özelinde eleştirir. Ahmed Rıfki bu eserin temel yaklaşım hatasının Bektaşîliği Hurûfilikle karıştırmak olduğunu söyler ve dolayısıyla Hurûfilik konusuna geniş yer verir. Ayrıca *Bektaşî Sırrı*'nin ana konuları arasında Bektaşîliğin gizli bir yol olup olmadığı, Bektaşî silsilesi, Hacı Bektaş Veli'nin

⁴² Eser yeni harflere çevrilerek yayınlanmıştır. Bk. Şeyh Baba Mehmed Süreyya, *Tarikat-ı Aliyye-i Bektaşîyye*, Sadeleştirme: Ahmet Gürtaş, Ankara 1995.

⁴³ Bk. Gürtaş neşri, s. 125.

⁴⁴ Yine de bu esere yazılan reddiyeleri bu üç kitaptan ibaret saymak doğru olmaz. Bunlara Ahmed Sâfi'nin *Sefîne-i Sâfi* adlı hacimli eserinin dördüncü cildinde yer alan "Bektaşîler Hakkında Mülâhaza-i Munsifâne" başlıklı bölümle Balabani Ziyâeddin Husni'nin *Peydâ-i Sabâh*'ta tefrika edilen reddiyesini de ekleyebiliriz. Bk. Yücer, a.g.e., s. 532.

⁴⁵ Eserin fotokopi bir nüshasını bize verme lutfunda bulunan Sadık Erdağ'ya çok teşekkür ediyoruz. Bu esere Ali Ulvî Baba'nın müridi Mehmed Ali Hilmi Debebaba *Kâşifü'l-Esrâr'a Reddiye* ile cevap vermiştir. Bk. Yücer, a.g.e., s. 529.

"mücerred" (bekâr) olup olmadığı ve Bektaşî tekkelerinin kapatılması gibi konular yer almaktadır. Bu konulardan özellikle Hacı Bektaş Velî'nin mücerredliği, Bektaşîlik içindeki kadim bir tartışmayı gündeme getirmesi açısından eserin tepki görmesine sebep olan en önemli konu sayılabilir. Ahmed Rıfki, Hacı Bektaş Velî'nin evlenmediği görüşünü savunmaktadır. Dolayısıyla Cemâleddin Efendi'nin reddiyesi özellikle bu konu üzerinde odaklanmıştır.⁴⁶ Ali Ulvî Baba ise daha çok Bektaşîliğe yaklaşım tarzı konusunda Ahmed Rıfki'dan ayrılmakta ve onun Bektaşîlik hakkında birtakım önyargılara sebep olduğu endişesini taşımaktadır. İlgi çekici bir husus da *Bektaşî Sırrı*'nin 2. cildi ile *Bektaşîlik Makâlâtı*'nın kapak resimlerinin aynı olmasıdır. Her iki kapakta da bir sehpa üzerinde Bektaşî tacı ve sağ ve solunda Bektaşî teberi ile keşkül resmi gibi Bektaşîlik sembolleri yer almıştır.

Bektaşîlik Makâlâtı'nın *Bektaşî Sırrı*'na muhalefet ettiği önemli hususlardan birinin, Bektaşîlik-Hurûfilik ilişkisi olduğu söylenebilir. Çünkü Ahmed Rıfki Hurûfilik bambaşka bir cereyan olduğunu savunmasına rağmen Ali Ulvî Baba, eserin daha girişinde bir 'vefk-i müsellesten ve 'hurûf'tan vurgulu bir biçimde söz eder. Açıkça belirtmese de bu nokta, Ulvî Baba'nın Ahmed Rıfki'ya pek de katılmadığını güçlü bir biçimde hissettirmektedir.

Ulvî Baba'nın *Bektaşîlik Makâlâtı*'nda değindiği ve kendi yaklaşımını ortaya koymaya çalıştığı en önemli konu ise sanırım Çelebiyan ile Mücerredler arasındaki tartışmadır. O, Balım Sultan'dan sonra "Çelebiyân beyinde zuhûr eden rekâbet ve hâricden vukû bulan müdâhale ve şemâtet" sebebiyle 36 sene boyunca postun boş kaldığını, sonra Hacı Bektaş Velî'nin manevî himmetiyle bir Babanın posta oturduğunu söyleyerek bu mücerred babaların yolu sürdürdüklerini, böylece Bektaşîlik sayesinde nice ârif ve hakikat ehlinin yetiştiğini vurgular. Mücerredlik postunu genişçe anlatan Ulvî Baba, gerçek mücerred olabilmek için ahlâk ve erdemle donanmış olmayı; Hz. Muhammed'e ve Hz. Ali'ye ittibai şart sayar. Bu donanımına sahip mücerredleri ise "mücerred-i sahîh" tabiriyle niteler. Mücerredlerin örneği Ashâb-ı Suffe ve Selman-ı Farisî'dir. Bir mücerredin bu şartları taşımaması durumunda nikâhın sünnet olduğunu belirten hadîse boşuna ters düşmesinin doğru olmayacağını söyler. Ulvî Baba'nın bu husustaki yaklaşım farklılığı, mücerredliği savunmasına rağmen, Çelebi-

⁴⁶ Sadece Ahmed Rıfki ile Cemâleddin Efendi'nin görüşlerinin karşılaştırması için bk. Topçuoğlu, *a.g.m.*, s. 183-200.

yan'ın da Bektaşîlik'te bir yerinin bulunduğunu kabul etmesidir. Çünkü, Hacı Bektaş Velî'nin evlenmiş olması Mücerred Postunun bulunmasına engel değildir; bu post, şartların zorlamasıyla oluşmuştur ve bu yolu sürdürenin esası ahlâk ve her türlü erdemle donanmış olmaktır. Dolayısıyla bu konuda söylediklerinden Ali Ulvî Baba'nın Hacı Bektaş Velî'nin evlenmiş olup olmamasını çok da önemsemediği sonucu çıkar. Bu yaklaşımla da mutlak mücerredliği savunan Ahmed Rıfki'dan ayrılır.

Ali Ulvî Baba, *Bektaşî Sırrı*'na reddiye olarak kaleme aldığı eserinde tespit edebildiğimiz kadarıyla Hurûfilik'in Bektaşîliğe etkisi ve Çelebiyân-Mücerredler tartışması gibi başlıca iki hususta kendi yaklaşımını ortaya koymuş, ayrıca bu vesileyle tasavvuf anlayışını yansıtmaya çalışmıştır.

K a y n a k  a

- el-ACLÛNÎ, *Keşfü'l-Hafâ ve Müzilü'l-İlbâs 'Amme'Ştehera mine'l-Ehâdisi 'alâ El-sineti'n-Nâs I-II*, haz. Ahmed el-Galâş, Müessesetü'r-Risâle, 4. baskı, Beyrut, 1985.
- AHMED RIFKI, *Bektaşî Sırrı* c. I, Bekir Efendi Matbaası, 2. basım, Dersaadet, 1325/1909; c. II, Karabet Matbaası, Dersaadet 1328/1912; c. IV (*Bektaşî Sırrı'nın Müdafaasına Mukâbele*), Asır Matbaa ve Kitâbhânesi, Dersaadet 1327/1911.
- AKDEMİR, Salih, *Son Çağrı Kur'ân*, Ankara Okulu Yayınları, 1. basım, Ankara 2004.
- ALİ ULVÎ BABA, *Bektaşîlik Makâlâtı*, Marifet Matbaası, İzmir 1341.
- BAĞDATLI İSMÂİL PAŞA, *Keşf el-Zünûn Zeyli*, c. II, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2. basılış, İstanbul 1972.
- BALABANÎ ZİYÂEDDÎN HÛSNÎ, [Bektaşî Sırrı'na Cevap], *Peyâm-ı Sabâh/İlâve-i Edebiye*, 8 Mayıs 1330-31 Mayıs 1330, s. 25-35.
- el-BEKRÎ, Kutbuddîn Mustafa, Hz. Peygamber'in Dilinden Dört Halifesi ve Ashâbı (*es-Salavâtü'l-Hami'a bi Mahabbeti'l-Hulefâi'l-Câmi'a mâ Vuride fi Fezâili'l-Câmi'a*), çev. A. Fikri Yavuz, Sönmez Neşr., İstanbul 1967
- BİRİNCİ, Ali, "Rumelihisarı'nda Bir Bektaşî Şeyh Ailesi", *Dergâh*, c. XII, Nisan 2001, S. 134, s. 9-11.

- Cemaleddin Server Revnakoğlu Arşivi, Dosya no: A 148.
- ÇELEBİ CEMÂLEDDİN EFENDİ, *Çelebi Cemalettin Efendi'nin Savunması/Müdafaa*, Sadeleştirme: Nejat Birdoğan, Berfin Yayınları, 1. b., İstanbul 1994, 2. b.: 1996.
- DALGIN, Nihat&MACİT, Yunus, *Kültürümüzü Şekillendiren Hadisler/Metin Kaynak ve Sıhhat Dereceleri*, Sönmez Matbaası, Samsun 1992.
- ERGÜN, Sadettin Nüzhet, *Bektaşî Şairleri ve Nefesleri/Bektaşî Edebiyatı Antolojisi*, İstanbul Maarif Kitaphanesi Yayınları, İstanbul 1944.
- ERGÜN, Sadettin Nüzhet, *Bektaşî Şairleri*, Maarif Vekâleti Yayınları, İstanbul 1930.
- GÜMÜŞHÂNEVÎ, Ahmed Ziyâüddin, *Râmûz el-Ehâdis* I-II, terc. Abdülaziz Bekkine, Hazırlayanlar: Lütfi Doğan&M. Cevat Akşit, Milsan Basın, İstanbul 1982.
- HATEMİ, Hüsvrev, "Sosyalist ve Bektaşî Şair: Ahmet Rıfka Bey", *Dergâh*, c. II, Kasım 1991, 21/10.
- HUYUGÜZEL, Ö. Faruk, *İzmir Fikir ve Sanat Adamları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.
- el-KÂRÎ, Ali, *Usûl-i Hadîs ve Mevzûât-i Aliyyü'l-Kârî Tercemesi*, çev. Ahmet Serdaroğlu, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1966.
- KOCA, Turgut, *Bektaşî-Alevî Şairleri ve Nefesleri*, İstanbul Maarif Kitaphanesi Yayınları, İstanbul 1990.
- KURT, Ali Vasfi, "Nefesü'r-Rahmân Hadisi", *Endülüs'de Hadis ve İbn Arabî*, İnsan Yayınları, İstanbul 1998, s. 611-612.
- KÜÇÜK, Hülya, *Kurtuluş Savaşında Bektaşîler*, Kitap Yayınları, 1. basım, İstanbul 2003.
- MUHAMMED FUÂD ABDÜLBÂKÎ, *el-Mu'cemü'l-Müfehres li Elfâzi'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1986.
- NESÂÎ, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb, *Hadislerle Hz. Ali*, terc. Nâim Erdoğan, yay. Haz. Yusuf Özbek, İz Yayıncılık, İstanbul 1992.
- NOYAN, Bedri, *Bektaşîlik Alevîlik Nedir?*, Ant/Can Yayınları, 3. baskı, İstanbul 1995.
- NOYAN, Bedri, *Bütün Yönleriyle Bektaşîlik ve Alevîlik V-VI*, Ardıç Yayınları, Ankara 2002-2003.
- OYTAN, M. Tevfik, *Bektaşîliğin İçyüzü/Dibi, Köşesi, Yüzü ve Astarı Nedir?-I*, İstanbul Maarif Kitaphanesi Yayınları, 6. b., İstanbul, MCMLXX.

- ÖZMEN, İsmail, *Alevî-Bektaşî Şairleri Antolojisi*, c. IV, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1. b., Ankara 1998.
- SÂFÎ, Ahmed, *Sefîne-i Sâfi*, "Bektaşîler Hakkında Mülâhaza-i Munsifâne", c. IV, Süleymaniye Kütüphanesi Mikrofilm no.: 2096, s. 360-361.
- SEVENGİL, Refik Ahmet, *Çağımızın Halk Şairleri*, Atlas Kevi y., İstanbul 1967.
- ŞEYH BABA MEHMED SÜREYYA, *Tarikat-ı Aliye-i Bektaşîyye*, Sadeleştirme: Ahmet Gürtaş, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1995.
- TOPÇUOĞLU, Hayriye, "Bektaşî Ahmet Rıfka, Hayatı ve Eserleri (I-II)", *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Güz 2001, S. 19, s. 87-142&Kış 2001, 20/135-220.
- ULUSOY, Celâlettin, *Pir Dergâhından Nefesler*, İstanbul 1988.
- UYSAL, Muhittin, *Tasavvuf Kültüründe Hadis/Tasavvuf Kaynaklarındaki Tartışmalı Rivayetler*, Yediveren Yayınları, 1. baskı, Konya 2001.
- WENSINCK, A. J. & J. P. Mensing, *Concordance et Indices de la Tradition Musulmane I-VII*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1986.
- YILMAZ, Hacı, "Feyzname-i Misalî Gülbaba" I-II, *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Güz 2000, S. 15, s. 95-103&Bahar 2001, S. 17, s. 115-137.
- YÜCER, Hür Mahmut, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf (19. Yüzyıl)*, İnsan Yayınları, 1. baskı, İstanbul 2003.
- YÜKSEL, Müfit, *Bektaşîlik ve Mehmed Ali Hilmi Dede Baba*, Bakış Yayınları, İstanbul 2002.

BEKTAŞILIK MAKÂLATI

Ali Ulvî Baba

[1] BİRKAÇ SÖZ

Bu risâleyi yazmaktaki maksad-ı âcizânem, öteden beri efkâr-ı umûmiyede *Bektaşî Sırrı* nâmiyle hayret ve mübhemiyet tevlîd eden nazariyeleri mümkün mertebe izâle ve muhterem halka hakâyık-ı Bektaşiyeyi arzettir.

Sultânların saltanat-ı makhûresi, zulm-i istibdâdı karşısında mektûm kalan bâzı hakâyık *Bektaşî Sırrı* nâmiyle dillerde dolaşa dolaşa kâh mücib-i hayret bir muammâ, kâh Tarikat-ı Aliyye aleyhine bir turfe şeklini iktisâb ediyordu. Şimdi bu hakâyıkı şerh ve tavzîhe mâni bir sebep yoktur. Bunun için muhterem halkı mânâsız düşüncelerden kurtarmak emeliyle şu risâleyi kaleme aldım.

Ali Ulvi Baba

BİRİNCİ BÖLÜM

[3]
HÛ DOST

*Vücûdundan eser kalmaz kalır kavlim eser halka
Velî herkes beyân almaz, alan doğru gider Hakk'a.*

Destûr yâ Pîr.
Makâlât-ı Mehmed Ali Çerkeşi el-Mülakkab Ali Ulvî Baba.
Dergâh-ı Üsküdarî Şahkulu Sultân.
Bende-i ikrâr-ı Mehmed Ali Hilmî Dede; Tarîk-ı Bektaşî.

Bî'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm;

"Allah ve melekleri, kuşkusuz, Peygambere salat etmektedirler; o hâlde ey inananlar, siz de ona salavat getirin ve onun [dinine] bütün benliğinizle boyun eğin."⁴⁷

⁴⁷ Ahzâb (33): 56.

Bedî-i fitratı, Sâni-i kudreti, Refi-i rahmeti Âdem -ki Ebü'l-Beşerdir- tılsım-ı âzamdır, ebü'l-eşkâl olan. "Bi'sm" kelimesinin terkib ettiği vefk-i müsellese zemîn-i mânâ tılsım cihetlerinin aynıdır. Mesâri' bir müsellese vefktir; Allah, Muhammed'le Ali.

Kıt'a:

*Zât-ı Hak san'atıdır nüsha-i icâd ammâ
Ona şîrâze-i tertîb Nebî bir de velî*

*Biri mânâ-yı Ahad'dır, biri Mevlâ-yı Samed
Yek-nazar âlem-i vahdette Muhammed'le Ali.*

Diğer:

*Cüş edip bâd-ı mahabbetle deryâ-yı ezel
Oldu bir dürdâne derûnun üzre huliy*

*Görüp taraf-ı ezel ol renklerin dedi:
Birine nûr-ı Muhammed birine nûr-ı Ali.*

*İbn-i velâyet şûd bedîd
Zât-ı Hak der zât-ı Hak ez hak resîd.⁴⁸*

"Zât-ı Hak" nokta-i ulûhiyet, sayha-i vâhide kuvvet-i ezelîdir. "Der zât-ı Hak" nokta-i velâyettir. "Ez Hak resîd" meretebe-i nübüvettir. Cism-i cân râbitası mârifet-i hafiyedir. Beyt:

*İn kürsî-i çâr pâye-i cismi be-bîn
Taht-ı sitte mülk-i ezel ez rû-yi yakîn.*

⁴⁸ "Velîliğin oğlu (Hz. Ali) zuhur etti'Hakk'ın zatındaki Hakk'ın varlığı Hakk'tan erişti."

*Ez levh-i vücûd-ı hûbeş esrâr-ı dü-kevn
Ber h'ân ki zi-dest-i Hak Kitâb est mübîn.⁴⁹*

Bu vefk-ı müsellesten hilkat vâki oldu. Bu hilkat, mâye-i kesrettir. Vahdet, kesrete de yol verdi. Esmâ ve sîfât izâfet aldı.

Kitâb-ı Muhammediyye:

*Âlemin nakşını hayâl görürüm
Bu hayâl içre bir cemâl görürüm.*

[4] Hazret-i hûy ki vefkin tesîrâtındandır. Min cihetin levhası olur ve min cihetin satırıdır. Levhin üç hânesi bir hat bir satır teşkil eder. Ümmehâttır. Onun için Âdem hûyu gördükte; "Hay'dandır; mahremimdir. Onda sâkin olacağım, Onun (Allah'ın) kudretini, O'nun san'atını bunda göreceğim" dedi.

Vefk-ı müsellese erkân-ı erbaayı hâvidir. Erkân-ı vefk üç hatt-ı vefk ile yedi olur. Seb'u'l-mesânî levha-i vefkte bir sekiz olur.

Risale-i İştîâlât-ı Ulvî Baba:

*Zammedip şidâd-ı Adnin tâ ola sekiz riyâz
Girmeyen bu cennete Âdem'den etti i'tirâz.*

Mücid-i vefk kendini vefk içinde sırreyleyince Âdem için meydanda yalnız levh-i vefk kaldı. Ki hûydur. Bu sûretle Âdem kendini hûyda gördü. Gözün içindeki bebeği fitneyi anladı; hûyda âdemî mir'ât buldu.

*Ulvî göz kaş kirpik hatt-ı kalemdir dinle kelâmım
Bak şu hurûfû 'Ayn-ı Ali'nin tâ ortasında mim.*

Muhammed ol Şâh-ı Zîşân, Âdem mübtedâ-yı hilkattir, imâmdır. Âyet:
"Şüphesiz ben yeryüzünde bir halife yaratanım."⁵⁰

⁴⁹ "Bu dört sütunlu varlık kürsüsüne bir bak! Ezel mülkünün altın tahtı yakîn sebebiyledir."
"İki âlemin sırlarını Onun güzel varlığının levhasından oku; çünkü, kitap Hak eliyle âşikâr kılınmıştır."

⁵⁰ Bakara (2): 30.

Ayn eliftir, imâm ve kâimdir. Mir'ât için dâimdir. Âdem elini yüzüne sürünce hûya nazaran bir şârib ile bir lihye zâid buldu. OI vakt hûy'a "Sen bendensin ammâ ben senden değilim; fakat senden görüneceğim. Binâenaleyh başka da değilim" dedi. Zîrâ hûy kutb hânesi açık satırlanmış bir levh idi. (Vefk-ı müselles merbûttur).

Vefk-ı müselles her tarafından hesabı bir çıkar ve üç hûy bir Âdem hesabınadır. Ve her ikisinin hesabı ve hurûfu Allah kelimesinin hesabına muvâfıktır. Beytül-Ma'mûr gibi dört rûknü hâvî bir dâiredir. Kutb hânesi bir zamîrdir.

Âdem erkân-ı umûmiyyesini hâiz idi. O vakit tahmîden elini yüzüne sürdü. Feth-i hakikat ile Fâtiha ve Ümmü'l-Kitâb sâbit oldu. Sırr-ı hurûf olmuş hurûf-ı vefk teşkil etmiş, imdi sırr-ı vefkten çıkar vefk hurûfattan olur, şekl görünür. Hûy Âdem'dendir; Âdem de hûydan çıkar. Âdem cân, hûy cisimdir. Binâen 'alâ hâzâ vefk bir sırrı câmi'dir. Sıfât-ı vefk levh şeklidir.

Âdem de bir sırrı hâmilidir. Sutûru sıfâtıdır. Vefk-ı müselles sırr-ı satrlar ile mestûrdur. Âdem'deki sır anâsır-ı erbaa ile örtülüdür. Anâsır-ı erbaa Âdem vefkinin erkân-ı erbaasıdır ki vefk-ı muhîttir el-hâsıl.

[5] Vefk-ı müselles Âdem'dir. Âdem ümmü'l-kitâbdır. Levha-i vefk bir sahne-i ezeldir, câmiü'l-esrârdır. Mısr-ı câmi'dir. Ayn-i cem meydânıdır. İnsân âdem-i mânâ ve kâmil insan olmak için, kendini bilmek için kendisini teşkil etmiş olan hurûfâtı halletmelidir. Halli ise ilm-i vefki bilmeğe tevakkuf eder ki ayn-i cem meydânına varmağa tevakkuf eder. Hadîs:

"Ben ilmin şehriyim ve Ali de kapısıdır."⁵¹ remzince bâb-ı Ali'den ders alınmalıdır ki bu ilm bilinsin. Zîrâ vâzi'-ı ebced ki tûlâb-ı Ali'dir; bu imlden kitâb-ı Muhammedîye ayn-i ceme erüben eyitti: Şuhûd-i zât ol Hazret-i Muhammed'in mirâc sırrından sırrı zuhûr eylesin.

*Câvidân-ı Hak ez Âdem tecellî kerd ve ber her dide şüd
Ki ez vey cümle esmâ vü sıfât-ı zât peydâ şüd.*⁵²

⁵¹ Hâkim'in *Müstedrek*'inden ve Taberânî'nin *el-Kebir*'inden el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*-1, 618.

⁵² "Hakk'ın ebediliği Âdem'de tecelli etti ve her göze göründü./Çünkü onunla varlığın bütün adları, sıfatları belli oldu."

Sıfât, esmâ, zât muzâf olmaz iken ilm-i zâtî istinâsen mezâhir-i iktizâsından sıfât-ı zât muzâf olmağa esmâ mezâhir oldu. Bu keyfiyet üç hâl icâb etti. Sıfât ile esmâ iki fer' teşkil etti: Külliyyât-ı hakâyık, cüz'iyât-ı hüviyyet.

Matlab: Mazhar-ı fûrû âlem-i ervâhtır ki taalluktan mücerred olmağ-ı la zıddı ilm-i ecsâmî iktizâ etti. Bir âlem-i nûrânî bünyâd oldu. Cismânî âlemden mâden, nebât, hayvân zuhûr etti.

Avâlim on sekiz bindir. Biri bin, bini birdir. Âlem-i evvel rûh-ı âzam, nûr-ı ekrem, akl-ı mukaddem yânî kitâbet cihetiyle kalem, tedbîr sebebiyle akıl, cevher itibâriyle nûr, hayâta sebep olmak ecliyle rûh denilen kalemdir.

Kalem, tedbîr ve ilkâ-yı hayât ve tesviye-i cevhereyn ve bahş-ı envâr eder; nakş-ı nakkâşî tasvîr ve tersîm eder ki levha-i ibrettir. Şu resmin, levhânın neticesi mazhar-ı küll, kâmil insân âdem-i mânâdır. Mecmûa-i kîti-nümâdır. Sübhâne men tehayere fi sun'i-hi'l-'ukûl.⁵³

Vefk görmek erliktir. Hisâb-ı vefki bir bulmak birliktir. Kutb hânesini anlamak dirliktir. İmdi vefk usûlü bilmedikçe vefkin vaziyet-i sırrı, kutub hânesi, istivâsi ve kırâatı da mâlûm olmayıp bu cümlesine bir mürebbî ve ustanın tâlimine tevakkuf eder.

Vefk, esrârı mündemicdir. Vücûd-ı Âdem'de nokta-i mühimmi hâmilidir. Kutb cândır; hânesi kalbdır, levhi vücûddur. Vefk mündericâtını idrâk vusûl-i *Beledü'l-Emîn*⁵⁴ demektir. Beledü'l-Emîn'de "el-insân" sırrı ve "*Ene sirruhû*"ya⁵⁵ varılır.

[6]

Âyet-i kavli Ali:

"Ve ente'l-kitâbü'l-mübîn ellezî bi ehrufi-hî tuzhiru'z-zamer."⁵⁶

Âdem-i mânâ ümmü'l-kitâbdır. Hadîs:

"Kur'an ve insân iki ikizdir."⁵⁷

⁵³ "Her türlü hata ve insanî vasıfların üstünde olan Allah'ın yaratıcılığı hususunda akıllar şaşar." anlamında Hz. Ali'nin sözlerinden.

⁵⁴ "Emin belde" anlamındaki bu terkip Kur'an'da Tin (95): 3'te geçer.

⁵⁵ "Ben onun sırrıyım."

⁵⁶ Hazret-i Ali'nin işâri bir sözü: "Sen, harflerinde gizlilikler görünen apaçık bir kitapsın."

⁵⁷ Hadîs olarak birçok tasavvuf kitabında geçen bu cümle *Keşfü'l-Hafâ* gibi belli başlı zayıf hadisleri ihtiva eden kaynaklarda geçmemektedir.

İnsân kitâb olunca; "(...) ister yaş olsun ister kuru olsun hepsi apaçık bir kitapta bulunmaktadır."⁵⁸ sırrıyla câmi-i küll bir nüsha-i kübrâdır. Âyet:

"O her şeyi [bilgisiyle] çok iyi kuşatandır."⁵⁹ emrinin ciheti vâkidir.

Mazhar-ı sırr olması vâkıf-ı kelâm olmağa tevakkuf eder. Âdem bir isimdir. Üç harflidir: A, D, M. Bu üç harf hâlet-i cemde bir ismi isbât ederler. Nokta-i farkta ayırırlar. Cem ettiğinde "Âdem" okunur. Tefrik hâlinde elif, dâl mîm okunur. Vahdet içinde kesret, kesret hâlinde vahdet. Vahdet kesretle zâhir olur. Nasıl ki Âdem ismi üç harfle kesret-i vahdeti isbât eder. "el-Farku bi lâ-cem' el-haddü ve'l-cem'ü bi lâ-farkin şirk; el-cem'ü ma'a'l-farki tevhid."⁶⁰ (Kavl-i Cüneyd-i Bağdâdî). Ve tevhid; "iyyâke tevhid", bu noktaya vusûl merâhili feyz-i tâlîm ve irşâdla tayyolunur.

Âdem sırr-ı Beledü'l-Emîn olunca kalb dahi bu kişver şâhinin tahtıdır. Kutub noktasıdır. Ki rub'-ı şimâlîde vâkidir. Beytullâhtır. "Kalbü'l-mü'mini Beytullâh"⁶¹ ve meydân-ı zuhûr-ı sırru'l-esrâdır. Hadîs-i kudîsî: "Yere ve göğe sığmadım."⁶² bil. Yânî kalb-i mü'min bu sûretle[dir]. Âyet:

"Kullarımın arasına gir; cennetime gir."⁶³ vâridir.

Vücûd-ı âdem Hak ve Muhammed ve Alî levhi ve meydânıdır dedik. O hâlde Hak Muhammed Alî'yi görmek, bilmek ve görmek levhi vücûd-ı âdemi bilmeğe; nefsi görmeğe tevakkuf eder. Hadîs:

"Kim nefsini bilirse Rabbini bilir."⁶⁴ emri delîl-i alenîdir. Vücûdu görmek için ise mir'ât, yânî ayn-i şekl-i levh velhâsıl Âdem lâzımdır.

Sır câdadır. Cân vücûddadır. İnsân câmi-i küll, mecmûa-i kâinattır. Kalbi beytullâhtır. Cisim câna, cân sırta îsâl eder. Vücûd rehberdir. Cân mürşiddir. Fehim rehberdir, akıl mürşiddir. İlim nûrdur. Fehim sırrı.

⁵⁸ En'âm (6): 59. Uzunca bir âyetin son kısmı olan bu ifadenin sonu metinde yanlışlıkla "fi'l-Kur'an" şeklinde alıntılanmıştır. Kur'an'da ise "fi kitâbin mübin" şeklinde geçmektedir.

⁵⁹ Fussilet (41): 54. âyetin baş tarafı metinde "Vallâhu" şeklinde alıntılanmıştır; Kur'an'da "inne-hû" şeklindedir.

⁶⁰ "Cemsiz fark, haddir; farksız cem şirk, farkla birlikte cem ise tevhid'dir." (Cüneyd-i Bağdâdî).

⁶¹ "Mü'minin kalbi Allah'ın evidir." Metinde hadîs olarak nakledildiği belirtilmemekle birlikte yakın anlamlı zayıf rivayetler için bk. Aliyyü'l-Kârî, *Usûl-i Hadîs ve Mevzûât-i Aliyyü'l-Kârî Ter-cemesi*, çev. Ahmet Serdaroğlu, Ankara 1966, s. 87-88.

⁶² el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ-II*, 2256. hadîs. Hadîsin buraya alınmayan devamında "Bir mü'min kulunun kalbine sığdım" ilâvesi vardır.

⁶³ Fecr (89): 29-30.

⁶⁴ el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ-II*, 2532. hadîs.

Vücûd, masdar-ı ahkâm-ı nübüvvettir. Can muzmir-i esrâr-ı velâyettir. Ahkâm-ı cism şerîat, ahkâm-ı can tarîkattır.

[7]

Fi'l-mesel cisim şerîattır, rûh tarîkattır. Cisim olmayınca rûh konmaz. Rûh olmayınca cisim durmaz. Bir müteşerri tarîka dâhil olmazsa piçtir; ehl-i tarîk müteşerri olmazsa hiçtir. Şerîat cümle esrârî câmi bir esâstır. İnsân görür ve okur ve esrâr-ı tarîkat ondan istidlâl olunur. Yalnız tâlîm lâzımdır.

Nübüvvet şerîat, [ve]lâyet tarîkat, râbitaları mârifet, sırları hakîkattir. Cism ile cân beyninde râbîta yoğ ise hakikat yoktur. Şerîat ile tarîkat[in] ittihâdı, mârifettir. Hakikat, "leyse fi'd-dâri gayr" dır.⁶⁵ Kâfir ise şerîate îmân etmediğinden tarîkate girmez. Tılsım-ı âzam nüsha-i kübrâdır.

Câvidân-ı âdemi hâkî ki cân-ı âlem est

*Pîş-i zât-ı Hak v'ey ism-i a'zam est.*⁶⁶

Nüsha-i kübrâ vefk-i müsellestir. Ümmü'l-Kitâb dershâne-i irfândır, kıblenümâdır. Dershâne-i irfân mahall-i feyz, mücib-i kemâl; kemâl, mir'ât-ı cemâldir. İsm-i âzam (*Kitâb-ı Muhammediyye*):

Cemâli ism-i âzamdandır olur zâhir kemâlince

Muhammed ism-i âzamdır doğrudur âleme doğar ay.

Âyet: "Beyt'i ziyaret etmek Allah'ın insanlar üzerindeki bir hakkıdır."⁶⁷

Tavâf-ı Beytullâh farzdır. Maksud-ı tavâf eserden müessire teveccüh ve vusûldür. Cismânî, rûhânîye delildir. (Yukarıda kalb[in] beytullâh olduğunu söyledik). Zâhir, nişân-ı bâtındır. Kible nokta-i telkîn içindir. Cenâb-ı Hak makarr ve mekândan münezzehtir. Görünmez, yalnız tecellîsi vardır. Nete-kim Hazret-i Mûsâ'ya bir şecer-i ahdar-ı nârdan âyet-i "İnne-nî ena'llâh"⁶⁸

⁶⁵ "Dâr"da başkası yoktur." anlamında Arapça bir sūfi sözü.

⁶⁶ Farsça beyit: "Kâinatın canı olan topraktan yaratılma âdemin ebediliği Hakk nezdinde en büyük isimdir."

⁶⁷ Âl-i İmrân (3): 97.

⁶⁸ "Ben gerçekten de Allah'ım." Tâ-Hâ (20): 14. Ayetteki "inne-nî" lafzı metinde "inni" şeklinde hatalı dizilmiştir.

sırrı zuhûr eyledi. Kezâlik Hazret-i Resûlullâh, âyet; "And olsun ki O, onu bir başka inişinde Sidretü'l-Müntehâ'da yine görmüştü."⁶⁹ sırrıyla tecellî eyledi. Sidretü'l-Müntehâ sûreti dem sûretâ âdemdir. Fe-efhem.

Beytullâh nokta-i arzdir. Kalb nokta-i vücûddur. Kâbe mebde-i beşerdir. Âdem; "Âdem'in çamurunu kırk sabah yağurdum."⁷⁰ hadîs-i kudsi[si gereğince] kalem ile, dest-i kudretle yapılmış bir mebde-i ilâhîdir. Kâbe şerefullâhtır. Mahall-i ahz-i tîn ve anâsır-ı âdemdir. Kalb-i âdem dâhil-i hükm-i fâhir ve celîl-i âyet-i "Ve le-kad kerremnâ"⁷¹'dir. "Kalbü'l-mü'mini beytu'llâh"⁷² nüktesiyle mükerremdir. Kalb-i âdem "beyne esâ-bi'ullâh"⁷³'tir.

Hadîs-i kudsi: "Yere ve göğe sığmadım ama mü'min kalbine sığdım."⁷⁴

[Bu] hadîs-i kudsi hükmüyle [kalb] tecellîgâh-ı ilâhîdir. Mesâri'-i kalb-i mü'min beyt-i Hak'tır, hacc-ı ekber ondadır.

Kâbe, muhârebe bi'l-küffâr ile feth olundu; kalb, mücâhede bi'n-nefs ile feth olunur. Tavâf-ı Kâbe; "[Ey Muhammed] sana apaçık bir fetih bahşetmiş bulunuyoruz."⁷⁵ hükmünce netice-i feth üzerinedir.

Fetih; [8] "(...) size bundan başka yakın bir fetih daha bahşetmiştir."⁷⁶ âyeti[nin] remziyle üçtür: Feth-i karîb, feth-i mübîn, feth-i mutlak.

Feth-i karîb; âlem-i nefsin makâmından urûcdur ki bu sûretle kalbin kapısı açılıp keşf-i gayb ile kemâlâtın sıfatıyla zuhûrudur.

Feth-i mübîn; envâr-ı rûhun kıyâmıdır ki, nefis terakkî ile menâzilde sülûk ederek kalbin âlemine ermesiyle kalbin nûru parlayıp nefis sıfatını mahvede. Ol hâlde nefis dahi nûrânî olarak kalbe râm olup kalbde urûc ile makâm-ı rûha erince rûhun envârı doğar. Ol vakit kalb, nûr-i velâyetle zâhir olup envâr-ı esmâdan kesb-i kemâlât edilmesidir.

Feth-i mutlak; fenâ-i mutlaktır. Feth-i bâb-ı vahdettir. Ayn-i ceme erişip dâhil-i meydânda şuhûd-ı zât edilmesidir. (Feth-i karîb ve feth-i mübîn

⁶⁹ Necm (53): 13-14.

⁷⁰ Kaynaklarda bulamadık.

⁷¹ "And olsun ki biz âdemoğullarını onurlu kılmış..." İsrâ (17): 70.

⁷² Bk. 61. dipnot.

⁷³ "Allah'ın parmakları arasında..." Hadîs olarak nakledilen bir cümlemin içinde geçen bu ifade ve hadîs için bk. Müslim/Kader: 17; Ahmed b. Hanbel, *Müsned-II*, 168, 173; Beyhakî, *Suabu'l-İmân-I*, 757. hadîs.

⁷⁴ el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ-II*, 2256. hadîs.

⁷⁵ Feth (48): 1.

seyr ü sülûk denilen usûldür ki turuk-ı sâirede câridir). İşte mücâhede ve maksad olan tavâf ve fetih bu feth-i mutlaktır. Mücâhede bi'l-esmâ sülûk usûlüdür. Hâssaten terbiye içindir. Bilfil ve'l-mânâ urefâ usûlüdür.

Hadîs: "Rabbimi hiçbir şeyle bilmedim; bütün eşyâyı onunla bildim."⁷⁷

İttihâz-ı mürebbî bâdî-i vusûl-i rüşddür. Râbita şerîat ve tarîkattır. Tarîkat ders-hâne-i irşâddir. Bîat ahz-i yeddîr. Vesîle telkîndir. Vesîle ile urve-i vüskâ ve habl-i metîn elde edilerek âyet-i "İz yubâyî'üne-ke"⁷⁸ emrinden ders alınır.

"Allah'ın eli onların elleri üstündedir."⁷⁹ nüktesiyle teyîd olunur. "Böylece O, kuluna vahyettiğini vahyetmişti."⁸⁰ mazmûnundan telkîn alınır. Sırr-ı mîrac zâhir olur.

"Kur'an'ın batinından öte batını vardır."⁸¹ hadîsinden anlaşıldığı vechile Kur'an-ı Azîmüşşân'ın mânâ-yı zâhirisinden başka gizli nükteleri yâni içyüzü olunca şerîat-ı garrâ-yı Ahmedînin de bir içyüzü olduğu tahakkuk eder. Bu içyüzü, âyet; "Te'vilini Allah'tan, [Resûlünden] ve ilimde ileri geçenlerden başkası bilmez."⁸² mefhûmiyle herkesi[n] bilmediği taayyün eder. Bu ilim kişver-i lâhûtî, nüzheth-gâh-ı Ahmed'dir. Nâmahrem görmemek için bir sedd ile muhâftır. Yalnız bir bâbı vardır: "Ben ilmin şehriyim, Ali ise onun kapısıdır."⁸³ hadîsi bunun içindir.

Ahmed, Medîne-i tenzildir; Ali bâb-ı te'vildir.

Hadîs: "Ben sizinle Kur'an'ın tenzili üzere savaştım; Ali ise te'vili üzere savaştı."⁸⁴

⁷⁶ Feth (48): 27. ayetinin sonu.

⁷⁷ Hadîs Süleimî'nin risâlelerinde geçmekteyse de hadîs kaynaklarında geçmemektedir.

⁷⁸ "(...) sana biat ederlerken..." Feth (48): 18. ayetinin bir bölümü.

⁷⁹ Feth (48): 10.

⁸⁰ Necm (53): 10.

⁸¹ Kaynaklarda bulamadık.

⁸² Âl-i İmrân (3): 7. Tercümesi konusunda hayli ihtilâf bulunan ayetlerden biri olan bu ayet içinde bizim köşeli parantez içinde verdiğimiz kelimeler ayetin aslındanmış gibi yazılıydı. Bu kelimelerin âyet metnine tefsir parçacıkları olarak karıştırıldığı düşünülebilir. Bu durumda ayetin orijinal metni şöyle tercüme edilebilir: "Onun te'vilini Allah'tan başkası bilmez. Ancak ilimde ileri gelenler hariç..."

⁸³ Hâkim'in *Müstedrek*'inden ve Taberânî'nin *el-Kebir*'inden el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ-I*, 618.

⁸⁴ Süyûtî, *Câmiü'l-Kebir*'den Kutbuddîn Mustafâ el-Bekrî, Hz. Peygamber'in Dilinden Dört Halifesi ve Ashâbı, çev. A. Fikri Yavuz, İstanbul 1967, s. 292.

Tenzil şerîattir; te'vîl tarîkattir. Şerîat, vahy-i bi'l-vâsıta; tarîkat telkîn-i bizzâttır. Nübüvvet tebliğ-i bi'l-vâsıta; velâyet tecellî-i bizzâttır.

Vahiy üç nevidir: Zâhir, bâtin, sır.

Vahy-i zâhir şerîattır (Hikmet-i külliye rumûzu bunda mündemicdir); 'âmmdır. Vahy-i bâtin tarîkattir; hâsıtır. Vahy-i sır [9] mârifetullâhtır; ehas- sa ve ümniyyât-ı âliyyâta mahsûstur. Vahy-i zâhir emri tebliğde vahy-i bâtin sırrı tebliğde, vahy-i sır hâl-i telkindedir. Bunun için ervâh-ı beşer üç bölüktür. Nübüvvet meblağ-ı kelâmdır. Velâyet mazhar-ı kelâmdır. Tebliğ olunan kelâmın sırrına mazhar olmak, yâni sıfatı anlamak tarîkat- tır. Alacak ders yâni sıfatın zâta sûret-i izâfetini bilmek muvakkattir. Kesb edilecek kemâl, hakîkattir.

Tarîkat mâhasal-ı biâtıdır. Ahd ve misâk ile merbûttur. Biât; "iz yubây'üne-ke"⁸⁵ emridir. Mürebbî ve mürşid; "illâllâh li-mürebbî"⁸⁶, "Lemmâ araftü Rabbi"⁸⁷, "O hâlde siz Rabbinize yönelin..."⁸⁸, "[Ona yaklaş- mak için] vesîle arayın"⁸⁹, "And olsun ki Allah elçisinde, sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok ananlar için güzel bir örnek vardır."⁹⁰, "De ki; eğer Allah'ı seviyorsanız, bana uyun..."⁹¹ ve âyât-ı sâire ile "Şeyhi olmayanın şeyhi şeytandır."⁹² ve sâir ehâdis mâlûmdur.

Ahz-i biât urve-i vüskâ ve habl-i metîn-i Ahmedîdir.

Ebû Zerr-i Gıfârî hakkında Hazret-i Şâh-ı Velâyet buyurmuştur: "Yâ ribhu lâ takrîbuhü fe-inne lehü bi-hablî'l-vahyi muttasılan."⁹³

Ahde vefâ, âyet; "Sözüne Allah'tan daha bağlı kim olabilir ki..."⁹⁴ beşâre- tin[e], 'adem-i vefâ; "(...) her kim sözünden dönecek olursa [bilsin ki], ancak kendi aleyhine olarak sözünden dönmüştür."⁹⁵ kahrına uğratır.

⁸⁵ "(...) sana biat ederlerken..." Feth (48): 18. ayetinin bir bölümü.

⁸⁶ "Allah'tan başka mürebbî yoktur."

⁸⁷ Süleimî'nin tasavvufî risâlelerinden başka hadis kaynaklarında geçmeyen bir hadisin yalnızca bir bölümü: "Rabbimi hakkıyla bilemedim."

⁸⁸ Zümer (39): 54. ayetinin baş tarafıdır.

⁸⁹ Mâide (5): 35.

⁹⁰ Ahzâb (33): 21.

⁹¹ Âl-i İmrân (3): 31. Metinde "innî" şeklinde dizilen kelime Kur'an metninde "in"dir.

⁹² Bayezid-i Bistâmî'ye atfedilen bir söz: Metinde geçen "feşîme" sözcüğü "fe-şeyhu-hû" olma- lıdır; dizgi yanlış yapılmıştır.

⁹³ "Ey menfaat, ona yakın değilsin. Çünkü o muttasil olarak vahiy ipiğine sarılmıştır."

⁹⁴ Tevbe (9): 111. ayetin sonu.

⁹⁵ Feth (48): 10. Metinde ayetin Arapçası alıntılanırken hata yapılmıştır.

Tarîkat emri bâtındır. Ders gece verilir. Zîrâ mîrâc görülür. Mîrâc gece vâki oldu. Tecellî de gecededir. Hazret-i Mûsâ 'alâ nebiyînâ ve 'aleyhi's- selâmın gördüğü bir âteşte[n] zerre almak isteyişi ki, âyet; "(...) çünkü ben [uzakta] bir ateş fark ettim. Belki de size ondan bir parça getiririm ..." ⁹⁶ ile gösterildi; gece vâki oldu. Akîben "O hâlde derhâl ayağındakileri çıkar; çünkü sen Kutsal Tuva vadisinde bulunmaktasın."⁹⁷ emri gece, "Ben gerçek- çünkü sen Allah'ım."⁹⁸ hitâb-ı celifi [yine] gece vâki oldu. Arafat'ta vakfeye bü- tün gece durmak meşrûttur.

Leyl, zâta işârettir; nehâr sıfâta işârettir. Usûl ve esrâr-ı esmâ kâide- since kelime-i tayyibe-i tevhid, vird-i nehârîdir. Müfredât olanlar leyle münâsibdir. Hurûf-ı müfredât terkîbden addolunmaz. Zîrâ harf-i vâhid münâsib olmaz. Kâide[-i] teksiriyye üzerine Allah'tan yalnız elif elif vird edi- isim olmaz. (Turuk-ı sâire bu kâideye tâbi ve mâildirler). Teksîr bi lâ-teksîr Allah lafzından "H"dir. Onun için zamme ile "Hû" vird edilir. (Ki Bektaşilik bu kâideye tâbidir. Zîrâ elifte sırren olsun yine üç harf sadâsı çıkar. Yâni E, L, F. H'de ise yalnız "Hû"dur.

Leyl siyâh renktir ki âlem-i celâle işârettir. Kâbe gibi zât-ı ahadiyete işâret ve nâzırdır. Zâtın leyl ile münâsebeti vardır celâl cihetinden. Ve esmâ ve sıfatın [10] münâsebeti nehâr iledir cemâl cihetinden. (Buradaki celâl ile cemâl bir misâldir. Yoksa asıl cemâl, celâl içindedir. Zîrâ nûr-ı mahfidir. Onun için "cemme cemâlu-hû" denmez; "Celle celâlu-hû" denilir). Hazret-i Resûlullah (s.a.v) akşam oldukça "Câe halku'llâhi'l-a'zam."⁹⁹ [derdi].

Zulmet-âbâdi ki Hak zâhir-i ez-dest
Nûr-ı mahf est döst dâned kadr-i döst.¹⁰⁰

Âlem-i zâta olan zulmet, zıll-i hakîkattir. Nûr mukâbelesinde değil- dir. Zîrâ nûr mahlûktur ve mahlûka mukâbil olan dahi mahlûktur. Hakikat nûru'l-envâr ve sırru'l-esrârdır. Vücûd-ı mutlak-ı hakikî denilir.

Şeriatte olduğu gibi tarîkatte de bir telkin vardır ki bâlâda sır oldu- ğunu yazdık. Telkîn-i şer'î "Eşhedü en lâ ilâhe illallâh Muhammedün

⁹⁶ Tâ-Hâ (20): 10.

⁹⁷ Tâ-Hâ (20): 12.

⁹⁸ Tâ-Hâ (20): 24. ayetinin baş tarafıdır.

⁹⁹ "Allah'ın yarattığı en büyük varlık geldi çatı."

¹⁰⁰ Farsça bir beyit: "Gerçeğin dost ile ortaya çıktığı karanlıklar diyarında ışık kayıptır. Dostun kıymetini dost bilir."

Resûlullâh" kelimât-ı aliyelerindedir ki 'şehâdet' denilir. Telkîn-i tarîk "Böylece O, kuluna vahyettiğini vahyetmişti."¹⁰¹ âyetinde meknûz ve mestûr bâzî elfâz-ı celîledir ki 'ikrâr' denilir.

Şeriat, abdden mâbûda yol açar; fetihtir. Tarikat, şeriatteki rumûzâtı ile yolu Mâbûd'dan abde ircâ eder; hatmdir. Mârifet cisimden rûha yol açan mir'attır. Hakikat inde't-tecellî "Leyse fi'd-dâreyni gayre-hû"¹⁰² yu isbât eder; mihrdir.

Zâhir-i şeriat ibâdet-i cismânî namâzı tâlim eder. Tarikat ibâdet-i rûhânî niyâzı gösterir. Namâz isbât-ı ubûdiyet ve şükranîyet içindir. Niyâz, isbât-ı vahdâniyet ve tevhd içindir. İmdi namâz olmazsa ubûdiyet olmayıp şükranîyetten imtinâ sebebiyle enâniyet çıkar ve benâberin-i hatâdır. Şeriat arz-ı batmayan¹⁰³, tarikat arz-ı Beledü'l-Emîniye teveccühü gösterir. Şeriat risâlet-i Muhammediyyeyi, tarikat hakikat-i Muhammediyyeyi gösterir. Şeriat îmân-ı gaybî ilmü'l-bekâyı, tarikat îmân-ı şuhûdîyi ayne'l-yakîn. Şeriat vâzı-ı câmîdir; makâm-ı ahkâm, tebliğ-i saded-i Ahmed'dir. Tarikat sâhib-i meydândır, sahne-i velâyettir, arş-ı tecellî-i Ahad'dır.

Ehl-i şer'ü's-şeriat, akvâli ile fâildir. Ehl-i tarîku't-tarikat ef'âli ile âmil-dir. Zâhir vücûddur, bâtın rûhtur. İbâdet-i şer'î vazife-i vücûd, ibâdet-i tarîkî gidâ-yı rûhtur. İbâdet-i şer'î lâzime-i şeriat, vazife-i şükranîyettir; niyâz-ı tarîkî lût-fî biât ile secde-i tekrâr, mîrâc-ı cilve-i vuslattır.

[11]

Şer', âlem-i nâsût, tarikat âlem-i melekût, mârifet âlem-i ceberût, hakikat âlem-i lâhûtur.

Âlem-i ceberût sırr-ı Cibrîll'dir]. Akl-ı Muhammediye delil hadis: "Allah'ın ilk yarattığı şey benim aklımdır."¹⁰⁴ Âlem-i lâhût mâverâ-yı akl, nâsût sırr-ı Muhammed, şe'n-i velîdir. Câmî edâ-yı salât için mecma'-ı mü'minîndir. Meydân arz-ı niyâz ve isbât-ı vahdâniyet için zâviye-i "Velile-rim kubbelerim altındadır, onları benden başka kimse bilmez."¹⁰⁵ emrince hücre-i muvahhidîndir. Mahall-i icrâ-yı ibâdet-i zâhir câmîdir. Makâm-ı icrâ-yı âyîn-i cem meydândır.

¹⁰¹ Necm (53): 10.

¹⁰² Süfi sözü: "İki dünyada da O'ndan başkası yok."

¹⁰³ Dizgi yanlış yoksa, kelime ancak böyle okunabilmektedir.

¹⁰⁴ "Allah'ın ilk yarattığı şey aklıdır" şeklindeki rivayeti için bk. el-Aclûnî, *Kesfî'l-Hafâ-l*, 823. hadis.

¹⁰⁵ Hiçbir hadis kaynağında geçmediğine ve hangi tasavvuf kaynaklarında iktibas edildiğine dair bk. Muhittin Uysal, *Tasavvuf Kültüründe Hadis*, Yediveren Yayınları, Konya 2001, s. 285.

Feth-i Mekke remz-i mutlaktır. Tavâf-ı Kâbe mukaddime, mîrâc duhûl fi Beytillâh, maksad vusûldür. Meydân, esrâr-ı tarîka âgâh eder. Duhûl-i Beytül-Makdis, secde-i şükr ile meşrûttur. Âyet: "Bağışlanmak istiyoruz de-yin ve kapıdan [secde ile] selâm vererek girin."¹⁰⁶ Diğer âyet: "(...) onlara ka-pıdan [secde ile] selâm vererek girin demiştik."¹⁰⁷

Bâb-ı Hakk'a tazarrû "İsteyene de gelince, onu sakın azarlama."¹⁰⁸ hik-metince lutf-i kabûle mazhar eder. Nübüvvet-i Nebî mecma-i hafâyâdır. Âyet: "Ey inananlar, Peygamber'in evlerine yemeğe davet edilmeksizin girdiği-nizde yemek vaktini beklemeyin!"¹⁰⁹ emriyle duhûl izn ile meşrûttur. Selâm da âyet hükmüyle emr-i lâzımdır. Bunun içindir ki mîrâc gecesinde ridâ-yı Kibriyâya takarrübünde Cibrîl işaretiyle Muhammed Mustafâ selâm ver-di. Meydâna duhûl-i ibtidâsî tavâf-ı kalb-i mü'minîndir. "Kullarımın arası-na gir, cennetime gir."¹¹⁰ muntehâ-yı mîrâc neticesidir. "Kulu [Muhammed'i] geceleyn mücizelerini göstermek üzere (...) götüren Allah, her türlü noksan sı-fattan münezzehdir."¹¹¹ Tavâf-ı Kâbe; âyet: "Siz, Allah dilerse güven içinde saçlarımızı tıraş etmiş ve kısaltmış olarak korkmadan Mescid-i Harâm'a kesin-likle gireceksiniz."¹¹² emriyle tıraş; "Biz onu çok büyük bir kurban karşılığın-da kurtarmıştık."¹¹³ ve diğer âyet hükmüyle zımmî yâni kurbân, diğer âyet hükmünce ihrâm (uryânen), irâe-i tavâf için delil (rehber)-i lâzımdır.

İhrâm keyfiyeti "Mâ lâ-yüdrükü küllühü lâ-yetrükü küllühü"¹¹⁴ icbâbiyla tatbik olunur. Zirâ Kâbe min külli'l-vücûh terkîbden âridir. İhrâm gerçi melbûsâta nazaran muhît olmayıp ammâ mensûh¹¹⁵ olduğu cihetten yine terkîbden hâlî değildir ve fakat basittir. O da zarûretten ötürüdür. Esmâ-güsterî usûlünce Allah'ın elifi müfred iken yine üç harften mürek-keb olmuş olur. İşte ihrâm da böyledir. Şu hâlde tavâf-ı Kâbe için ona münâsib olan basit nesnedir ki onda aslâ terkîb olmaya. Rişte gibi. An-cak mâdâm ki böyle libâs olmak imkânı yok ve uryânen sa'y ve tavâf meşrû görünmemekle lâ-cerem nesc ile iktifâ olunup basit-i hakikî hük-

¹⁰⁶ Arâf (7): 161.

¹⁰⁷ Nisâ (4): 154.

¹⁰⁸ Duhâ (93): 10. Metindeki "fe-emme" kelimesi Kur'an'da "ve emme" şeklindedir.

¹⁰⁹ Ahzâb (33): 53.

¹¹⁰ Fecr (89): 29-30.

¹¹¹ İsrâ (17): 1.

¹¹² Feth (48): 27.

¹¹³ Saffât (37): 107.

¹¹⁴ "Hepsini idrâk edemiyorsan da tümünü terk etme." anlamında bir vecize.

¹¹⁵ Bu kelime yanlış dizilmiş görünüyor. Onun yerine "mensûc" (dokuma) kelimesi daha uygun düşüyor.

münde kaldı; sırr-ı ihrâm taalluktan tecerrüddür. Tecerrüd-i dem demden irtikâdır, keyfiyet-i esrâdır.

[12]

Kademe-i meydân dördtür. Makâm-ı evvel bâb-ı şeriat, akvâl-i zâhire-i Muhammedidir. Makâm-ı sâni bâb-ı tarikat, ef'âl-i bâtine-i Muhammedidir. Kademe-i sâlise bâb-ı mârifet, ahkâm-ı velâyettir. Makâm-ı râbi bâb-ı hakîkattir, şâh esrâdır.

Sırr-ı vücûd, sırr-ı kalb, sırr-ı fehm, sırr-ı akl, sırr-ı cân, âb-ı hayât, kamîs-i memât, hâk-i hilkat; cûd ve hacet, tennûre-i enverdir. Beyzâ-i âzam, emâret-i mükerrerem, pöst-ı bâtinî, kürs-i Gadîr-i Hum, çerâğ-ı Peygamber, şecer-i ahdar, nâbût-ı kalender, sadâ-yı sûr, sırr-ı kubûr, Refref, Burâk-ı şehîr, tayy-ı hufr, ahvâl-i meydândır.

Makâmât-ı hamse tatmîn-i kalb için kiblelerdir. Âyet: "Elbette ki inanıyorum; ancak [bunu] kalbimin mutmain olması için [istiyorum]."116 Seyr ü sülûk, etvâr-ı seb'a vesâire burada mündemicdir. Letâif-i kalbiyye[nin] menâmda zuhûriyçün lüzûm kalmaz. Mücâhede için maânî-i esmâ -ki sülûk-ı urefâdır- meydânda makâmât ile bilfiil icrâ ve kuvve-i meânîleriyle zâhir olur.

Makâm-ı evvel sahne-i dârdır. Mahall-i suûd kible-i kalbdır. Hac-ı selâseden hicâb-ı izzetin mebde' ve mahall-i ref'idir. Kadem-i ewelde semâ-i dünyevîye urûc edilir. Selâm-ı evvel ile bâb-ı şerîfatten sırr-ı vücûda girilir. Mîrâc gecesinde Hazret-i Muhammed'in semâ-ı ewelde Hazret-i Âdem ile mülâkât noktasıdır. Selâm-ı sâni ile bâb-ı tarîkatten sırr-ı rûha girilir. Semâ-ı sâni'de Hazret-i Muhammed'in Îsâ Rûhullâh ile mülâkât sırrıdır. Selâm-ı sâlîs ile bâb-ı mârifetten sırr-ı cemâle varılır. Semâ-ı sâlîste Hazret-i Yûsuf ile mülâkât hükmüdür. Selâm-ı râbi' ile nokta-i hakîkatten âlâ-yı illiyyîne takarrüb edilir. Semâ-ı râbi'de Hazret-i İbrâhîm Halîlullâh ile mülâkât sırrıdır.

Âyet: "Selâm size. Hoş geldiniz. Sürekli kalmak üzere girin oraya."117

Harîm-i lâhûtî istimâ'-ı izn-i duhûl ile mûcib-i cünbiş-i sâkinân ile oynar. Cibrîl rehber[dir]. Hadîs: "Benim Allah ile bir vaktim vardır ki ne bir mukarreb melek, ne de bir mürsel peygamber ona erişebilir."118 hâlinde...

116 Bakara (2): 260.
117 Zümer (39): 73.
118 el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ-İl*, 2159. hadîs.

Âyet: "Böylece O, kuluna vahyettiğini vahyetmişti."119 telkîni alınır. Sâkinân-ı meydân-ı kudsiyet gulgule-i Allah Allah [ile] velvele-perdâz olur. Âyet: "Son çağrılarını ise 'Övgü âlemlerin Rabbi olan Allah'ındır' demek olacaktır."120

Beýt:

Hamdü li'llâh vâsıl-ı didâr-ı Hakk olduk bugün
Küll-i müşkil hallolup esrâr-ı Hak bulduk bugün.

nüktesince secde-i şükr-i vuslat, "And olsun ki o, onu bir başka inişinde Sidretü'l-Müntehâ'da yine görmüştü."121 âyetini lutf eyler; "O hâlde nereye yönelirseniz yönelin, [iyi bilin ki] Allah'ın yüzü oradadır."122 ile. Hüve zamme ile vâvla değildir. [13] Dôst sırrı müntehâ bulur. Âyet: "Fime yuhikkum mele'i'l-a'lâ."123 Mâ bâkî refâkat-i Cibrîl ile seyrân-ı safâdır. Âyet: "Kalp [gözleriyle gördüğünü] yalanlamamıştı."124

Kible-i kalb makâm-ı teslîmiyet, sahne-i dârdır. Mahall-i irfân Âdem, makâm-ı zibh mahal-i ihrâm. Âyet: "Dileyecek olursak onları [yok eder] yerlerine benzerlerini getiririz."125 hükmü buradadır. Bâzı ahvâlde makâmla, bâzen mâddetendir.

Kible-i vücûd meydân taşıdır. Makâm-ı terbiye ve ahd ü peymândır ve "Vaza'a Mûsâ bünyâni-hî 'alâ hacet"126 keyfiyeti de oradadır. Çünkü Şâha teslîmiyet müstelzim-i lübs-i127 mefharettir. Âyet: "(...) ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler (...)."128

Makâmen ve hâlen kible-i fehm, nûr-i ezel çerâğ-ı Muhammed-Alî'dir. Tûr-i münâcât şark ve garb ile muayyen olmayarak rûşen eden "şecer-i ahdar-i nâren"129 remzi, mânâ-i mişkâtullâh, nûru's-semâvâtır.

119 Necm (53): 10.
120 Yûnus (10): 10.
121 Necm (53): 13-14.
122 Bakara (2): 115.
123 Bu şekilde bir âyet yoktur. Arapça bir tefsirden alıntı olmalıdır.
124 Necm (53): 11.
125 İnsan (76): 28.
126 "Mûsâ, onun yapısını taş üzerine kıldı."
127 Kelime l, y, s harfleriyle dizilmişse de anlam gereği l, b, s olmalıdır.
128 İnsan (76): 21.
129 Yâsin (36): 70. âyetine telmih yapılmaktadır.

Kible-i akl, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım."¹³⁰ post[ul]dur. "Kur'ân yedi harf (kıraat) üzere indi."¹³¹ sırr-ı cemâl-i dâstun vech-i ekrem-de nişânı olan hutût-ı heft dâhil-i dâire-i çâr-güşe-i pôsttur. Hükm-i âyet: "Göklerin ve yerin Rabbi olan Allah (...)."¹³² "Yedi göğün ve büyük arşın Rabbi kimdir?"¹³³

Kible-i cân maksad-ı aksâ, matlab-ı âlâ, cemâlullâh, sırr-ı mürşiddir. Hadîs: "Kim beni rüyâsında görmüşse o gerçeği görmüştür."¹³⁴

"Lev keşefe'l-ğitâe lemmâ zedet" "Perdem açılrsa yakînim ziyâde olmazdı."¹³⁵

Hakikat, insânî'l-insân sırrı ve ene sırrıdır. Vücûd-ı ekrem, vefk-i müselles, zemîn-i Hû'dur. Eczâ-yı vücûdu hurûf, vefk-i vücûdu şekil, vefk-i münderic tılsımı S (sad) Muhammed-Alî hurûfudur. Evzâ-ı erkândır. Allah-Muhammed-Alî okunur. Vefk-i ezeldir. Evzâ-ı erkân-ı tabîidir. Hareket-i cünbüş-i cevâb "Alî"dir. Nûr-i Muhammed rûz-i ezelde beş secde kıldı. Muhammedü'l-erkân bir mühür oldu. Vefk kasd edilir, mühür yapılır, kelime okunur, esmâ dökülür. Secde isbât-ı ubûdiyyettir. Şükür vuslattır. Maksad cennettir. Âyet: "O gün kimi yüzler parlayacaklar, Rablerine bakacaklardır."¹³⁶ Çâr erkân tavâftır. Çâr güşe-i Kâbe gibi tefehüm oluna.

Kible-i biat yevm-i hilkat-i hakikattir. Âdem halîfetullâhtır. Yevm-i hilkat-i Hazret-i Âdem'de cârî olan ahvâl lâzîmü'l-ımtisâldir. Bu hilkat-i hakîkiye nümûne-i hilkat-i [14] ezeliyedir. Ahvâl-i ezel ahvâle temeldir. Vilâdet-i hakîkiye budur.

Meydân-ı ziyâret Beytü'l-Makdis'tir. "Mescid-i Aksâ'dan Mescid-i Harâm'a"¹³⁷ güzergâhtır. Meydân, mezbah-ı İsmâîl'dir. Teslîm-kerdeni mürîd bir tavk-ı saâdet-mezîde "Biz onu çok büyük bir kurban karşılığında

¹³⁰ Bakara (2): 30.

¹³¹ Hâkim, *el-Müstedrek*'ten, Gümüşhânevî, *Râmûz-İl*, s. 451. Hadîsteki "ehruf" kelimesi metinde "uhrâ" biçiminde yazılmıştır.

¹³² Zuhur (43): 82. Devamında Arapça olarak verilen "Ve mâ fihinne" (ve içindekiler); "ve mâ beyne-hünne" (ve arasındakiler); "ve mâ fevka-hünne" (ve üstündekiler); "ve mâ tahte-hünne" (ve altındakiler) şeklindeki ifâdeler bütün olarak tek bir âyette geçmez. Bu ifâdelerden bir kısmının geçtiği bazı âyetler için bk. Şûrâ (42): 5; Talâk (65): 12. Yahut bu ifâdeler metinde tefsir olarak yer almış olmalıdır.

¹³³ Mü'minûn (23): 86.

¹³⁴ Buhârî/İlm: 38; Edeb: 109; Tabîr: 10; Müslim/Rü'yâ: 10, 11; Ebû Dâvûd/Edeb: 88; Tirmîzî/Rü'yâ/4; İbn-i Mâce/Rü'yâ: 2; Dârimî/Rü'yâ: 4.

¹³⁵ Hz. Alî'nin sözlerindedir.

¹³⁶ Kiyâme (75): 22. Metinde, ayetteki "Nâdıratün" kelimesi "fâhîretin" şeklinde yazılmıştır.

¹³⁷ İsrâ (17): 1.

kurtarmıştı."¹³⁸ mazhargâh[ı]dır. Meydân mecma'-ı ricâlü'l-gayb'dır. "Velilerim kubbelerimin altındadır; onları benden başkası bilmez."¹³⁹ için mülâkâtgâhtir. Meydân mahşer-i kübrâdır. "Ölmeden önce ölünüz."¹⁴⁰ için kefen-püş olarak lüzümü cümle merâdiniyle "fi tahti-h'l-livâ"ya¹⁴¹ nazargâhtır. Meydân sahne-i vilâdet-i uhrevî ve hilkat-i ulyâdır. Dâmen-i mürşid "doğmamıştır" ve "doğurmamıştır"dan[ıdır]. "Ben ve bu Ali [kiyâmet gününde] ümmetim ezerine hüccetiz."¹⁴² hükmüne istinâdgâhtir. Meydân mebd'e-i ezeldir. Cân alınır cân verilir; miâd-ı ebedir. Peymân alınır, ikrâr verilir. Meydân makâm-ı hayme-i Mûsâ'dır; tınâb-ı vücûdu gösterir. Meydân, kabr-i mefhardır; tâbût-ı ebrârdır. Meydân mahzen-i ezeldir. Mahfaza-i kamîs-i ebeddir. Yakîngâh-ı hayme-i ûlâdır. Zuhûrgâh-ı kuvvet-i ezeldir. Meydân nokta-i "Nûn ve'l-kalem"dir.¹⁴³ Mebd'e' ve miâd-ı Âdem'dir. Meydân sahîfe-i elif, mânâ-yı âyet-i "er-Rahmânu 'ale'l-'ar-şîstevâ"dir; "Arşa kurulmuş olan Rahmân (...)"dır.¹⁴⁴ Meydân sahne-i ezeli, vefk-i Alî, makâm-ı tecellî, beyt-i ilâhî, cevelângâh-ı aşk, Vâdî-i Eymen¹⁴⁵, vâdî-i mukaddes Tuvâ¹⁴⁶, manzara-i şecer-i ahdar-ı nâr¹⁴⁷, makâm-ı mahmûd¹⁴⁸, sahîfe-i sücûd, sırr-ı mâbûd, misâl-i vücûd, mahal-i tecellî-i esrâr-ı Hallâk, cennet-i uşşâktır.

Câmî nehâridir; sıfâta tâbîdir. Meydân leylidir; zâta mazhardır. Câmî nehârına mekşûf, leylen mestûr ve mahcûb, meydân nehâren mestûr ve mahcûb, leylen mekşûf ve meftûh; câmî âlem-i sıfâttır. Meydân sırr-ı zât-ı. Câmî şahande-i şer'î, meydân lâzime-i tarîkî, erkân ilm ü marîfet-i cemâl, cennet-i hakikattir.

Câmîde ibâdet için cem vâkî olur, meydânda tevhîd için âyin ile ayn-ı cem icrâ olunur. Câmî "İnsanlar için ilk kurulmuş olan ev (...)"¹⁴⁹ içindir.

¹³⁸ Saffât (37): 107.

¹³⁹ Bk. 94. dipnot.

¹⁴⁰ el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ-İl*, 2669. hadîs.

¹⁴¹ "Sancağın altında" anlamında Arapça bir ifade.

¹⁴² Metin eksik ve cümle yapısı bozuk bir biçimde dizilmiştir. Hadîs Suyûtî'nin *Câmîü'l-Kebîr*'inde "Ene ve hâzâ hüccetün 'alâ ümmeti yevme'l-kiyâmeti" metniyle geçen hadîs olmalıdır. Hadîsin sonundaki 'kiyâmet gününde' ibaresi metne alınmamıştır. Bk. el-Bekrî, a.g.e., s. 246-247.

¹⁴³ Kalem (67): 1.

¹⁴⁴ Tâ-Hâ (20): 5.

¹⁴⁵ Bk. Kasas (28): 30.

¹⁴⁶ Bk. Tâ-Hâ (20): 12.

¹⁴⁷ Bk. Yâsîn (36): 70.

¹⁴⁸ İsrâ (17): 79.

¹⁴⁹ Âl-i İmrân (3): 96.

Meydân "O hâlde nereye yönelerseniz yönelin [iyi bilin ki], Allah'ın yüzü oradadır."¹⁵⁰ lüzûmundandır. Câmî "O hâlde [bundan böyle] yüzünü Mescid-i Harâm tarafında çevir."¹⁵¹ cihetine müteveccihdir. Meydân "Doğu da Batı da Allah'ındır."¹⁵² hükmüne tâbidir. Câmî meydân-ı dünyâ, meydân mahşer-i kübrâ; câmî numûne-i hayât, meydân sahne-i memât[tır]. Câmîde ibâdet, borcu ödemek içindir, meydânda niyâz mîrâca varmak içindir. "Namaz mü'minin mîrâcıdır."¹⁵³ sırrı sâbit olur. Câmî, cennet pazarlığı mahalli, meydân [15] cemâlullâh pazarlığı mahallidir. Câmî cây-ı emn ü emân, meydân mezbah-ı kurbân-ı saltanat-ı câvidân[dır]. Câmîde "Namazı kılın."¹⁵⁴ [emri] var, meydân'da "(...) secdeye çağrılacaklar (...)"¹⁵⁵ [âyeti] var. Câmîde taştan mihrâb var, meydânda nûrdan mihrâb-ı "Elest"¹⁵⁶ var. Câmîde teveccüh ile'l-kible, meydânda mukâbele ve huzûr 'ani'l-kible var. Câmîde imâm ve müezzin, meydânda mürşid ve rehber var. Câmî kanâdîl-i mâddî ile, meydân şukûfe-i "Allah göklerin nûrudur."¹⁵⁷ ile müzeyyen[dir]. Câmîde imâm emri-îtibârîdir, meydânda imâm "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım."¹⁵⁸ hükmüyledir. Müezzin-i câmî "Kad kâmeti's-salât"¹⁵⁹ der, meydânda hatîb-i lâhûtî "Namazlara ve [özellekle] orta namaza devam edin. Gönülden bağlılık ve saygı ile Allah'ın huzurunda durun."¹⁶⁰ diyor. Câmîde minber-i mevzû, meydânda kürsi-i Gadîr-i Hum.¹⁶¹ Câmîde ezân-ı Muhammedî, meydânda gülbeng-i Ahmedî çekilir. Câmîde Kur'ân-ı mastûr okunur, meydânda Kur'ân-ı meftûr görülür. Câmîde huzûr itibârî, meydânda huzûr vâkî ve kat'îdir. Câmîde âmîn, âmîn denilir, meydânda Allah Allah vird edilir. Câmîde Fâtiha okunarak el yüze sürülür, meydânda Fâtiha sırrı görünerek yüz ele sürülür. Câmîde selâm ile namâzdan çıkılır, meydânda Hû Dôst ile tevhide hâtîme verilir. Ehl-i câmî "edâü's-salât" tâbii, ehl-i meydân "Onların belirtileri yüzlerindeki secde izleridir."¹⁶²e

¹⁵⁰ Bakara (2): 115.

¹⁵¹ Bakara (2): 144, 149, 150.

¹⁵² Bakara (2): 115.

¹⁵³ Kaynaklarda bulunamamıştır.

¹⁵⁴ Bakara (2): 43, 83, 110; Nisâ (4): 77 vd.

¹⁵⁵ Kalem (68): 42.

¹⁵⁶ Bk. (7): 172.

¹⁵⁷ Nûr (24): 35.

¹⁵⁸ Bakara (2): 30.

¹⁵⁹ Müezzinlik yaparken söylenen "Namaza kalkılmıştır" anlamında bir Arapça cümle.

¹⁶⁰ Bakara (2): 238.

¹⁶¹ Gadîr-i Hum ile ilgili hadisler için bk. Nesâî, *Hadislerle Hz. Ali*, terc. Nâim Erdoğan, İstanbul 1992, s. 82-83.

¹⁶² Feth (48): 29.

mazhardır. Ehl-i câmî "Ya'budûn"¹⁶³ sırrındadır. Câmîde "Len-terâni"¹⁶⁴, meydânda sınıf-ı "Min ehli'l-cenneti lâ-yesturu 'an-hümü'r-Rabb"¹⁶⁵ vardır. Câmîde nârdan tevahhuş, cennet istirhâm olunur, meydânda her ikisinden de fâriğ, rızâ ve cemâl aranılır. Âyet: "Sen Rabbini, içinden, tevazu göstererek ve ürpererek, alçak sesle sabah ve akşam an; ama sakın umursamaz kimselerden olma."¹⁶⁶

Hicâb üçtür: hicâb-ı izzet, hicâb-ı azamet, ridâ-yı kibriyâ;

Hicâb-ı izzet, tevhid-i ef'âl ile ref' olunur. İsmi zıdd-ı kesret, hâli tâyîn-i mebd'e', neticesi âbâd ve âzâl-i "Lâ fâ'ile illâ'llâh."¹⁶⁷ (Fenâ fi'ş-şeyh).

Hicâb-ı azamet, tevhid-i sîfât ile ref' olunur. İsmi sırr-ı ekber, hâli nûr-ı mezâhir ve izâfâtın kesret-i evveliyesi, neticesi ism-i zâta izâfet; "Lâ mevsûfe illâ'llâh,"¹⁶⁸ (Fenâ fi'r-Resûl).

Ridâ-yı Kibriyâ, tevhid-i zâtla ref' olunur. İsmi mir'ât-ı hazret, hâli kenz-i mahfi, netice hakâyık-ı külliyyât; "Lâ mevcûde illâ'llâh."¹⁶⁹ (Fenâ fi'llâh).

[16]

Meydâna gelmek, âlem-i nefsin hâlerinden urûcdur. Rehbera teslimiyet ile tevhid-i ef'âl vukû bulur. Bu hâli ref'-i hicâb-ı izzet eder ki, tarikattir. (Kitâb-ı Muhammediyye).

*Pes ol izzet hicâbından vere halka selâm ol
İşitir onu cümle Acem, Rûm u Arab-ı urebâ.*

Mazhar-i bend-i erkân "De ki rûh Rabbinin bir işidir."¹⁷⁰ [ayetidir ve] envâr-ı rûhun kıyâmıdır. Çerâğ-ı Muhammed-Alî'yi görüp aynü'l-cem erenlerin mezâhir-i envârlarıyla tevhid-i sîfât edilir. Bu keyfiyet ref'-i hicâb-ı azamet eder ki mârifettir. Mürşidi görmek feth-i bâb-ı vahdettir. Dest-i

¹⁶³ "İbadet ederler" anlamındaki bu fiilin geçtiği birçok âyet için bk. M. Fuad Abdülbâki, *Mu'temül-Müfrehes li Elfâzi'l-Kur'âni'l-Azim*, Darülhadis, 2. baskı, Kâhire 1988, s. 561-562.

¹⁶⁴ "Sen beni asla göremezsin." A'râf (7): 143.

¹⁶⁵ "Allah'ın kendilerinden gizlenmediği cennet ehlinde" anlamındaki bu cümle ayet değildir.

¹⁶⁶ A'râf (7): 205.

¹⁶⁷ "Allah'tan başka fâil yoktur."

¹⁶⁸ "Allah'tan başka sîfât sahibi yoktur."

¹⁶⁹ "Allah'tan başka varlık sahibi yoktur."

¹⁷⁰ İsrâ (17): 85.

biatte ahd ü misâktan ahz-ı telkîn ile tevhîd-i zât vâkî olur. Bûs-ı ref'i; ridâ-yı kibriyâ eder ki hakîkattir. Beyt:¹⁷¹

İdrâk-ı meânî bu küçük akla sığışmaz.

Bu ahvâl mâkûlât olmayıp mahsûsâttir. Lezzet ve şevk-ı derûnî, vicdânî ve rûhânîdir; hâldedir. Kitâb-ı Muhammediyye: Muhammediyye-den görünmüştür bu hissiyât ve hadsiyât (Muhammed'den bilinmiştir bu akliyât ve nakliyât)

Bir üzüm dânesi Selmân elinde mısra-ı kalenderânesi:

Hazret-i Âdem yevm-i hilkatte minber-i va'zda hatm-i makâl eylediğinde Hazret-i Cibrîl-i Emîn'in cennetten getirdiği bir salkım üzümü şerbet edip bâde-i aşk-ı ilâhî olarak nûş edildiğini hâtıra getirince;

İçenler bir kadeh câm-ı Ali'den dem urdular ezel-i "Kâlû belâ"dan¹⁷²

güftesince fakîr dahi bu makâle dem-i "Kâlû belâ"yı şarâb-ı elest olmak üzere bir şerbet nûşuyla hatm eyleyerek hayrül'-halef oldum. Bâkî Hü Dôst.

Lâhika

Baş: Arş-ı Rahmân dört elif, çâr erkân; Vücûd: Kalem-i kudret; Alın: Levh-i mahfûz-i sahife-i esrâr; Vâdi-i elif: İstivâ-yı Âdem; Dürr-i beyzâ: Hamr-ı Âdem; Hilkat: Mecrâ-yı kesret; Cem: Vahdet; Tecezzî: Kesret; İnsân: Sultân-ı mahlûkât; Hazînesi: Cevher-i hikmet-i hilkat; Arş: Eb; Kürsî: Ümm; Şecere-i Tûbâ: Rahm-ı hûy-i cennet; Âdem: Sulb-i ekrem; Cism: Hûy; Cân: Âdem; "Biz arştan Kürsiye su indirdik."¹⁷³ vefk netîcesi "Ve enbetnâ binâen hasenen."¹⁷⁴ dir.

Beytü'l-Lahm: Makâm-ı tevellüd-i İsâ; Kefen-i ebrâr: Kamîs-i ikrâr; Mâverâ-yı perde: Hüviyet-i âferide. Beyt:

¹⁷¹ Mısra olmalıdır.

¹⁷² "Evet, dediler." Zümer (39): 71.

¹⁷³ Nebe' (78): 14. ayetinin tefsirli bir tercümesi gibi görünen bu ifade aynıyla Kur'an'da geçmiyor.

¹⁷⁴ "Ve biz güzel bir yapı yetiştirdik." anlamında bir cümle.

*Mâverâ-yı perde Âdem'den aceb gayri midir?
Söyle kemter-i merd-i mücerred aşkına.*

inşakk-ı sadr: Nübüvvet; Mânâ-yı çâk-ı libâs: Unsûriyet-i lafz.

[17]

Düstûr: Mânâ-yı "Kümü 'ani'l-kubûr"¹⁷⁵, sadâ-yı sûr-ı tâbût-ı nâsût, emr-i sükût: sekine ve şehâdet, nişân-ı sitte-i ümmet, pirehne vücûd mahşer-i mahmûd sırr-ı bîhûd. Âb-ı hilkat, mâye-i hayât, hâk-i memât, hükmi-sifât, seng-i emâret, nokta-i sâat, sırr-ı velâyet, şehid-i ümmet, erkân-ı ezeldir. Dil-i Âdem, Câbir-i aşerât-ı kirâmdır:

1. Üveysü'l-Kur'an; pervâne-i zamân, delil-i hayr. "Bana Yemen taraflarından Rabb'in kokusu geliyor."¹⁷⁶

2. Zât-ı Selmân; şem'a-i meydân-ı pîr-i rûşen-zamîr-i "Selmân bizendir, Ehl-i Beyttendir."¹⁷⁷

"Lâ yezâlû ehlül'-ğarb zâhirîne 'ale'l-Hakk."¹⁷⁸

3. Hazret-i Ahmed; Resûl-i vâhid, sûtûr-ı mîm-i zâid, hil'at-ı cismânî, tal'at-ı Rahmânî, vücûdu sûret-i insânî, şuhûdu hazret-i sultânî, zuhuru mazhar-ı hakkânî, huzûru manzar-ı furkânî, kemâlî ma'hed-i rûhânî, cemâlî meşhed-i sübhânî, zâtı maksad-ı Rabbânî, sıfâtı mersed-i nûrânî, mânâ-i "Kul Hüva'llâhu Ahad"¹⁷⁹, sâik-ı tarîk-ı Hudâ hak-nümâ, âyine-i musaffâ, âşık-ı bî-karâr, sâhib-i pöst-ı şerîat, hâmil-i esrâr-ı risâlet, mâşûk-ı ebrâr.

4. Cenâb-ı Alî; sırr-ı hafî, şâh-ı velâyet, hümâ-yı lâhûtî, dest-i kudret-i İskender, ümmet-i imâm-ı mâsûm ve irşâd-ı nokta-i pergâr, mir'ât-ı 'atik-ı Rabbü'l-ibâd, senedü'l-mü'minin, "Elif, lâm, mim. İçinde hiçbir kuşku olmayan bu kitap (...)"¹⁸⁰, mânâ-i "Allâhu's-Samed."¹⁸¹

5. Hadîcetü'l-Kübrâ; bint-i yümn-i 'ismet-i Hudâ, nükte-i garâ, ahkâm-ı kutbe-i âşinâ, masdar-ı mânâ, rûkn-i Tûr ve Eymen.

¹⁷⁵ "Kabirlerden kalkın."

¹⁷⁶ Hadis hakkında bir değerlendirme için bk. Ali Vasfî Kurt, "Nefesü'r-Rahmân Hadisi", *Endülüs'de Hadis ve İbn Arabî*, İnsan Yayınları, İstanbul 1998, s. 611-612.

¹⁷⁷ Taberânî ve Hâkim'den Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ-ı*, 1505. hadis.

¹⁷⁸ "Garb ahâlîsi Hak üzere zâhirlerden olarak sürüp gitmezler" anlamında Arapça bir cümle.

¹⁷⁹ "De ki: Allah birdir." İhlâs (112): 1.

¹⁸⁰ Bakara (2): 1-2.

¹⁸¹ İhlâs (112): 2.

6. Fâtımatü'z-Zehrâ; Meryem-i ind râ-arûs-ı ekber, Betül-i pâkîze-ter, müşk-i Çin ü Hoten, mecmûa-i hamse-i 'abâ, sadr-ı neşîne-i mesned-i âlâ, nûr-ı müşekkel, zînet-efrûz-ı rûz-i ezel, hayret-dehend-i Âdem, evvel-i tûf-fâh-ı cennet, sırr-ı ismet, mehd-i remz-i "Biz kuşkusuz sana Kevser'i verdik."¹⁸², hüsn-i müctebâ, âzâ-i Âl-i 'Abâ, nişin-i âğûş-ı Mustafâ.

7. Hüseyin-î Şehîd; ahd-i cedîd, asl-ı usûl, tevellî-i mü'minîn, mihr-i Hayder ve Betül-i armağan-ı Rabbül-Âlemîn, hûn-i Kerbelâ, sened-i aşk-ı Hudâ.

8. Hacı Bektaş-ı Velî; sırr-ı Alî, merd-i meydân, kâmil insân, nükte-i devrân, kıble-i ezel, nûr-ı mübeccel, "Elif, lâm mîm. Rûmlar yenildiler."¹⁸³ [ayetinin] mânâ-i mektûm[u], sâhib-i burhân, nesl-i hânedân.

9. Hazret-i Balım Sultan; sırr-ı Îsâ, mânâ-i Şebber, "Nûn ve'l-Kalem"¹⁸⁴, sâhib-i emânet-i uzmâdır.

10. Beyzâ-i hükm-i Hayder, sırr-ı zuhûr-ı haşr ü nüşûr, elif-i kâim, sırr-ı dâim, mebde' ve mîâd¹⁸⁵, hâl-i ins-dâd.

Tetimme

Vücûd, anâsır-ı erbaadandır. Erkân-ı Erbaa vefki mümâsildir. Dâr, çerâğ, rehber, [18], mürşid anâsır-ı bâtinîyedir. Vücûd dört harften müteşekkildir. M, H, M, D dört cüzdür. Eczâ-yı vücûd Âdem'dir. Elif, teksîr-i nukatladır ki envâr-ı mezâhirdir. Nokta-i esâstır. Sırta mazhardır.

Lâm-elif sırr-ı istivâdır. Elif, mertebe-i evveldir. Lâm-elif kuvvet-i ezel-dir. Câmî ve ekmeldir. Nûn mîâddir. İnsân kelimesi hurûfu budur. Satr-ı kalemi-i kudret rakk-ı menşûr üzere izhâr-ı hikmet eder.

"Yedi kat göğü birbiriyle uyum içinde (...)."¹⁸⁶ Elif hattır, yedi noktadır. Ma'a-hatt sekiz olur. Yedi sîn'dir. "Rabbimi genç bir delikanlı suretinde gör-düm."¹⁸⁷

¹⁸² Kevser (108): 1.

¹⁸³ Rûm (30): 1-2.

¹⁸⁴ Kalem (68): 1.

¹⁸⁵ Bu şekilde yazılan bu kelime meâd olmalıdır.

¹⁸⁶ Mülk (67): 3; Nûh (71): 15.

¹⁸⁷ el-Aclûnî, hadisi *Keşfü'l-Hafâ*'da 1409. hadisi işlerken ele almıştır.

Kıt'a sekiz şindir: Sîn Alî'dir. Şin Muhammed'dir. Fetih fecir, fecir fâli-ku'l-ısbâhdır. Şakk hatt-ı istivâdır. Zuhr zevâl, zevâl kemâldir. Vücûd hurûftur. Hurûf iki nevidir: Nûrânî, zulmânî. Nûrânî suûda mâildir: "Yer yüzünde bulunan her canlı yok olacaktır. Ancak azamet ve ikram sahibi olan Rabbinin yüzü baki kalacaktır."¹⁸⁸ Zulmânî de iki nevidir: Ulvî, süflî: "Kül-lü şey'in [en] yerci'a ilâ aslı-hî."¹⁸⁹ Teferrük ve tecezzîye mâildir.

Mîrâc otuz iki def'a neticesiz vâki oldu. Ref'-i hicâb ve mîrâc-ı hakîki otuz üçünde oldu.

Hurufât otuz ikidir. Lâm-elif de bir harf-i hadîsle müeyyedir; otuz üç olur. Envâr-ı esmâ hurûf-ı mîrâcdır. (Kitâb-ı Muhammediyye). Eyitti: "Envâr-ı esmâdan kelimât-ı ihtimâm; "Yaratanların en güzeli Allah, yücelerin yücesidir."¹⁹⁰ Li-fakîr:

Sırr-ı harf-i müteşâbihe muhkemâtın remzin

Anlayan eyler urûc mânend-i Îsâ fi's-semâ.

Elif, istivâ-yı ahadiyettir. "(...) arşa kurulmuş olan Rahmân (...)."¹⁹¹ B, nokta-i beyân-ı beşeriyettir. Elif zuhûr-ı külliyât-ı hakâyıktır. B meydân-ı terkîb-i anâsırdır.

Ervâh ulvî, anâsır-ı süflîdir. Süflîyi ulviye rabt u kalb (Kitâb-ı Gülistân): "Ve lâkin müddei bâ-küll-i nişestem"¹⁹² mânâsinca terbiyeye muhtâcdır. Ulvî zulmânî bî-nûrânîye tebdîl pîr-perver yâni terbiye-i mârifete beyân-ı tekessürdür. Vefk-i müselleste harf-i evveldir. Zuhûru sânidir. Sitâmı da sâbittir. "Sübhâne men tehayyere fi sun'i-hi'l-'ukûl."¹⁹³ Li-fakîr:

*Sübhâne men bi-kudreti-hi yu'cizü'l-fihûl.*¹⁹⁴ Li-fakîr; beyt:

Gel bir meydâna gir mi'râc-ı Ahmed aşkına

İlm-i lâhûtu seyret sırr-ı ebced aşkına.

¹⁸⁸ Rahmân (55): 26.

¹⁸⁹ "Her şey aslına dönecektir."

¹⁹⁰ Mü'minûn (23): 14.

¹⁹¹ Tâ-Hâ (20): 5.

¹⁹² Gülistân'dan Farsça bir beyit.

¹⁹³ "Sübhân olan Allah'ın yaratıcılığı hususunda akıllar hayrete düşer."

¹⁹⁴ "Sübhân olan Allah'ın kudreti hususunda güçler âciz kalır." anlamında müellife ait Arapça bir dize.

[19] Hâtîme

*Bu sözlerimin remzine kim düştüyse mazhar
Bu Hayderî vallâhi ona cân ile kem-ter.*

*Bu lâhikanın nüktelerini eyleyen iz'ân
Bin cânım onun sırrına kurbân ola kurbân.*

Kerem-i şâh-ı mülteciyân dergâh-ı me'âlî-iktinâhı ârif ü âgâh kerem-i Hazret-i Pîr lisân-ı bendegâni tahrîk ve tedvîr ve sâhib-i takrîr "Mâ leyse fî ilmi-hî ve'l-fikr"¹⁹⁵, lutf-i Hazret-i Pîr tecerrüd telkînât ve târifât-ı mânevîye ile âşikân-ı mütehasirânı âlem-i esrâr-ı teferrüd mürşide teslim keyfiyeti müşhil ve müşkil ve merci-i kat'î olduğunu bilen bu abd-i hakîr lutf u keremlerine istinâden bir îcâb üzerine mahfaza-i lahm-pâreyi küşâde ederek bu *Makâlât*'ı silk-i sûtûra geçirmekle hâşâ kasd-ı irfân etmez, ancak cümle kardaşların bâhusus sâhib-i mühr-i Süleymân-ı kerem-kârların bir gönüllerine ihtiyâcını arz için vesîle bast eyledi. Lutf u keremleri huzûrlarına niyâz ile takdîm ettiğim bu istirahat-ı fakîrânemi âyet: "İsteyene de gelince; onu sakın azarlama!"¹⁹⁶ hükm-i celîline müstenid olduğundan red buyurmayacaklarına ümmîd-vârdır. Bu lutfu mazhar olursam mak-sad ve emele erişmiş olurum. Beyt:

*Bâb-ı Hakk'a arz-ı hâcet eyledinse ey gönül
Muntazır ol mutlakâ bir gün lutfeyler zuhûr.*

Bâkî Hû Dôst. Temmet tamâm.

¹⁹⁵ "Onun ilmi ve fikri hakkında bir şey yoktur." anlamında Arapça bir cümle.

¹⁹⁶ Duhâ (93): 9.

İKİNCİ BÖLÜM

[1] İmdi Balım Sultân hazretlerinin âlem-i irtihâle intikâllerinden sonra Çelebiyân beyninde zuhûr eden rekâbet ve hâricden vukû bulan müdâhale ve şemâtet Dergâh-ı Şerifte sâkin fukarâ ve dervîşânın emniyetini selb ederek tamâm otuz altı sene müddet mücerred pöstu Babagândan hâli kalmış idi. Rivâyet olunduğu üzere zikri mürûr eden Sersem Alî Baba ki ol zamânda mîr-i mîrândan ve tuğ u 'âlem sâhibi kaviyyü'l-iktidâr vüzerâdan iken zâten muhibbân-ı Bektaşiyeden olmasına binâen terk-i dağdağa-i vezâret ve kat'-ı rişte-i taalluk ve mâsivâ ile Dergâh-ı Şerifte ihtiyâr-ı uzlet etmiş idi. Bâde zamânın izhâr-ı burhân ile bâ-işâret-i aliyye-i Hazret-i Pîr, dokuz yüz elli sekiz târihinde Baba pösta kuûd edip tekyenin idâre ve fukarâsının terbiyesinde zâhiren ve bâtinen himmet eylemişlerdir ki onlardan sonra bu usûl ber-vech-i silsile cârî olmuştur. İşte bu Tarîkat-ı 'Aliyyeden dahi sâhibü'l-burhân nice ehl-i hakîkat zuhûra gelmiştir ki la-yu'addır. Ve lâkin her nasılsa icrâ-yı küfr ve mel'ânetlerine bu Tarîk-ı 'Aliyyeyi siper eden birtakım mülhid ve münâfikların zuhûriyle meydâna koydukları bid'atler kâbil-i te'vil olamadığından bâis-i levn ve bâdî-i kadh u ta'n-ı tarîk oldular. Ne'üzü bi'llâhi mine'z-zeyğî ve'z-zeleli ve sûi'l-i'tikâd ve fesâdü'l-'amel.¹⁹⁷

¹⁹⁷ Bu bölüm *Mir'atü'l-Mekâsîd fî Def'i'l-Mefâsîd* adlı eserden alıntıdır. Alıntılardan ilk bölümünü Ahmed Rifki da alıntılanmış ve fakat eleştirmiştir. Bk. *Bektaşî Sırrı-II*, Karabet Matb., İstanbul

Bâde-zâ mâlûm ola ki sırr-ı Yezdân sâhibü'l-burhân Cenâb-ı Balım Sultân kuddise sirru-hu'l-Mennân hazretleri hâne-i tecrîdin mebnâsı olup vâlideleri Mürsel Bâlî ki pîr-i tarikat hazretlerinin evlâd-ı mâneviyesinden üçüncü batında vâkî Yûsuf Bâlî'nin oğludur. Rûmilî'nde vâkî Dimetoka kazâsında defin-i hâk-i itr-nâk olan Seyyid Alî Sultân ki Horasân erlerinden Seyyid Hasan Ata'nın oğlu olup ibtidâ Rûm'u teşriflerinde Dergâh-ı Hazret-i Pîr'e ferş-i seccâde-i tecerrüdle nice zamân hücre-nişin-i ikâmet ve nice yıllar çile ve erbaîn ve halvet çıkarıp tasfiye-i nefis ile mazhar-ı keş ü kerâmât olduktan sonra izn ü işâret-i mâneviye-i Hazret-i Pîr ile Rûmilî cânibine seyâhatinde mûmâ-ileyh Mürsel Baba'yı berâber almış ve birlikte seyâhat etmişler idi. Kazâ-yı mezkûrda ihyâ ve inşâ-i zâviye ile orada kaldıklarında mûmâ-ileyh Mürsel Baba dahi berâberce kalıp nefsi-i kasabada hâlâ isimlerine mensûb zâviyede hücre-nişin olmuşlar idi. Bir vakti mürûrundan sonra Seyyid Alî Sultân [2] tarafından vâkî olan izn ü işârete mebnî rişte-i tecerrüdü şikest edip sinni doksan râddelerinde olduğu hâlde teehhül etmekle sulb-i âlilerinden müşârün-ileyh Balım Sultân vücûda gelip hadd-i bülûğa vâsıl olduktan sonra kendilerinden cezbe-i Rahmânî ve aşk-ı Sübhânî zuhûra gelip nice vakitler müstağrak-ı deriyâ-yı vahdet-i hakikat iken nâgâh müşârün-ileyh Seyyid Alî Sultân tarafından mânen vukû bulan işâret üzerine evvelâ Dersâdet'e gelip envâ'ı hürmet ve tâzîme mazhar olarak Dergâh-ı Hazret-i Pîr'e azîmet ile 922 târihine gelinceye değin orda pöst-ı irşâd olmuşlardır. Tarîk-ı Bektaşîyede hak ve hakikate muvâfık olan âyîn ve erkân bunlardan müstevî'dir. Binâen-'aleyh müşârün-ileyh "Pîr-i Sâni" itlâk olunur. Dergâh-ı Hazret-i Pîr'de sâkin fukarâ ile Çelebiyân için tahsîs kılınan vâridât dahi müşârün-ileyh Balım Sultân zamanında saltanat-ı seniyye cânibinden ihsân olunmuştur. Ve hâne-i tecrîdin bânisi tâbiri ise yalnız hücre-nişin olan fukarâ hakkındadır. Fe-efhem.

İmdi mücerred-i sahîh ol kimsedir ki ilm ü mârifetten âgâh ve pür intibâh olup her şeyi de kendüyü pâk ve berî kıla ve nûr-i Hak olup hâlen bedeni âteşe girse yanmaya ve birçok vakitler yemek yemese muhtâc olmaya. Farazâ katl eyleseler elem edinmeye. Helâk kılsalar ona gam gelmeye celâl ve cemâl onun yanında müsâvî ola. Azâbda olmaklık ile safâda olmağı fark etmeye. İşte halka muhtâc olmayan fakîr mücerred bunlardır. Ve dahi şerîat ve tarikat ve mârifet ve hakîkatin sırlarını bilip Ser-ver-i Âlem ve mefhar-i benî Âdem Muhammedü'l-Mustafâ (s.a.v) ile Hazret-i İmâm Alî kerrema'llâhu veche-hû ve radiya'llâhu ahn'in ve ashâb-ı Resûlullâh'ın itikadlarıyla mu'tekid ola. Netekim Server-i Âlem buyurur:

"Şeriat sözlerim, tarikat fiilerim ve hakikat hâllerimdir."¹⁹⁸ Şerîat, Hazret-i Risâlet-penâh Efendimizin böylece icrâ edin deyü emir buyurdıkları emirdir ki "İslâm beş esâs üzerine binâ olunmuştur: Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şehâdet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, Ramazan orucu tutmak ve yoluna güç yetiren kişiye Beyt'i haccetmek."¹⁹⁹

Yâni Hazret-i Risâlet-penâh Efendimiz buyururlar ki; İslâm'ın bünyâdi beş nesne üzerine: Kelime-i şehâdet ve salât ve zekât, Ramazan ve Hac-cü'l-Beyt gibi daha nice şerâiti vâcibât ve sünen-i seniyye-i Peygamberî kim, icrâsı tenbîh ve te'kid buyurulmuştur; cümlesini yerine getirmektir. Zîrâ bu evâmir, Hak Sübhâne-hû ve Teâlâ hazretlerinin Resûlü vâsitasiyle bizlere emir buyurduğudur. Her kim bu emri [3] bilip bu ahkâma îmân le getirirse ehl-i şerâittir. Ve her kim bu ilimle amel edip bu şerâit ve sü-tine mâlik olur ise ehl-i hakikattir. Mücerredlik bu ahkâmı bi'l-cümle edâ-tine e'âl edininip işler ise ehl-i tarikattir. Ve her kim bu evâmirin hakika-nete kim Kur'an-ı Kerim'de gelir: "Her kim âhiret kazancını isteyecek olursa, onun kazancını artırırız. Her kim de dünya kazancını isteyecek olursa, ona da ondan veririz. Ancak onun âhirette hiç payı olmayacaktır."²⁰⁰

Yâni şol kimseler ki hars-ı dünyâ murâd edip harîs olur ise ona murâd ettiği hars-ı dünyâyı veririz. Fakat âhiretten nasibi yoktur. Netekim haberde vârid olmuştur: "Harîs, mahrumdur."²⁰¹

Dünyâyâ harîs olmak âhiretten mahrûm olmaktır. Muhabbet edip harîs olmamaklık enbiyâ ve evliyâ amelidir. Netekim Resûlullâh (s.a.v) buyurur; yâni "Ehl-i âhirete dünyâ harâmdır. Ehl-i dünyâyâ âhiret harâmdır. Ehlullâh her ikisi harâmdır."²⁰² Zîrâ iki nesne muhabbeti bir gönüle sığmaz ve muhabbet şirket kabûl etmez. Eğer dünyâ muhabbeti ile muhabbetullâh bulunaydı hâlâ dünyâyı terk edip mağaralara girmeyince bulmadılar.

1328, s. 28-29. Paragrafin sonundaki Arapça cümlemin anlamı: "Doğruduktan ayrılma, eksiklik, kötü inanış ve bozuk amel gibi şeylerden Allah'a sığınırız."

¹⁹⁸ el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ* II, 1532. hadis. Buradaki rivayetin sonunda "Mârifet sermayemdir" eki de vardır.

¹⁹⁹ Buhârî/İmân: 1, 3; Müslim/İmân: 19-22; Tirmizî/İmân: 3; Neseî/İmân: 13.

²⁰⁰ Şûrâ (42): 20.

²⁰¹ Bulunamadı.

²⁰² Deylemî'den Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*-I, 1314. hadis.

İmdi sâbit oldu kim tâlib-i Hak olanlara dünyâ ve âhiret harâmıdır. Zîrâ onlar Hakk'ın cemâli müşâhedesinden bir ân ve bir sâat münfekk ve mun-katî olmazlar. Tâlib-i dünyâ olup tâlib-i Hak olmayanlara âhiret harâmıdır. Enbiyâ ve evliyâ sırrından mahrûm olur: "Böylece o, aynı anda hem dünyâ-sını hem de âhiretini kaybetmiş olur."²⁰³

İmdi dünyâyı terk eylemek Hazret-i Resûl-i Ekrem'in fi'li ve tarîkatıdır. Ki "et-Tarîkatu ef'âlî"²⁰⁴ buyurmuştur. Şerîat ve tarîkat ve mârifet ve hakikat Fahr-i Âlem Efendimiz'in Hak celle ve 'alâ hazretleriyle mâ-beyn-de olan müşâhedeleridir ki ol kendi hâli ve cemâli müşâhedesinde gör-müştür. Makâm-ı vasldır ve makâm-ı vahdettir ve Hû Hû makâmıdır. Ona ne melek-i mukarreb ve ne de nebî-i mürsel sığar. Onun için bu seyr-i müşâhedede "Kim beni [rüyasında] görürse gerçekte görmüştür."²⁰⁵ buyurmuşlardır. Ve Hazret-i Alî kerrema'llâhu vecchê dahi bu seyr-i müşâhe-dede yâni; "Perdem açılrsa yakînim ziyâde olmazdı." [buyurmuştur]. 'Hak'la benim mâ-beynimde hicâb yoktur' demek olur.

İşte her kim ki dervîştir, Hazret-i Resûlullâh (s.a.v)'in ve İmâm Alî ker-remallâhu vecchê-hû'nun sır ve hakikatlerini bilmek gerektir. Zîrâ onları sevmek, onların sırrını bilip onlarla âşinâ [4] olmaktır. Âdem'in cümlesi âdemoğullarıdır. Fe-emmâ âdemoğlu ona derler ki; "Çocuk babasının sır-ıdır."²⁰⁶ ola. Babasının hakikatine muttali olmuş olsa... eğer olmaz ise sûretâ âdemoğlu olur; hakikaten olmaz ve baba mîrâsın yemez. Mîrâs yemek baba sırrına vâkıf olmaktır ki cemî esmâyı Allah Tebârek ve Teâlâ hazretleri Âdem'e tâlîm etmiştir; ol esmâyı âlim olmaktır ve mecmû-i eşyâ ve zemîn ü âsümânın hikmet ve cevherini görüp bilmektir. Netekim Kur'ân-ı Azîmü's-şân'da buyurur: "Arza iyi işler yapan kullarım mirasçı ol-caklardır."²⁰⁷ Yâni yer ile gök mîrâsını Hak Teâlâ hazretlerinin sâlih kul-ları yer. Sâlih kul ona derler ki nefsi anlaşıp Rabbin bile. Bir kişi nefsi-ni bilmese Rabbin bilmez. Nefsini bilmek dahi ne kadar ilmi var ise kişi kendi zuhûrun göre ve Hak zikri sebkât eylediği vechile kendi vücûdun-dan gayri mevcûd kalmaya ve cümle mevcûdâtla bir vücûd ve bir hakikat ola.

²⁰³ Hacc (22): 11.

²⁰⁴ "Tarîkat fillerimdir." Bk. 163. dipnot.

²⁰⁵ Buhârî/Ta'bir: 10; Müslim/Rü'yâ: 10-13; Dârimî/Rü'yâ: 4.

²⁰⁶ el-Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ-İl*, 2911. hadîs.

²⁰⁷ Enbiya (21): 105.

Ey tâlib-i hakikat, âgâh ol kim, kavlı fi'lin hakikat-i hâle muvâfik ol-mayıp da dünyâyı harîs olarak lezâiz-i cismâniye ile meşgûl olduğun-takdîrde beyhûde mücerred olup kizb ü günâhı kabûl etmemeli ve teeh-hül etmeyip de "Nikâh benim sünnetimdir; kim sünnetimden yüz çevirirse ben-hül değildir."²⁰⁸ hadîs-i şerîfinin mânâsına mâ-sadak olmamalıdır. Bu üm-metln ehl-i tecrîdi Ashâb-ı Suffe ve Hazret-i Selmân-ı Fârisî'ye teklîden ve ittibâendir. Lâkin müşârün-ileyh hazretlerinin ism-i âlileri Selmân-ı Fârisî iken "Selmân-ı Pâk" denildi ve haklarında "Selmânı min-nâ ehle beytin" "Selman bizdendir; ehl-i beyttendir."²⁰⁹ buyuruldu. Niçin kim? Sûrette ve sîrette her bir ef'âlî Hazret-i Risâlet-penâh Efendimizle Haz-ret-i İmâm Alî kerrema'llâhu vecchê hazretlerinin isr-i saâdetlerine tak-lîd edip kavlı fi'linde kendüyü pâk ve mutahhar kılıp bende-i halka be-güş idi. Radiya'llâhu anhü.

Tamâm şüid.²¹⁰

²⁰⁸ İbn Mâce/Nikâh: 1.

²⁰⁹ Taberânî ve Hâkim'den Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ-İl*, 1505. hadîs.

²¹⁰ Buradan itibaren Müellifin Hz. Ali'yle ilgili hadislerden derlediği *el-Ehâdisü'l-Vâride Fi Fezâilî Cenâbi Aliyyi'l-Murtezâ Kerrema'llâhu Vecchê Ve Radiya'llâhu Anhü* adlı hadis seçmesi yer al-maktadır.

eI-EHÂDÎSÜ'L-VÂRÎDE FÎ FEZÂİLİ CENÂBİ ALİYYİ'L-MURTEZÂ KERREMA'LLÂHU VECHEHÛ VE RADİYA'LLÂHU 'ANHÛ

[5] MUKADDİME

Şîr-i Hudâ Cenâb-ı Hayder-i Kerrâr kerrema'llâhu vecchêhû ve radiya'llâhu anhû hazretlerinin fezâil-i aliyeleri hakkında vârid olan ehâdis-i şerîfenin bir araya toplanıp risâle-i mahsûsa hey'etine konulması vârid-i hâtır-ı ahkarî olduğu gibi bâzı ihvânın da bu yoldaki ilhâhları kuvveden fi'le çıkmasına bâdî oldu.

Ancak; “*Kim bana yalan isnâd ederse ateşteki yerine hazırlansın.*”²¹¹ hadîs-i şerîfince ehâdis-i mevzûa kaydından ihtirâzen bu husûstaki me'hazım olan kütüb-i mu'tebereyi ta'dâda mecbûr oldum ki şunlar: *Kütüb-i Sitte*²¹² den ve bilhâssa *Sahihayn*'dan²¹³ yâni Buhârî ve Müslim'den cem olan hâfiz-i

²¹¹ Buhârî/İlm: 38; Cenâiz: 33; Menâkıb: 5; Edeb: 109; Müslim/İmân: 112; Zühhd: 72; Ebû Dâvûd/İmân: 1; İlm: 4; Edeb: 152; Tirmizî/Fiten: 70; İbn-i Mâce/Mukaddime: 4, 23; Dârimî/Mukaddime: 25, 46.

²¹² Kütüb-i Site: Altı sahih hadis kitabıdır: Buhârî, Müslim, Neseî, Ebû Dâvûd, Tirmizî, İbn-i Mâce.

²¹³ Buhârî ve Müslim'in *Sahih* adlı iki kitabı.

hadîs Abdurraûf-ı Münâvî hazretlerinin *Künûzu'd-Dekâik fî Ehadîsi Hayri'l-Halâyık*'ları ki yetmiş küsûr adedi bu kitâbdandır. Mevlânâ Câmî kuddise sirruhu's-sâmî'nin *Şevâhidü'n-Nübüvve*'leri²¹⁴, Mevlânâ Celâleddîn-i Süyûtî 'aleyhi rahmeti'l-Bârî'nin bu hususta müellefe-i risâle-i mahsûsaları, Belhî hazretlerinin *Yenâbiu'l-Meveddet*'leri²¹⁵, Şeyh Muhammed Kemâlüddîn el-Harîrî el-Melâmî kuddise sirruhu'l-'âlî hazretlerinin *Kemâl-nâme-i Âli 'Abâ*'larıdır.

Risâlede münderic ehâdîsin daha ziyâde olmak ihtimâli varsa da mükerrer ehâdîs naklinden sarf-ı nazarla yalnız birinin zikriyle iktifâ olduğu gibi hesâb-ı ebced üzre ism-i Alî yüz ona müsâvî olduğundan bu mikdârla iktifâ kılındı.

Bir de cem olan ehâdîs-i şerîfenin yalnız ibâre mânâlarını zikr ederek serh ü tafsîlini karîn-i kirâm hazerâtının derece-i irfânlarına havâlesini münâsib gördüm. Maksadım muhibbânın Hazret-i Aliyyü'l-Mürtezâ'ya mûrâne bir hizmet olduğundan kırâat buyurulan zevât-ı irfân simâttan hasbe'l-beşeriyye zuhûr eden hatâlarımın hulûs-ı niyet-i bendegânıma bağışlanarak nâm-ı hakîrânemin hayr ile yâd buyurulması recâ ve niyâzıdır.

EHÂDÎS

Bi'smi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm

1. "Yâ Ali, sana müjde olsun ki hayâtın ve mevtin benimledir."²¹⁶
2. "Alî'yi sevmek nifâktan berâeti mücibdir."²¹⁷
3. "Alî'yi sevmek nârdan berâeti mücibdir."²¹⁸
4. "Alî'yi sevmek bir hasenedir ki, bu muhabbet bâkî oldukça seyyie zarar vermez."²¹⁹
5. "Alî'yi sevmek nârin odunu mahvı gibi günâhları izâle eder."²²⁰

²¹⁴ Câmî'nin bu eseri Türkçeye çevrilip yayınlanmıştır. Bk. *Şevâhidü'n-Nübüvve Tercümesi*, Tercüme.: Lâmiî Çelebi, Sadeleştirme: Muzaffer Ozak, Ergin K.evi y., İstanbul, 1958.

²¹⁵ Süleyman b. İbrâhim b. Muhammed el-Hüseynî el-Belhî el-Kunduzî'nin bu eseri Türkçeye çevrilmiştir. Bk. *Meveddet Pınarları/Hz. Muhammed Aleyhisselâm ve Âli Abâ-Oniki İmam-Mehdî Resûl Hakkındaki Âyet ve Hadîsler*, terc. Adnan M. Selman, Ş. Yeşil Yayınevi, 1. basım, İstanbul 2000.

²¹⁶ Taberânî'nin *Mu'cemü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 543/21. hadîs.

²¹⁷ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden ve Münâvî'nin *Künûzu'd-Dekâik*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 583/61. hadîs.

²¹⁸ Aynı kaynaklardan, el-Bekrî, a.g.e., 584/62. hadîs.

²¹⁹ Aynı kaynaklardan, el-Bekrî, a.g.e., 585/63. hadîs.

²²⁰ İbn-i Asâkir'in *Târîh*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 581/59. hadîs.

6. "Alî'nin bu ümmet üzerindeki hakkı babanın evlâd üzerinde hakkı gibidir."
7. "Kardaşlarımın hayırlısı Alî ve amucalarımın hayırlısı Hamza'dır."²²¹
8. "Kavm-i Arab'ın seyyidi Alî'dir."²²²
9. "Sırrımın sâhibi Alî b. Ebî Tâlib'dir."²²³
10. "Alî dünyâ ve âhirette kardaşımdır."²²⁴
11. "Alî aslım ve Ca'fer fer'imdir."²²⁵
12. "Alî ilmin heybesidir."²²⁶
13. "Ben kimin efendisi isem Alî de onun efendisidir."²²⁷
14. "Alî bedenimin başı menzilesindedir."²²⁸
15. "Alî borcumu kazâ eder."²²⁹
15. "Alî va'dlerimi incâz ve deynimi kazâ eder."²³⁰
16. "Alî benden ve ben Alî'denim, her mü'minin de velîsi Alî'dir."²³¹
17. "Alî nârı taksîm edicidir."²³²
18. "Alî'nin hayrül-beşer olduğunda şekk eden kâfirdir."²³³
19. "Alî mü'minler için balarısı beyi gibidir."
20. "Alî cennette sabâh yıldızı gibi zâhir olur."²³⁴
21. "Alî bastığı toprağa kadar îmânla doludur."²³⁵

²²¹ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 539/17. hadîs.

²²² Dârekutnî'den, el-Bekrî, a.g.e., 616/94. hadîs. Bekrî'de hadîsin başında "Ben âdemoğlunun efendisiyim" ilâvesi vardır.

²²³ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 636/114. hadîs.

²²⁴ Münâvî, *Fezû'l-Kadir*, c. IV, s. 355, 5589. hadîs.

²²⁵ Taberânî'den el-Bekrî, a.g.e., 531/9. hadîs.

²²⁶ Süyûtî'nin *Câmi'ü's-Sağîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 671/149. hadîs.

²²⁷ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 623/101. hadîs.

²²⁸ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 564/42. hadîs.

²²⁹ Süyûtî'nin *Câmi'ü's-Sağîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 599/77. hadîs.

²³⁰ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 697/175. hadîs.

²³¹ Münâvî, *Künûzu'd-Dekâik*'ten, el-Bekrî, a.g.e., 528/6. hadîs. Hadîsin sonu burada "Her mü'minin de velîsi Allah'tır" şeklindedir.

²³² Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 748/226. hadîs. ('Kendisine bağlananlar hidayette, karşı olanlar ise sapıklıktadır' anlamında).

²³³ Münâvî, *Künûzu'd-Dekâik*'ten, el-Bekrî, a.g.e., 533/11. hadîs. Hadîsin sonu "şekk eden kâfirdir" şeklinde çevrilebileceği gibi, "şüphe eden nimeti inkâr (küfrân-ı nimet) etmiş olur" şeklinde de çevrilebilir.

²³⁴ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 597/75. hadîs.

²³⁵ Ebû Nuaym'ın *Hilye*'sinden, el-Bekrî, a.g.e., 712/190. hadîs.

22. "Ali yevm-i kıyâmette sâhib-i havzımdır."²³⁶
23. "Ali ve etbâ'ı yevm-i kıyâmette fâiz olanlardır."²³⁷
24. "Ali [en iyi] kazâ [edenimizdir] ve [Übeyy ise en] iyi kırâat eder."²³⁸
25. "Ali ebrârın imâmı, küffârın mukâtilidir."²³⁹
26. "Mü'min olan kimsenin safhası unvânı Ali'ye muhabbet etmesidir."²⁴⁰
27. "Ali'ye muhabbet edene cennete girmeye hazırlanmasını söyle."
28. "Her kim Ali'ye eziyet ederse bana eziyet etmiş olur."²⁴¹
29. "Ehl-i Beyt'e buğz eden münâfıktır"
- [7] 30. "Ali'yi tefrîk eden beni ve beni tefrîk eden Allah'ı tefrîk eder."²⁴²
31. "Ali ile hilâfet için mukâtele edeni nerede olursa olsun katlediniz."
32. "Bu Ali'dir ki eti etim, kanı kanımdır."²⁴³
33. "Ali'ye sebbetmeyiniz. Zîrâ kendisi taraf-ı Hak'tan memdûh ve mesmûhtur."²⁴⁴
34. "Yâ Büreyde, tahkîk, Ali benden sonra velînizdir."²⁴⁵
35. "Yâ Ali, tahkîk sen benden sonra tecrübe olunacaksın. Aslâ mukâtele etme."
36. "Yâ Ali, tahkîk, Cenâb-ı Allah seni ve zürriyetini mağfiret eyledi."²⁴⁶
37. "Yâ Ali, benden sonra ümmetimin ihtilâfını beyân eyle."²⁴⁷
38. "Yâ Ali, sen benim sünnetim üzere katlolunursun."²⁴⁸

²³⁶ Taberânî'nin *Mu'cemü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 710/188. hadîs.

²³⁷ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 749/227. hadîs.

²³⁸ Buhârî'den Münâvî, *Künûzu'd-Dekâik*'ten, el-Bekrî, a.g.e., 699/177. hadîs. Hadîsin Arapçasında dizgi yanlış yapıldığı ve Arapça metinde bulunan bazı kelimeler çeviride düşmüş görünüyor. Biz metni tamir ederek verdik.

²³⁹ Münâvî, *Feyzü'l-Kadir*, c. IV, s. 356/5591'den, el-Bekrî, a.g.e., 535/13. hadîs.

²⁴⁰ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 587/65. hadîs.

²⁴¹ Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 590/68. hadîs.

²⁴² Hâkim, *el-Müstedrek*'ten, el-Bekrî, a.g.e., 593/71 ve 594/72. hadîs.

²⁴³ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 706/184. hadîs.

²⁴⁴ Taberânî'nin *Mu'cemü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 772/250. hadîs.

²⁴⁵ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 629/107. hadîs. Büreyde ismi metinde yanlış olarak 'Berîre' şeklinde yazılmıştır.

²⁴⁶ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 547/25. hadîs.

²⁴⁷ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 606/84. hadîs.

²⁴⁸ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 595/73. hadîs.

39. "Yâ Ali, sen benden sonra cümle mü'minînin velîsisin."
40. "Yâ Ali, sen bana Mûsâ'nın Hârûn'u menzilesindesin."²⁴⁹
41. "Yâ Ali sen müstahlef ve maktûlsün."²⁵⁰
42. "Yâ Ali sana ve seni sevene ve tasdîk edene müjde olsun."²⁵¹
43. "Yâ Ali ehl-i hayr ve sahî ol."²⁵²
44. "Yâ Ali sana ancak mü'min olan muhabbet ve münâfik olan buğz eder."²⁵³
45. "Yâ Ali sen Kâbe menzilesindesin."²⁵⁴
46. "Yâ Ali, benim cismimi sen gusl ve borcumu sen edâ edersin."²⁵⁵
47. "Yâ Ali, sen dünyâ ve âhirette seyyidsin."²⁵⁶
48. "Yâ Ali, seni seven sevgilim, sevmeyen sevmediğimdir."²⁵⁷
49. "Yâ Ali, sana Arab ile hayrı vasiyet ederim."²⁵⁸
50. "Yâ Ali, sen ve etbân havza gelirler.."
51. "Ben veled-i Âdem'in seyyidi, Ali de Arabın seyyididir."²⁵⁹
52. "Ben ihâfe edici, Ali de hidâyete vesîle olucudur."²⁶⁰
53. "Ben hikmet eviyim, Ali de ol evin kapısıdır."²⁶¹
54. "Ben [8] ilmin şehri, Ali de kapısıdır."²⁶²
55. "Ben ve Ali ibâdullâh üzerine Allah'ın hüccetiyiz."²⁶³
56. "Ben ve Ali bir ağaçtan, nâs dahi başka ağaçlardandır."²⁶⁴

²⁴⁹ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 523/1. hadîs.

²⁵⁰ Taberânî'nin *Mu'cemü'l-Kebîr*'inden ve Münâvî'nin *Künûzu'd-Dekâik*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 715/193. hadîs.

²⁵¹ Taberânî'nin *Mu'cemü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 552/30. hadîs.

²⁵² Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 734/212. hadîs.

²⁵³ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 527/5. hadîs.

²⁵⁴ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden ve Münâvî'nin *Künûzu'd-Dekâik*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 555/33. hadîs.

²⁵⁵ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 600/78. hadîs.

²⁵⁶ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden ve Münâvî'nin *Künûzu'd-Dekâik*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 551/29. hadîs.

²⁵⁷ Taberânî'nin *Mu'cemü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 578/56. hadîs.

²⁵⁸ Taberânî'nin *Mu'cemü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 707/185. hadîs.

²⁵⁹ Dârekutnî'nin *el-Müstedrek*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 673/151. hadîs.

²⁶⁰ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 547/25. hadîs.

²⁶¹ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 669/147. hadîs.

²⁶² Taberânî'nin *Mu'cemü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 672/150. hadîs.

²⁶³ Hatîb'in *Târihü'l-Bağdâd*'ından, el-Bekrî, a.g.e., 537/15. hadîs.

²⁶⁴ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 530/8. hadîs.

57. "Üç kimse için cennet müştâktır. Onlar da Ali ibn-i Ebî Tâlib, Ammâr ibn-i Yâsir, Selmân el-Fârisî'dir."²⁶⁵
58. "Ben ilim medînesiyim, Ali de onun kapısıdır. İlmi murâd eden kimse kapısına gelsin."²⁶⁶
59. "Ali'ye hased eden hakîkatte bana hased etmiş olur. Bana hased eden ise kâfirdir."²⁶⁷
60. "Mescidde yan tarafa yatmak, bana ve Ali'ye lâyıktır."²⁶⁸
61. "Ali'den şikâyet etmeyin. Zîrâ kendisi dîn-i ilâhîde serî'dir."²⁶⁹
62. "Benden sonra ümmetimin ziyâde âlimi Ali ibn-i Ebî Tâlib'dir."²⁷⁰
63. "Yâ Allah, Ali'ye ikrâm edene ikrâm eyle."²⁷¹
64. "Benimle evelâ namâz kılan Ali'dir."²⁷²
65. "Yâ Ali, tahkîk sen seyyidsin."²⁷³
66. "Benim üzerime ve Ali'nin üzerine melâike yedi sene salât eyledi."²⁷⁴
67. "Nâs içinde Ali, Kur'ân içinde Kul Hüvallâh Sûresi gibidir."²⁷⁵
68. "Eğer Ali halkolunmasa idi, Fâtıma için keffe olmazdı."
69. "Her bir nebî için bir vasî²⁷⁶ ve vâris vardır; Ali de benim vasîm ve vârisimdir."
70. "Ali Kur'ân ile ve Kur'ân Ali ile berâber olup havza vürûdlarına kadar aslâ iftirâk etmezler."²⁷⁷
71. "Da'vet-i enbiyâya icâbe sebmedenler üçtür. Mûsâ'ya Yûşa' ibn-i Nûn, İsâ'ya Sâhib-i Yâsîn, Muhammed'e Ali ibn-i Ebî Tâlib."²⁷⁸

²⁶⁵ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 727/245. hadîs. Yalnız burada dört kişiden söz edilmektedir. Diğeri ise Mikdâd'dır.

²⁶⁶ Süyûtî'nin *Câmi'ü's-Sağîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 670/148. hadîs.

²⁶⁷ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 702/180. hadîs.

²⁶⁸ Taberânî'nin *Mu'cemü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 561/39. hadîs.

²⁶⁹ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 542/20. hadîs.

²⁷⁰ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 605/83. hadîs.

²⁷¹ Taberânî'nin *Mu'cemü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 638/116. hadîs.

²⁷² Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 666/143. hadîs.

²⁷³ el-Bekrî, a.g.e., 601/80. hadîs.

²⁷⁴ İbn-i Asâkir'in *Târih*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 733/211. hadîs.

²⁷⁵ Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 682/160. hadîs.

²⁷⁶ Kelime, metinde dizgi yanlış sonucu 'vahy' şeklinde geçmektedir.

²⁷⁷ Ebû Nuaym'ın *Hilye*'sinden, el-Bekrî, a.g.e., 557/34. hadîs.

²⁷⁸ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 565/43. hadîs.

72. "Bir kimse Âdem'in ilmine, Nûh'un fehmine, İbrâhîm'in hilkatine nazar edip mestûr olanı [9] murâd eder ise Ali ibn-i Ebî Tâlib'e nazar eylesin."²⁷⁹
73. "Ben mü'minîn nefslerine evlâ değil miyim? Ben kimin efendisiyim, Ali de onun efendisidir."²⁸⁰
74. "Ali'yi seven beni de sever ve beni seven Allah Teâlâ'yı sever. Ali'ye buğz eden Vâcib Teâlâ'ya buğz eder."²⁸¹
75. "Kıyâmet gününde Arşın iki batnında 'Yâ Muhammed, ne güzel pederdir pederin İbrâhîm ve ne güzel kardaştır kardaşın Ali' diye nidâ olunurum."²⁸²
76. "Ali ibn-i Ebî Tâlib'in Hendek gazâsı gününde mübârezesi yevm-i kıyâmete kadar ümmetimin a'mâlinden hayırlısıdır."
77. "Bir kimse Âdem'in ilmine, Nûh'un takvâsına, İbrâhîm'in hilmine, Mûsâ'nın heybetine İsâ'nın ibâdetine nazar etmek murâd ederse Alî ibn-i Ebî Tâlib'e nazar eylesin."
78. "Ali'yi zikretmek ibâdettir."²⁸³
79. "Hazret-i Fahr-i Âlem, Hazret-i Alî'ye işâret ederek; 'Hak şununladır, Hak bununladır.' diye buyurmuşlardır."²⁸⁴
80. "Yâ Allah, Alî'ye yardım edene yardım eyle."²⁸⁵
81. "Her kim bana îmân ve beni tasdîk ederse Ali [ibn-i] Ebî Tâlib'e tevellâ etmelidir. Tahkîk onun velâyeti benim velâyetim ve benim velâyetim velâyetu'llâhtır."²⁸⁶
82. "Yâ Ali, tahkîk sen benden sonra cennetin kapısın fer' edip hesabsız dâhil olanların ûlâsısın."²⁸⁷
83. "Leylet-i İsrâ'da Rabbim bana vasiyet eyledi ki Ali'de üç haslet vardır: Müslimînin seyyidi, müttakînin velisi ve muhaccelinin kâyidedir."²⁸⁸

²⁷⁹ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 575/53. hadîs.

²⁸⁰ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 630/108. hadîs. Hadîsin başında "Yâ Büreyde" hitabı vardır.

²⁸¹ Taberânî'nin *Mu'cemü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 577/55. hadîs.

²⁸² Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 571/49. hadîs.

²⁸³ Aziziyye'den, el-Bekrî, a.g.e., 549/27. hadîs.

²⁸⁴ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 576/54. hadîs.

²⁸⁵ Taberânî'nin *Mu'cemü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 638/116. hadîs.

²⁸⁶ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 632/110. hadîs.

²⁸⁷ Riyâz'dan, el-Bekrî, a.g.e., 717/195. hadîs.

²⁸⁸ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 639/117. hadîs. 'Muhaccelin' alın ve kolları beyağzla nişanlanmışlar (seçkinler) demektir.

84. "Cenâb-ı Allah her gün Ali ile melâikeye mübâhât eder."²⁸⁹
- [10] 85. "Hikmet on parçaya ayrılıp dokuzu Ali'ye biri sâir nâsa verilmiştir."²⁹⁰
86. "Tahkîk, evvelâ cennete giren dörttür: Ben ve sen ve Hasan ve Hüseyin'dir. Zürriyetlerimiz ardımızdan ve izdivâcımız onların ardından ve etbâmımız ve sağ ve solumuzdan dâhil olurlar."²⁹¹
87. "Terâzûnun bir cüz'üne yerler ve gökler ve bir cüz'üne de Ali'nin îmânı konulsa Ali'nin îmânı ağır gelirdi."²⁹²
88. "Nâs Ali'nin muhabbeti üzere ictimâ etse idi Allah Teâlâ nârı yaratmazdı."
89. "Bir kimse Ali [ibn-i] Ebî Tâlib'in buğzu üzere vefât ederse ister Yahûdî, ister Nasrânî dîn üzere vefât etmiş olur."
90. "Ali'nin yüzüne bakmak ibâdetdir."²⁹³
91. "Ali'nin Amr ibn-i Abdivedd ile muhârib olarak duruşu ümmetimin kıyâmete kadar ibâdetinden hayırlıdır."²⁹⁴
92. "Yâ Ali, Cenâb-ı Allah halâyıkını zînetlemediği bir zînetle seni tezyîn eyledi ve Allah Teâlâ'ya hoş gelen dünyâda zühd ise ve dünyâ dahi senden bir şeye nâil olmaya."²⁹⁵
93. "Yâ Ali nâs Cenâb-ı Allah'a takarrüb için envâ'-ı tâât²⁹⁶ iktisâblarından sen envâ'-ı ma'rifet ile onlara müsâbaka eyle ki dünyâ ve âhirette derece ve kadrin âlî ola."
94. Tahkîk, Cenâb-ı Hak bir kavmin başlarının ön taraflarında saç olmamağı zünûbdan tahâretine alâmet olarak tathîr etti. Ali ibn-i Ebî Tâlib dahi onların birincisidir."

²⁸⁹ Benzer bir hadîs için bk. İbn-i Asâkir'in *Târih*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 677/155. hadîs.

²⁹⁰ Süyûtî'nin *Câmi'ü'l-Kebîr*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 700/178. hadîs.

²⁹¹ İbn-i Asâkir'in *Târih*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 733/211. hadîs.

²⁹² Deylemî'nin *Müsnedü'l-Firdevs*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 608/86. hadîs.

²⁹³ *Aziziyye*'den, el-Bekrî, a.g.e., 573/51. hadîs.

²⁹⁴ Hâkîm'in *el-Müstedrek*'inden, el-Bekrî, a.g.e., 769/247. hadîs.

²⁹⁵ Ebû Nuaym'ın *Hilye*'sinden, el-Bekrî, a.g.e., 620/98. hadîs.

²⁹⁶ Kelime metinde 'tâun' biçiminde dizilmiştir.

[11]

Bak vech-i yâre yâ Hayy
Gelmiş kemâle yâ Hayy.
Bâkî ve lâ-yezâldir
Ermez zevâle yâ Hayy.

Kim secde eylemezse
Böyle cemâle yâ Hayy.
Dünyâda âhirette
Ermez visâle yâ Hayy.

Didâr-ı Hak'tır işte
Sıdk ile gel niyâz et.
Dîvâra secde etme
Girme vebâle yâ Hayy.

Allah kabûl eder mi?
Riyâ ile namâzı
Beyhûdedir kapılma
Böyle hayâle yâ Hayy.

Küh-i fakr ile îmândan
Âhîret ile cihândan.
Uğraşma yürü nihâyet
Bu kîl ü kâle yâ Hayy.

Vâsıl olur mu Hakk'a
Ehl-i riyâ olanlar.
Ey sofû hiç sığar mı
Mızrâk çuvala yâ Hayy.

Medheylemişken Allah
Kur'ân'da bu şarâbı.
Nicin harâm diyorsun
Böyle helâle yâ Hayy.

Ulvî Baba bu nutku
Hakk'ın diliyle söyler
Sâkî inâyet eyle
Doldur piyâle yâ Hayy.

Allah		
Balpınar Dergâh-ı Şerîfi	Muhammed	İzmir Merkez Postnişîni
Hasan-Hüseyn	es-Seyyid Alî Ulvî	Alî-Fâtıma
Sene: 1342		

Mühürsüz nüshalar sâhtedir.

Kapakta:

Beş rükünlü bir mühürden sonra başlarında başparmak gibi şekil yazılı olarak üç asâ ve sonra iki çizgili bir harf-i İncilî ve bâde-hû dört parmak ve kör bir mîm ve kanbur bir H ve en nihâyet altı köşeli bir mühür ile hitâm bulur.

Halli

Vefk-i Müselles:

2	9	4
7	5	3
6	1	8

Âdem: $15 \times 3 = 45 + 15 + 6 = 66$ Allah hesâbıncadır.

Bi'sm: $2 + 60 + 40 = 102 + 8 = 110$.

Yâsîn Mîm: $1 + 10 + 60 + 50 = 121$.

B: $2 + 4 + 6 + 8 + 10 + 12 + 14 + 16 + 18 = 90$ Melek

D: $4 + 8 + 12 + 16 + 20 + 24 + 28 + 32 + 36 = 180$ Semî.

Dizin

Abdurrahman Niyazi (Küçük Niyazi)

- Baba 10**
- Abdurraûf-ı Münâvî 12, 58
- Abdülkerim Baba 9
- âb-ı hayât 40
- Acem 45
- el-Aclûnî 19, 30, 32, 34-35, 38, 40, 43, 48, 53-54
- Ahad 28, 38, 47
- ahkâm-ı nübüvvet 33
- ahkâm-ı velâyet 40
- Ahmed Muhtâr Baba 9
- Ahmed Rifkî 5-6, 12, 14-17, 51
- akl-ı mukaddem 31
- âlem-i ceberût 38
- âlem-i evvel 31
- âlem-i lâhût 38
- âlem-i melekût 38
- âlem-i nâsût 38
- âlem-i nûrânî 31
- Alevî-Bektaşî Şiirleri Antolojisi 21
- Âl-ı 'Abâ 48, 58
- Ali Cemâli Baba 10
- Ali ibn-i Ebi Tâlib 62-64
- Ali Nutkî Baba 8
- Ali Vasfî Kurt 47

- Alpgüvenç, Ahmet Necmettin 10
- Ammâr ibn-i Yâsir 62
- Amr ibn-i Abdivedd 64
- anâsır-ı bâtiniyye 48
- anâsır-ı erbaa 30
- Arab-ı urebâ 45
- Arafat 37
- Arapça 14, 33, 36, 41-44, 47, 49-50, 53, 60
- Ârif Ağa 10
- Arş-ı Rahmân 46
- arûs-ı ekber 48
- Ashâb-ı Suffe 16, 55
- aşevi babası 9
- atacı 9
- avâlim 31
- âyet-i kavî-i Ali 31
- âyîn-i cem 38
- âyîn-i nâzenîn 9
- ayne'l-yakîn 38
- ayn-ı cem 43

- Baba Mehmed Süreyyâ 6, 15**
- Babagân 5
- Babalık 8, 11
- bâb-ı Ali 30

bâb-ı hakikat 40
 bâb-ı mârifet 40
 bâb-ı şeriat 40
 bâb-ı tarikat 40
 Bağdatlı İsmail Paşa 13
 Balabânî Ziyâeddin Hüsni 6, 15
 Balım Sultan 16, 48
 Balkan Savaşı 11
 Balınarı Tekkesi 8
 bâtin 33, 36-38
 Bekkine, Abdülaziz 20
 el-Bekrî, Kutbuddin Mustafa, Hz.
 Peygamber'in Dilinden Dört Halifesi
 ve Ashâbî 19Âdem 28-32, 34, 40-43,
 46-48, 52, 54, 61, 63, 66
 Bektaşî Makâlâtı 12
 Bektaşî silsilesi 15
 Bektaşî Sırrı 5-6, 12, 14-17, 19, 25, 51
 Bektaşî Sırrı'nın Müdafaasına Mukâbele
 19
 Bektaşî Şairleri 11, 13, 20
 Bektaşî Şairleri ve Nefesleri 13, 20
 Bektaşî teberi 16
 Bektaşî-Alevî Şairleri 7, 11, 20
 Bektaşî-Alevî Şairleri ve Nefesleri 7, 20
 Bektaşîliğin İçyüzü/Dibi, Köşesi, Yüzü ve
 Astan Nedir? 20
 Bektaşîlik 5-8, 10, 12-17, 19-20, 37
 Bektaşîlik sembolleri 16
 Beledü'l-Emin 31-32
 Belhî 12, 58
 Betül 48
 Betül-i pâkîze-ter 48
 Beyt'i haccetmek 53
 Beytullah 32-34
 Beytû'l-Lahm 46
 Beytû'l-Ma'mûr 30
 Beytû'l-Makdis 39, 42
 beyzâ-i âzam 40
 Beyzâ-i hükm-i Hayder 48
 biat 35-36, 38, 42, 46
 bint-i yûmn-i 'ismet 47
 Birinci, Ali 8
 Buhârî 42, 53-54, 57, 60
 Burâk 40

Ca'fer 59
 câmi-i küll 32

Câvidân 30, 33, 44
 cem 30, 32, 37-38, 43, 45-46, 57-58
 Cemaleddin Server Revnakoglu Arşivi 7,
 20
 cemâlullah 42, 44
 Cibril 38-41, 46
 Concordance et Indices de la Tradition
 Musulmané 21
 Coşkuner, Hasan Hâki 10
 Cüneyd-i Bağdâdî 32
 cüz'iyât-ı hüviyyet 31

Çağımızın Halk Şairleri (Sevengil) 21
 Çankın 7
 çâr erkân 42, 46
 Çelebi Cemaleddin Efendi 5
 Çelebi Cemalettin Efendi'nin Savunması
 14, 20
 Çelebiyân 5, 16-17, 51-52
 çerâğ-ı Muhammed-Alî 41, 45
 çerâğ-ı Peygamber 40
 Çerkeş 7

Dâver Efendi 10

Dergâh-ı Hazret-i Pîr 52
 Dergâh-ı Üsküdarî Şahkulu Sultan 27
 Dersâadet 52
 dervişlik 11
 Dimetoka 52
 dört elif 46
 dürr-i beyzâ 46

ebced 12, 30, 49, 58

Ebû Zerr-i Gıfârî 36
 Ebû'l-Beşer 28
 ebû'l-eşkâl 28
 ehâdis-i mevzûa 57
 el-Ehâdisü'l-Vârîde Fî Fezâili Cenâbi
 Aliyyi'l-Murtezâ Kerrema'llâhu
 Vechehû ve Radiya'llâhu 'Anhû 12, 55
 Ehl-i beyt 47, 55, 60
 ehl-i hâl 9
 ehl-i meydân 44
 ehl-i tarikat 9, 53
 ekmek evi 9
 Elest 44, 46

Elhâc Feyzullah Dede Baba 9
 Elhâc Zeynelâbidin Baba 9
 emâret-i mükerrem 40
 Endülüs'de Hadis ve İbn Arabî 20, 47
 ene sırrı 42
 envâr-ı mezâhir 48
 Erdiküt, Hüseyin Hüsni 10
 Eren, Ali Galip 10
 Ergun, Sadettin Nüzhet 7, 11, 13
 erkân-ı erbaa 48
 erkân-ı Muhammed-Alî 9
 erkân-ı vefk 29
 Eskişehir 10
 esmâ ve sıfât 29
 esrâr-ı velâyet 33
 es-Salavâtü'l-Hami'a bi Mahabbetü'l-
 Hulefâi'l-Câmi'a mâ Vuride fî Fezâili'l-
 Câmi'a 19
 Eyüp 10
 ezân-ı Muhammedî 44

Farsça 14, 33, 37, 49

Fâtiha 30, 44
 Fâtumatü'z-Zehrâ 48
 fenâ fi'llâh 45
 fenâ fi'r-Resûl 45
 fenâ fi's-şeyh 45
 feth-i hakîkaf 30
 feth-i karîb 34
 Feth-i Mekke 39
 fethi mutlak 34
 feth-i mübîn 34
 Feyzname-i Misalî Gülbaba 13, 21
 Feyzullah Baba 9
 Filibe 10
 Filibeli Remziye Anabacı 10

Gadîr-i Hum 40, 44
 gizli ilimler 14
 Gözcü Baba 11
 gülbeng-i Ahmedî 44

hacc-ı ekber 34

Haccü'l-Beyt 53
 Hacı Bektaş-ı Velî 5, 11-13, 48
 Hadicetü'l-Kübrâ 47

hadis 12, 20, 30-32, 34-36, 38, 40, 42-43,
 45, 47, 53-55, 57-64
 hadis-i kudsi 32, 34
 Hadislerle Hz. Ali 20
 hâk-i hilkat 40
 hakikat-i Muhammediyye 38
 Halifebaba 10
 Haflullah 40
 hamr-ı Âdem 46
 Hamza 59
 Hânkâh-ı Hazret-i Pîr 9
 Hasan ve Hüseyin 64
 Hatemi, Hüseyin 12
 Hayder 48, 57
 Hayder-i Kerrâr 57
 hayme-i Mûsâ 43
 Hazret-i Ahmed 47
 hazret-i hüy 29
 Hazret-i İbrâhim 40
 Hazret-i İmâm Ali 11, 52, 55
 Hazret-i Muhammed 30, 40
 Hazret-i Mûsâ 33, 37
 Hazret-i Resûl-i Ekrem 54
 Hazret-i Resûlullah 34, 37, 54
 Hazret-i Risâlet-penâh 53, 55
 Hazret-i Şâh-ı Velâyet 36
 Hazret-i Yûsuf 40
 Hendek gazası 63
 Hepdemirci, Hüseyin 11
 hicâb-ı azamet 45
 hicâb-ı izzet 45
 Hoca İshak Efendi 15
 Hû Hû makâmı 54
 hûn-i Kerbelâ 48
 hurûf 16, 30, 37, 42, 49
 hurûf-ı vefk 30
 Hurûfluk 15-16
 Huyugüzel, Ö. Faruk 20
 Hükûmet-i Cumhuriyye 9
 Hülya Küçük 7
 Hüseyin-i Şehid 48
 hüviyyet-i âferide 46
 Hz. Ali 12, 16, 20, 28, 31, 42, 44, 55
 Hz. Muhammed 12, 16, 58

İbâdet-i rûhâni 38

İbn-i velâyet 28
 icazet 8-10

icazetnâme 8-9
ikrâr 27, 38, 43, 46
İmân-ı gaybî 38
insânü'l-insân sırım 42
İsâ Rûhullâh 40
İskender 47
İslâm 12, 53
İstanbul 7-14, 19-21, 35, 44, 47, 51, 58
İstiklâl Savaşı 8
İştîlât 12, 29
İzmir 7-10, 12, 19-20, 66
İzmir Fikir ve Sanat Adamları 7, 20

Kâbe 34, 37, 39, 42, 61
kalb-i mü'min 32, 34
kalem-i kudret 46, 48
kamis-i ikrâr 46
kamis-i memât 40
el-Kârî, Ali, 20
Karyağdı Dergâhı 10
kavm-i Arab 59
kefen-i ebrâr 46
Kelime-i şehâdet 53
Kemâlüddîn el-Harîrî el-Melâmî 12, 58
Keşf el-Zünûn Zeyli 19
Keşfü'l-Hafâ ve Müzîlû'l-İlbâs
'Amme'Stehera mine'l-Ehâdisi 'alâ
Elsineti'n-Nâs 19
Keşkül 16
Kırklareli 10
Kitâb-ı Gülistân 49
Kitâb-ı Muhammediyye 29, 33, 45-46, 49
Koca, Turgut 7, 11, 13
Kul Hüvallah Süresi 62
Kur'an 19, 31-32, 35-36, 39, 42, 44, 46-47,
53-54, 62, 65
Kur'an-ı Azimü's-şân 54
Kur'an-ı Kerîm 53
Kur'an-ı mastûr 44
Kur'an-ı meftûr 44
Kurtuluş Savaşında Bektaşiler (Küçük) 7,
20
kutb 30-31
Küçük Niyazî 10
Külliyât-ı hakâyık 31, 49
Kültürümüzü Şekillendiren Hadisler 20
Künûzu'd-Dekâik fi Ehadîsi Hayri'l-
Halâyık 12, 58

kürs-i Gadir-i Hum 40

Lafzâtü'l-Beyân 13
Len-terânî 45
letâif-i kalbiyye 40
levha-i vefk 29-30
levh-i mahfûz 46
lezâiz-i cismâniyye 55

Mact, Yunus 20
Makâlât-ı Hacı Bektaş Veli 13
makâmât-ı hamse 40
makâm-ı terbiye 41
makâm-ı vahdet 54
makâm-ı vasl 54
makâm-ı zibh 41
mârifet 28, 33, 38, 40, 43, 45, 52-54
mâye-i kesret 29
mecmûa-i hamse-i 'abâ 48
mecrâ-yı kesret 46
Mehmed Ali Çerkeşî 7, 27
Mehmed Ali Hilmi Dedebeba 8, 11, 13
Mekteb-i Hukuk 10
Mensing, J. P. 21
Merdivenköy 11
mertebe-i nübüvvet 28
Meryem-i ind râ 48
metâlib-i maneviyye 9
Mevlâ 28
Mevlânâ Câmî 12, 58
Mevlûd-i Hazret-i İmâm Ali
Kerremâ'llâhu Vechehû 11
meydân taşı 41
meydân-ı kudsiyet 41
mezbah-ı İsmâilî 42
Mihmândar 9
mir'ât-ı 'atîk 47
Mir'âtü'l-Mekâsîd ve Def'u'l-Mefâsîd 13
mîrâc-ı hakikî 49
misâl-i vücûd 43
Mızraklı Dergâhı 8
Mora Yenişehir 10
el-Mu'cemü'l-Müfehres li El'fâz'l-
Kur'ânî'l-Kerîm 20
muhabbet-i dünyâ 53
muhabbetullâh 53
Muhammed Fuâd Abdülbâkî 20

Muhammed Mustafâ 39
muhibbân-ı Bektaşiye 51
Musâhib 10
mücerred 5, 16-17, 31, 47, 51-53, 55
mücerred-i sahîh 16, 52
Mücerredlik postu 16
Müdâfaa 5, 14-15
mühr-i Süleymân 50
Münci Baba 6, 14-15
Mürsel Bâfi 52
mürşid 13, 32, 36, 42-44, 48
Müslim 34, 42, 53-54, 57

Nafi Baba 8-9
namaz 44, 53
Nasip 8
Nâzım Paşa 10
nefes 7, 13, 20-21
Nesâi 20, 44
nikâh 55
nokta-i hakikat 40
nokta-i pergâr 47
nokta-i ulûhiyet 28
Noyan, Bedri 7-9, 11
nûr-ı ekrem 31
nüsha-i kübrâ 33

Oytan, M. Tevfik 10

Paşa Köprüsü Mezarlığı 7
Peyâm-ı Sabâh 6, 15, 19
Pir Dergâhından Nefesler 13, 21
Pir-i Sâni 52
Postacı Ali Baba 10
post-ı bâtinî 40
Postnişin 8
Prizrenli Hafız Dervîş Şâni 10

Ramazan 53
Ramazan orucu 53
Râmûz el-Ehâdis 20
Reddiye 5-6, 14-17
Refref 40
rehber 10, 32, 39-40, 44, 48
ridâ-yı kibriyâ 45-46

Risâle-i İştîlât-ı Umî Baba 12
Risâle-i Münâcât 13
risâlet-i Muhammediyye 38
rûh-ı âzam 31
Rûm 45, 48, 52
Rumeli 8-9, 19
Rumelihisan Şehitlik Tekkesi 8
rûkn-i Tûr ve Eymen 47

Sâfi, Ahmed 6, 15
sâhib-i temkin 9
Sâhib-i Yâsin 62
sahife-i esrâr 46
sahife-i sücûd 43
Sahîhayn 57
Salât 38, 44, 53, 62
Salih Niyazi Dedebeba 8-9
Samed 28, 47
Sancaktar Baba 11
sayha-i vâhide 28
seb'u'l-mesâni 29
Sefîne-i Sâfi 6, 15, 21
Sekizinci Kolordu 10
Selmân el-Fârisî 62
Selman-ı Farisi 16
Selmân-ı Pâk 55
senedü'l-mü'minin 47
Sersem Ali Baba 51
Server-i Âlem 52
seyyar 10
Seyyid Ali Sultân 52
Seyyid Hasan Ata 52
Sidretü'l-Müntehâ 34, 41
sırr-ı akl 40
sırr-ı Ali 48
sırr-ı cân 40
sırr-ı fehîm 40
sırr-ı hurûf 30
sırr-ı ihrâm 40
sırr-ı İsâ 48
sırr-ı ismet 48
sırr-ı kalb 40
sırr-ı kubûr 40
sırr-ı mâbûd 43
sırr-ı mürşid 42
sırr-ı vefk 30
sırr-ı vücûd 40
Son Çağın Kur'an 19

sulb-i ekrem 46
sultân-ı mahlûkât 46
sülûk 34-35, 40
sünen-i seniyye-i Peygamberî 53
sünnet 16
Süyûti 12, 35, 58-64

şâh esrârî 40
şâh-ı mülteciyân 50
Şâh-ı Zîşân 29
Şebber 48
Şecere-i Hacı Bektaş-ı Velî. 11
Şecere-i Tübâ 46
şecer-i ahdar 33, 40-41, 43
Şehidlik Dergâhı 9
şeriat 33, 35-38, 40, 47, 52-54
Şevâhidü'n-Nübüvve 12, 58
Şimaklı 10
Şir-i Hudâ 57

tabur imamlığı 8
tâlib-i Hak 54
Târih-i Şâh-ı Velâyet 11
tarikat 6, 9, 13, 15, 21, 25, 33, 35-38, 40,
45, 51-54
Tarikat-ı Aliyye 6, 9, 15, 25
Tarikat-ı Aliyye-i Bektaşîyye 6, 15
Tarik-ı Bektaşî 27
tasavvuf 6, 13, 17, 21, 31, 38
Tasavvuf Kültüründe Hadis 21, 38
tavâf-ı Kâbe 34, 39
tebliğ-i bi'l-vâsita 36
telkîn-i şer'î 37
telkîn-i tarik 38
tennûre-i enver 40
teslîmiyet 41, 45
tevellâ 63
tevellüd-i İsâ 46
tevhîd-i ef'âl 45
tevhîd-i sıfât 45
tevhîd-i zât 46
tulsım-ı âzam 28, 33
Topçuoğlu, Hayriye 12
Türkçe 12-14, 58

Ulusoy, Celâlettin 13
urûc 34, 40, 49
Usûl-i Hadîs ve Mevzûât-ı Aliyyü'l-Kâfî
Tercemesi 20, 32
Uysal, Muhittin 38

Übeyy 60
ümme-i imâm-ı mâsûm 47
Ümmü'l-Kitâb 30, 33
Üveysü'l-Kur'ân 47

vâdi-i elif 46
vahdâniyet 38
vahdette 28
vahy-i bâtın 36
vahy-i bi'l-vâsita 36
vahy-i sır 36
Vasfiye Hanım 8
vefk 14, 16, 28-31, 33, 42-43, 46, 49, 66
vefk-i müselles 14, 16, 30, 33, 42, 49, 66
velâyet 11, 28, 33-34, 36, 38, 40, 47
vilâdet-i uhrevî 43

Wensinck, A. J. 21

Yemen 47
Yılmaz, Hacı 13
Yunanlılar 7
Yûsuf Bâfi 52
Yûşa' ibn-i Nûn 62
Yücer, Hür Mahmut 13
Yüksel, Müfit 7

zâhîr 32-38, 40, 47, 59
Zât-ı Hak 28, 33
Zât-ı Selmân 47
Zekât 53
zemîn-i Hû 42

بکتاشیک مقالاتی

علی علوی بابا

حاجی بکتاشی ولی حضرتلارینک درتکاد شریفی پوست لشیفی ایکن ارتحال
دار بقا بیوران اعظم رجال بکتاشیه وشعراى بنامدن صاحب رساله
الفقیر علی علوی بابانک مرشدنا ایلمری الحاج محمدعلی حاجی دده بابا
حضرتلارینک یکرمی سکدر یاشلارنده آلدان رسملریهده

مقالاتی

بکناشی

از میر

۱۳۴۱

و عارفی
علوی بابا

۱۱۱۱
علوی بابا

بر نافع سوز

بو رساله‌ی یازمقدمه‌ی مقصد عاجزانم اؤته دیزو افکار عمومیده
[بکناشی سری] نامیله حیرت و مبهمیت تولید ایدن نظریه‌لری تمکن مرنیه
ازاله و محترم خالق حقایق بکناشی‌یه عرض ایتمکدر .
سلطانلرک سلطنت مقهوره‌سی، ظلم استبدادی قارشوسنده مکتوم قانان
بعض حقایق بکناشی سری نامیله دیلارده دولاشه دولاشه گاه موجب حیرت
بر معما گاه طرفت علیه علیه بر طرفه شکلی اکتساب ایدیوردی . شیمدی
و حقایق شرح و توضیح مانع بر سبب یوقدر . بونک ایچون محترم خالق
مضامیر دوشونجولردن قور تارمق املیله شورساله‌ی قلمه آدم .

علی علری بابا

لهوروست

وجودندن اثر قلاز قالور قولم اثر خلقه ول هرکس بیان آلاز آلاز غوغری کیدر حقه

دستور یا پیر

مقالات محمد علی چرئشی
دروگاه اسکنداری

الملقب علی علوی بابا
شاه قولی سلطان

بندۀ اقرار محمد علی حلیمی دهمه طریق بکتاشی

بسم الله الرحمن الرحيم

از الله و ملائکته یصلوان علی النبی یا اباها الذین آمنوا صلوا علیه وسلموا تسلیماً
بدیع فطرق صنیع قدرتی رفیع رحمتی آدم که ابوالبشر در طلم اعظمدر .
ابوالاشکال اولان بسم کله سنک ترکیب ایندیکی وفق منله زمین معنا طلسم
جهتلرینک عینیدر . مصراع بر مثلث وفقدر . الله محمدله علی . قطعه ذات
حق صنعیدر . نسخه بیجاد اما اکا شیرازه ترتیب بی برده ولی . بری معنای
احددر . بری مولای صمد . یک نظر عالم وحدتده محمدله علی . دیگر جوش
ایدوب باد محبتله دریای ازل . اولدی بر در دانه درونک اوزره حلی . کوروب
طرف ازل اول رتکلرک دیدی . برینه نور محمد برینه نور علی . ابن ولایت
شد بدیده . ذات حق در ذات حق از حق رسید . ذات حق نقطه الوهیت
صیحه واحده قوت از لیدر در ذات حق نقطه ولایتدر . از حق رسید
مرتبه نبوتدر . جسم جان رابطهمی معرفت خفیهدر . بیت : این کرسی
چار پایه جسمی بین . تحت سته ملک ازل از روی یقین . از لوح وجود خویش
اسرار دوگون . بر خوان که زدست حق کتابست مبین .
بو وفق مثلندن خلقت واقع اولدی . بو خلقت مایه کثرتدر . وحدت
کفرتهده بول وردی . ادبا وصفات اضافت آلدی . ^{کتاب} ^{محمدیه} ^{علیک} نقشنی خیال
کوروروم . بر خیال ایچره بر جمال کوروروم

حضرت خوی که وقتیکه تأثیر استندن در . من جبهه لوحهمی اولورون جهته
سطریدر . له ملک اوچ خانهمی برخط بر سطر تشکیل ایدر . امهاتدر . آنک
ایچون آدم خوی بی کورد کده حی دندر . محرمدر اوند ساکن اوله جفم . آنک
(الایک) قدرتی آنک صنعنی بونده کوره جگم دیدی .

وفق منک ارکان اربابنی حادیدر . ارکان وفق ارج خط وفق ایله یدی
اولور . سبع المثانی لوحه وفقده بر سکن اولور . ^{رساله} (اشتمالات علوی بابا) ضم ایدوب
شهاد عدلک تا اوله سکن ریاض . کرهین بو جنته آمدن ایندی اعتراض .

موجود وفق کندی وفق ایننده سر ایلیجه آدم ایچون میدانده یالکاز
لوح وفق قلدی که خوی در . بو صورته آدم کندی خوی ده کوردی . کوزک
ایننده کی بیکی قتهنی اکلادی حوی ده آدمی مرآت بولای . علوی کوز
قاش کبرییک خط قلمدر . دکله کلام باق شو سحره فی . عین علی تک تا اورته سنده
میم محمد اول شاه ذیشان .

آدم مبتدای خلقتدر امامدر . آیت : (ان جعل فی الارض خلیفه در)
عین الف در امام وقامدر . مرآت ایچون دادم در ادم التي یوزینه سورونجه حوی به
نظراً بر شارب ایله بر حلیه زائد بولدی اولوقت حوی به سن بدنسک آمان
سندن دکلم فقط سندن کورینه جگم بناء علیه بشقهده دکلم دیدی زیرا خوی
قطب خانه منی آجیق سطرلنش بر لوح ایدی (وفق منک مروضدر) .

(وفق منک مرطرفندن حسانی بر حیقار و اوچ حوی بر آدم حسابنددر
(و هر ایکسنک حسانی و حرورفی الله کله سنک حسابنه موافقدر) بیت المهور
کبی درت رکبتی حاوی بر دأره در قطب خانه منی بر ضمیردر)

ادم ارکان عمومیه منی حائر ایدی او وقت تحمیداً الی یوزینه سوردی
فتح حقیقت ایله فاتحه و ام الکتاب بیت اولدی — سر حروف اولمش حروف
وفق تشکیل ایتش امدی سر وفقدن حیقار وفق حر وفاندن اولور شکل کورینور
حوی آدم دندر آدمده حوی بین حیقار ادم جان حوی جسمدر بناء علی هذا
وفق بر سری جامع در صفات وفق لوح شکلیدر .

آدمده بر سری مالددر سطر . سی صفات فی در وفق منک سری سطرلر
ایله مستوردر ادمده کی مرآتدر اربمه ایله اور تولیدر عناصر اربمه ادم وفقنک
ارکان اربمه سیدر که وفق بر اربمه اربابنی

آیت (قول علی و آت الکتب المبین الذی به بالحرفه تظهر الضمیر) آدم معنا
 ام الکتب در (انقران و الانسان توأمین) ^{حدیث} انسان کتاب اولتجه لارطب و لایابس
 الا فی القرآن سریه جامع کل بر نسخه کبرادر آیت والله بكل شیء محیط
 اسرینک جهتی واقع در

مغایر سر اولین واقف کلام اولمغه توفیق ایدر آدم بر اسمدر اوج
 حرفه در ا د م بو اوج حرف حالت جمع ده بر اسمی اثبات ایدر لر
 نقطه فرقه آیری در لر جمع ابتدیکندم آدم از قرنور تفریق حالده الف
 دال فیم اوقنور وحدت اینجده بمرت کثرت اینجده وحدت وحدت کثرت
 ظاهر اولور (نصل که آدم اسمی اوج حرفه) کثرت وحدتی اثبات ایدر
 (الفرق بالجمع الحد) و الجمع بلا فرق شریک بل جمع مع الفرق توحید قول چندینفادی
 و توحید ایله توحید بو نقطه به وصول سراخلی فیض تعلیم و ارشاده
 طی اولور

آدم سر بلاد امین اواجه قاب دخی بو کشور شاهنک تخنیدر قطب
 نقطه سیدر که ربع شمالی ده واقع در بیت الله در قاب المؤمنین بیت الله و میدان
 ظهور سر الاسرار در (حدیث قدسی) لاتی ارض ولا سماء بل یعنی قلب مؤمن
 بو صورتله آیت (وادخلی فی عبادی فادخلی فی جنتی وارد در)

وجود آدم حق و محمد و علی لوحی و میدان در دینک احواله حق
 محمد علی بی کورمک بیلمک و کورمک لوح وجود آدمی بیلمک نفسی کورمک
 توفیق ایدر حدیث من عرف نفسه فقد عرف ربه امری دلیل عانیدر وجودی
 کورمک ایچون ایسه مرات یعنی عین شکل لوح و الحاصل آدم لازم در .

سر جاندر در جان وجودده در انسان جامع کل مجموعه کائناتدر قلبی
 بیت الله در جسم جان سره ایصال ایدر وجود رهبردر جان مرشددر
 فهم رهبردر عقل مرشددر صکره عقل رهبردر عام مرشددر عام نوردر
 فهم سرری

وجود مسددر احکام نبوتدر جان ضمیر اسرار و لایتدر احکام جدم شریعت
 احکام جان طریقتدر

وفق نلک آدم در آدم ام الکتب لوجه وفق بو صحنه از ایدر
 جامع الاسرار در مصر جامع در عین جمع میدانی در انسان آدم معنا و کامل
 انسان اولمق ایچون کندینی بیلمک ایچون کندینی تشکیل اتمش اولان خیر و فانی
 حل اتملیدر حل ایسه علم وفقی بیلمک توفیق ایدر که عین جمع مدانه و ارمغه
 توفیق ایدر حدیث (انا مدینه العلم و علی بابها) از منجه باب علم ایدر در س الملیدر که بو علم
 بیلمه و زبرا واضع المجد که طولاب علی در بو علم دن کتاب محمدی به عین جمه
 ابرو بن ابتدی شهود ذات اول (حضرت محمدک معراج سر نندن) سری ظهور
 ایدر دن جازدان حق از آدم تجلی کردو بر مریدده شدطاهر . کازوی جمله اسم
 و صفات ذات بیداشد .

صفات اسم ذات مضاف اولماز ایکن علم ذاتی اقتضایاً مظالم اقتضای استندن
 صفات ذات مضاف اولمغه اسم مظالم اولدی بو کیفیت اوج جمال ایجاب ایدر
 صفات ایله ایما ایکی فرع تشکیل ایدر کلیات حقایق جزوئیات هوبت
 مطلب مظهر فروع عالم ارواحدر که تعلقدن مجرد اولمغه ضدی عام
 اجسامی اقتضای ایدر بر عالم نورانی بنیاد اولدی جسمانی عالم دن معدن نبات
 حیوان ظهور ایدر

عالم اون سکز بیک در بری بیک بیک بر در عالم اول روح اعظم نور
 اکرم عقل مقدم یعنی کتابت جهتیله قلم تدبیر سببیه عقل جوهر اعتباریه
 نور حیانه سبب اولمق ایلیله روح دینلان قلم دره

قلم تدبیر و القای حیات و تسویه جوهرین و بخش انوار ایدر نقش
 نقاشی تصویر و ترسیم ایدر که لوحه عبرتدر شورسمک لوحه نیک نتیجه سی
 مظهر کل کامل انسان آدم معنایر مجموعه کبی نمادر سبحان من تحریف صده بقول
 وفق کورمک ارلکدر حساب وفق بر الملق برلکدر قطب خانه سی آکلامق
 دیری لکدر امدی وفق اصولی بیلمک و تفک وضعت سری قطب خانه سی
 استوائی و قاتی ده موم اولیوب بو جهته بر من و اوسته نیک تعلیمه توفیق ایدر
 وفق اسرار میزبنددر وجود آدم ده نقطه مهمی حاملدر قطب جاندر
 خانه سی قلبدر لوحی وجوددر وفق بندرجانی ادراک و وصول بلاد امین
 دیکدر بلاد امین ده انسان سری و اما سریه و اریلور

فجهلنا من دون ذلك فتجاً قريباً رمزيله اوج در . فتح قريب فتح مبین فتح مطلق . فتح قريب عالم نفسك مقام بندين عروج در كه بو صورتله قلبك قوسى آييلوب كشف غيب ايله كالاتك صفاتيله ظهوريدر . فتح مبین انوار روحك قياميدركه نفس ترقى ايله منازاده سلوك ايدرك قلبك علامه ايرمسيله قلبك توری بارلايوب نفس صفاقى محو ايدره اولخالده نفس دخى نورانى اولهرق قلبه رام اولوب قابده عروج ايله مقام روحه ايرنجيه روحك انوارى دوزار . اولوقت قلب نور ولايتده ظاهر اولوب انوار اسمادن كسب كالات ايدلسيدر . فتح مطلق فناء مطلق در . فتح باب وحدت در . عين جمعه ايريشوب داخل ميدانده شهود ذات ايدلسيدر . (فتح قريب وفتح مبین سبر سلوك ذيبان اصولدر كه طرق ساثرده جارى در) ايسته مجاهده ومقصد اولان طواف وفتح بو فتح مطلق در . مجاهده بالاسماء سلوك اصولدر خاصه تربيه ايجوندر . بالقل والمنا عرفا اصولى در .

حديث ولالمرني لما عرفت ربى انماذمربى بى رسولرشددر . رابطه شريعت وطريققدر . طريق درسخانه ارشاددر بيعت اخذيددر وسيله تلقين در وسيله ايله عروبوذوقى وجبل المنين لده ايديلهرك آيت اذيباعونك امرندن درس آلنور بدالله فوق ايديم نكتمسيله تأييد اولنور قارحى الى عبده مناوحى مضمونندن تلقين آلنور . سبر معراج ظاهر اولور .

ولانقرآن بطن بمد بطن حديثندن اكلانشيدىنى وجهله قرآن عظيم الشانك معنای ظاهر بسندن بشقه كيزلى نكتهلىرى يعنى ايج يوزى اولنجه شريعت خراى احمدبنسكده ابر ايج يوزى اولدبني تحقق ايدر . بو ايج يوزى آيت (لايعلهوان الاويل الاحاديث الاالله والرسول ولراخرن فى العلم) مفهوميله هر كسى بيلمديكى تامين ايدر . بو علم كشور لاهوتى نزهتگاه احمددر ناهرم كورمهك ايجون بر سد ايله مخاطفدر . يالكيز بر بانى واردر انا مدينة العلم وعلى بابها حديثى بونك ايجوندر . احمد مدينة تنزيل در . على باب تاويل در . حديث (انا اقاتلكم بالتنزيل وعلى قساتلكم بالتاويل) تنزيل شريعت در تاويل طريقدر . شريعت وحى باواسطه در . طريق تلقين بالذات در نبوت تبليغ باواسطه در ولايت تجلى بالذات در . وحى اوج اوج در ظاهر باطن سبر . وحى ظاهر شريعت در (حكمت كاسه رموزى برنده منجنددر) عايددر . وحى باطن طريقدر خاص در . وحى سبر

فى الملل جسم شريعت در روح طريقدر . جسم ازاينجه روح قونماز روح اولنجه جسم طورماز بر ممتسرع طريقه داخل اولمازسه . سبج در . اهل طريق ممتسرع اولمازسه هيچ در . شريعت جمله اسبرارى جامع برعالماس در . انسان كورورواوقور واسرار طريقته آندن استدلال اولنور يالكيز تعليم لازمدر . نبوت شريعت لايت طريقته رابطهلى معرفت سمرلى حقيقت در . جسم ايله جان بيننده رابطه بوغيبسه حقيقت بو قدر . شريعت ايله طريقته انجادى معرفت در . حقيقت ليس فى الدار غيردر كافر شريعت ايمان ايتديكندن طريقته كيرس . طلسم اعظم نسخه كبراهدر . [جاودان آدمى خاكى كه جان عالمست پيش ذات حقوى اسم اعظمست] نسخه كبرى وفق مناشدر ام الكتاب درسخانه عرفان در قلبه نمادر . درسخانه عرفان محل فيض موجب كمال مرآت جاندر . اسم اعظم ^{سنت} _{تجربى} (جمالى اسم اعظم دن اولور ظاهر كمالجه . محمد اسم اعظم در طوغريدر عالمه طغراى) .

آيت الله على الناس حج البيت لالله فرض در . مقصد طواف اتردن وثره توجه ووصول در . جهمانى روحانى به دليلدر . (برقارى ده قاب بيت الله اولدبني سويديك) ظاهر نشان باطن در . قبله نقطه تلقين ايجوندر . جناب حق مقرر ومكان دن مزهدر . كورونمز يالكيز تجليلى واردر . تسكيم حضرت موسى به بر شجر احضر تارندن آيت : انى انا الله سمرى ظهور ايدى كذلك حضرت رسول لله آيت لقد رآه نزلة اخرى عند سدرة المنتهى سبريله تجلى ايدى .

سدرة المنتهى سمرنى دم صورنا آدم در فاهم . بيت الله تقطه ارض در قلب تقطه وجوددر كهبه مبدأ بشردر آدم حديث قدسى سحرث طينة آدم بيدى اربمين صباحا قلميله دست قدرنله بايلمش بر مبدأ الهيدر . كهبه شر فهاالله در . محل اخذ طين وعناصر آدم در . قلب آدم داخل حكيم فاخر وجليل آيت (ولقد كرمنادر) . قب المؤمن بيت الله نكته ميله مكرمدر . قلب آدم بين اصابع الله در . حديث قدسى لايسهنى ارض ولاسماه بل ايسهنى قلت مؤمن حديث قدسى حكيمله تجلى كاه الهيدر مصراع قلب مؤمن بيت حق در حج اكبر آنده در .

كهبه محاربه بالكفار ايله فتح اولددر . قاب مجاهده بالذات ايله فتح اولنور طواف كهبه انا فتحنا لك فتحاً مبدأ حكمنجه تاييده فتح اوزر يندر فتح آيت

مستشرق نور اراغی جمال جهنم (پورلہ کی جلال اہل جہاں بر مقلد
یوسف نسل جہاں جلال اراغی نور نور محلی در اوتک ایچون جہاں
عربانہ جہاں جلالہ دیوار) حضرت رسول صلی اللہ علیہ وسلم
جہاں خلق لہ الامت بیورور لہی . قامت ابدی کہ حق عالم از دست ، نور
حقیقت دوست عالم قدر دوست .

عنا دالکھ اولان طلعت حال حقیقت نور مذہبہ سہ نکاتو زرا
نور مخلوق و مخلوقہ مقال اولان دخی مخلوقہ حقیقت نور الانوار
و سر الامت و جود مطلق حقیقی دیوار

شربتہ اولدی کی طریقتہ بر تحقیق وادریک و لاندہ سر اولدی
یازیک تحقیق شریقی نہاد لالہ الامت محمد رسول لہ کات علیہ السلام کہ
شربتہ دیوار تحقیق شریقی قوسی لہ عیسیٰ علیہ السلام مکتوب و دستور
مصلح القاطب جلیلہ سہر کہ قران دیوار

شربتہ عیسیٰ مبرورہ یول آیلر قیصر طریقت شربتہ کرموزانی
اہل یول مودتہ عیسیٰ ارجاع ایسہ حکم نور معرفت جسمتہ روحہ یول
آیلر سر آیلر حقیقت علم الہی لیسوق الدارین عیسیٰ فی التیات ایسہ مبرور
حاکم شربتہ عبادت جسمانی تباری تعلیم ایسہ طریقت عبادت روحانی
تباری کوسوروز تبار التیات عبودیت و شکر التیات ایچون نور تبار التیات
و عبادت و توحید ایچون نور الہدی تبار اولماز سہ عبودیت اولما یول شکر التیات
فانح سیدہ التیات حقیقت و تبارین خطایر شربتہ ارض بطین طریقت
ارض بلالامینیہ و سہی کوسوروز شربتہ رسالت محمدیہ طریقت حقیقت
محمدیہ کوسوروز شربتہ اہل غیبی علم البقایی طریقت اہل شہودیین
عبر ایسہ شربتہ وضع جامع نور مقام احکام تبلیغ صدق احمد نور طریقت
صاحب مہر اشر محمد و لایسہ عرش نجی احمد

اہل شریع التشریعت القرانی اہل قائلدر اہل طریق الطریقت القللی
اہل قدر سہر و جید و یمنی روحیہ عبادت شریعی و طیفہ وجود عبادت
طریق تباری روحیہ عبادت شریعی لازمہ شربتہ و طیفہ شکر ایسہ تبار
طریق لطف بہت اہل سجدہ تکرار معراج جلوتہ و سکتہ .

معرفت الامتہ اخص و اہلیات عالیہ مخصوصدر . وحی ظاہر امر تبلیغندہ وحی
باطنی سر تبلیغندہ وحی سر حال تقویٰ دہندہ ، یونک ایچون ارواح بنسراج
بولکندہ . نبوت مبلغ کلامدہ . ولایت معظہر کلامدہ . تبلیغ اوقاتی کلامت
سر بہ معظہر اوقاتی صفتی اکلافی طریقتدہ . آہل حق درس صفتی صفتی
فانہ صورت اضافتی بیلمک . وقتدہ . کتب اہلہ جک کال حقیقتدہ .

طریقت حاصل بیعتدہ . عہد و میثاق اہل مبرورہ . بیعت انبیا و انبیا
ایسہ . سر بہ و مرشد الامت لہی لما عرفت ربی و اتیو الی ربکم و ایتدہوا
الہم الوسیہ لہم کان لرسول اللہ اسوۃ حسنہ انی کنتم تحبون لہ فانیسوی و ایت
سازہ اہل من لاشیخ لہ فشیخہ شیطان و سائر احادیث معلومدہ . اخذ بیعت
عبرہ و نفی و جہل مزین احمدیہر او ذر غفاری حقیقتہ حضرت شادولایت
بیور مشدہ . یاریخ لآخریہ قال لہ جہل بحول الوحی متعللا . ہندہ و فآیت
ومن اولفایحما عادمہ شہارتی عدم و فاشن نکس فانیسہ نکس فقیہ بہ اولغزالیہ .

طریقت امر باطنی نور درس کیچہ . در یولور زرا سر معراج کور یولور
معراج کیچہ واقع اولدی نجلی نہ کیچہ نہ . حضرت موسیٰ علی نبیا
و علیہ السلام کور عریقی بر آئندہ زہہ آئینی استیسی کہ آیت انی آئندہ تبار
اہل ایشتم بئس اہل کوسوروز کیچہ واقع اولدی عقبیا فاطمہ عبادت اہل
بولاندہ لغزلس طوی امری کیچہ . انی اقالہ خطاب جہلی کیچہ واقع اولدی
عرفانہ و فغیبہ بنون کیچہ طور مق مندر و طمر

اہل غائبہ اشارتدہ تبار صفاتہ اشارتدہ اصول و اسرار اہل قائمہ سیدہ
کلمہ طیبہ توحید ورد تباریدر مفردات اولان اولہ سہ سہر حروف مفردات
ترکیبندہ عد اولفانز زرا حرف واحد اسم اولماز قائمہ تکبیر سہ اوزر سہ
الہمن و لکنز التکلف ورد ایدیلور (طرف سازہ جو قائمہ کایع و مائل دروز)
تکبیر بلا تکبیر الہ لفظندن ہ در آتک ایچون طسمہ اہل ہ ورد
ایدیلور (کہ بکنانہ تکبیر جو قائمہ کایع در زرا التہدہ سر اولسون بنسراج
حرف صہ ای جیقاتر یعنی ا ل ف ہ نہ ایسہ و لکنز ہ در

اہل سیاہ ناکدہ کہ عالم جلالہ اشارتدہ کعبہ کی ذات استیسی اشارت
و قاطردر فانک اہل اہل مناصبتی زاردر جلالہ جهنم و اہل و صفات

قدمه میدان درت در مقام اول باب شریعت اقوال ظاهره محمدی در مقام
ثانی باب طریقت افعال باطنیه محمدی در . قدمه نائیه باب معرفت احکام ولایت در .
مقام رابع باب حقیقت در شاه اسراریدر .

سروچود سر قاب سر فهم سر عقل سر جان آب حیات قیص مآت .
خاک خلقت جود وحجر تنوره انور در بیضاء اعظم امانت مکرّم پوست
باطنی کرس غدیر خم چراغ بیغمبر شجر احضر نابوت قلندر صدای صور
سر قبور رفرف براق شهر طی حفر احوال میدان در .

مقامات خشمه تطمین قاب ایچون قبله لردر . آیت بلی ولکن لیطامن
قلی سیر سلوک اطوار سبعمه وسائر بوراده مندبجدر . لطائف قلبیه منامده
ظهور ایچون لزوم قائلانز مجاهده ایچون معانی اسما که سلوک عرفا در . میدانده
مقامات ایله بالفعل اجرا وقوه معانی سلویه ظاهر اولور .

مقام اول حینه دارد محل صعود قبله قلب در حجب نلامدن حجاب
حزنتک . مبدأ ومحل رفی در قدم اولده سماء ذیوی به عروج ایدیلور سلام
اول ایله باب شریعتدن سر وجوده کیریلور . معراج کیجه سنده حضرت
محمدک سماء اولده حضرت آدم ایله ملاقات قطعه سیدر . سلام ثانی ایله باب
طریقتدن سر روحه کیریلور . سماء ثانی ده حضرت محمدک عیسی روح الله ایله
ملاقات سریدر سلام ثالث ایله باب معرفتدن سر جماله واریلور . سماء ثالث ده
حضرت یوسف ایله ملاقات حکمیدر . سلام رابع ایله قطعه حقیقتدن اعلاء
علیینه تقرب ایدیلور . سماء رابع ده حضرت ابراهیم خلیل الله ایله ملاقات سریدر .

آت سلام علیکم طبعم فادخلوها خالدین حریم لاهوتی استماع اذن دخول
ایله موجب جنبش ساکنان ایله اویسار . جبریل رهبر حدیث لی مع الله
وقت لایسبی ملک مقرب ولانجی مرسل حائده آیت فاعسی الی
عبیده ما اوحی تلقینی آثور . ساکنان میدان قدسیت غلغله الله
الله ایله اولوله برداز اولور . آیت و آخر دعویهم ان الحمد لله بیت حمدله
واصل دیدار حق اولدق . بو کون کل مشکل حل اولوب اسرار حق
بولدق بو کون نکتہ سنجه سجدہ شکر وصلت آیت لقد رأه نزله اخری عند
سدره المنتهای لطیف ایلر ، قائم اولور و جه الله ایله هو ضمه ایله وارله دکاندز

شرع عالم ناسوت طریقت عالم ملکوت معرفت عالم جبروت حقیقت
عالم لاهوتدر . عالم جبروت سر جبریل عقل محمدی به دلیل حدیث اول ماخلق
الله عقلی . عالم لاهوت ماورای عقل ناسوت سر محمد شأن ولیدر . جامع ادای
صلاة ایچون مجمع مؤمنین در . میدان عرض نیاز و اثبات وحدانیت ایچون زاویه
الاولیاء تحت قبانی لایعرفهم غیرى امرنجه حجره موحدین در . عمل اجرایی
عبادت ظاهر جامع در . مقام اجرایی آیین جمع میدان در .

فتح مکه رمز مطلق در . طواف کعبه مقدمه معراج دخول فی بیت الله
مقصد وصولدر . میدان اسرار طریقه آگاه ایدر . دخول بیت المقدس
سجدہ شکر ایله مشروطدر . آیت وقولو خطه وادخلوا باب سجدا . دیگر
آیت وقلنا لهم اذخلوا باب سجدا

باب حقه تضرع فاما لسانائل فلا تنهر حکمنجه لطیف قبوله مظهر ایدر .
نبوت نبی مجمع خفایا در . آیت لاتدخلوا بیوت النبی الا ان یؤذن لکم امر ایله
دخول اذن ایله مشروطدر . سلام ده آیت حکمیه امر لازم در . بونک
ایچون درکه معراج کیجه سنده ردای کبریاه تقرینده جبریل اشارتیه محمد مصطفی
سلام ویردی . میدانه دخول ابتدای طواف قلب المؤمنین در . فادخل فی عبادی
وادخل جنی منتهای معراج تدبجه سیدر . سبب ان الذی امر ابعده طواف کعبه
آیت انشالله آمین مخلقین رؤسکم امر ایله طراش وفدیناهم بذبح عظیم ودبیر
آیت حکمیه ضعی یعنی قربان دیگر آیت حکمنجه احرام (عربیانا) ارانته طراف
ایچون دلیل (یعنی رهبر) لازمدر .

احرام کیفیتک مالا بدرك كله لا یترك كله ایجابیه تطبیق اولور . زیرا کعبه
من کل الوجوه ترکیبدن عاریدر . احرام کرچه ملبوساته نظراً محیط اولیوب
امانفسوخ اولدینی جهتدن ینه ترکیبدن خالی دکانددر و فقط بسطدر اوده
ضموررتدن اوتوری در ، اسما کسرتی اصولنجه اللهم الی مفرد ایکن ینه اوج
حرفدن مرکب اولمش اولور . ایشته احرام ده بوبله در . شو خالد طواف
کعبه ایچون اکا مناسب اولان بسط نسته درکه آنده اصلا ترکیب اولمیه .
رشته کبی آنجق ماداکه بوبله لباس اولمق امکانی یوق وصریانا سبی وطواف
مشروع کورونامکله لا جرم نسج ایله اکتفا اولنوب بسط حقیقی حکمنده
قالدی . سر احرام تملقدن تجرددر . تجرد دم دم دن ارتقادر کیفیت اسراردر .

ازینده . احوال اول احواله اول در . ولادت حقیقه بود .
 میدان زیارت بیت المقدس در . من المسجد الاقصى الى المسجد الحرامه
 کذکر کاهدر . میدان مذبح اسعایل در تسلیم کردن مرید بر طوق سعادت
 مزید و قدیم بطبع عظیمه مظهر کاهدر . میدان مجمع رجال القیاس در .
 الاربابه نجیبانی لایعرفهم غیری ایچون ملاقات کاهدر . میدان عشر کبری در
 موز قبل ان تموتوا ایچون کفن یوش اوله رق اوزومی جمله مرادیه فی تحت
 لرایه نظر کاهدر . میدان سحنه ولادت اخر وی و خلقت علیادر . دامن
 مرشد من یلیک من یولدواتا علی اباعذا الامت حکمه استناد کاهدر . میدان
 بدأ ازل در . جان آلور جان وریور میداد ایدر . بیان آنور اقرار
 وریور . میدان مقام جبهه موسی در . طناب وجودی کوستر میدان
 قبره خرد . ثابت ابرارد . میدان محزن ازل در . محفظه قیاس ایدر مبین کاه
 حبه اولیدر . ظهور کاه قوت ازایدر . میدان نقطه تون والقلم در . مبدأ
 وجه اراد در میدان صحیفه الف معنای آیت الرحمن علی المرشی استوی در . میدان
 سحنه ازل و فوق علی مقام نجلی بیت الهی جولانکاه عشق وادی این
 وادی مقدس طوی منظره شجر احضرنار مقام محمود صحیفه سجود
 سر معبود مثال وجود محل نجلی اسرار خلاق جنت عشاق در
 جامع نهاریدر صفاته نایم در . میدان لیلی در ذاته مظهر در . جامع نهاره
 مکشوف لیل المستور و محجوب میدان نهاراً مستور و محجوب لیل مکشوف
 و مفتوح جامع عالم سفاتدر . میدان سر ذاتدر . جامع شخصه شرعی
 میدان لازمه طریق ارکان عالم و معرفت جمال جنت حقیقتدر .
 جامع ده عبادت ایچون جمع واقع اولور میدانده توحید ایچون آیین ایله
 عین جمع اجرا اولور . جامع ان اول بیت وضع لانیس ایچابندن در . میدان
 قیامتور تم وجهه الهی لیزومندن در . جامع قول وجهک شطر مسجد الحرام
 جهته منوجهدر . میدان والله المشرق والمغرب حکمه نابهادر . جامع میدان
 دنیا میدان عشر کبرا جامع نمونه حیات میدان سحنه ثبات جامع ده
 عبادت برر می اودهک ایچون در . میدانده نیاز مراجع و ارمق ایچون در .
 السلوة معراج المؤمن سری ثابت اولور . جامع جنت بازار لیلی غلی میدان

دوست سری منها بولور آیت فیم بحقم ملاه الاعلا ما بقی رفاقت جبریل ایله
 سیران صفادر آیت ما کذب الفؤاد ما رای .
 قبله فاب مقام تسلیمیت سحنه داردر . محل عرفان آدم مقام ذبح محل
 احرام . آیت و اذا شئنا بدلنا حکمی بوراده در . بعض احوالده مقامه و بعضا
 ماده در .
 قبله وجود میدان طاشیدر . مقام تریسه وعهد و بیاندر و وضع موسی
 بنیامه علی حجر کیفی ده اوراده در . چونکه شاهه تسلیمیت . سترام لبس
 مفخرت آیت سندس خضر و اسه شبرق در . مقاما وحالا قبله فهم نور ازل
 چراغ محمد علی در . طور مناجات شرق و غرب ایله مبین اولیه رق روشن
 ایدن شجر احضر ناراً رمزی معناه مشکواته الله نور السموات در .
 قبله عقل انی جاعل خلیفة فی الارض پوست در . نزل القرآن علی سبعة
 - اشراف
 اخری سر جمال دوستک وجه اکرم ده نشانی اولان خطراط هفت داخل دائره
 چار گوشه پوست در حکم آیت سبحان الله رب السموات والارض وما فین وما
 بینهن وما فوقهن وما تحتهن و هو رب العرش العظيم . قبله جان مقصد اقصا
 مطلب اعلا جمال الله سر مرشد در . حدیث من رانی فقد راحق نوکشف .
 الفطاء لنا ارددت یقیناً ،
 حقیقت انسان الانسان سری وانا سر در وجود اکرم وفق مثلک زمین
 هودر . اجزای وجودی حروف وفق وجودی شکل وفق مندرج طلسمی
 ص محمد علی حروفیدر .
 اوضاع ارکان در الله محمد علی اوقونور . وفق ازلی در . اوضاع ارکان
 طبیعی در . حرکت جنبش جواب (علی) در نور محمد روز ازله بش سجده
 قیلبدی . شمس الارکان بر مهر اولدی وفق قصد ایدیلور . مهر مایلور کله ارقونور
 امنا دو کیلور . سجده اثبات عبودیتدر شکر و صلواتدر مقصد جنت در آیت
 واجوه بوئذ فاخرة الی ربها ماظرة در چار ارکان طوافدر . چار گوشه کعبه
 کبی تقهم اولنه .
 قبله بیعت یوم خلقت حقیقتدر . ادم خلیقه لاهدر . یوم خلقت حضرت
 ادمده جاری اولان احوال لازم الامتثالدر . بو خلقت حقیقه نمونه خلقت

میدانه کلك عالم نفسك حالتين مروجدر . رهبره تسليميت ايله توحيد
افعال وقوعبولور . بحالی رفع حجاب عزت ايدركه طرقتدر . كتاب محمدیه
پس اول عزت مجابندن وره خلقه سلام اول . ایشیدر آتی جمله عجم زوم
و عرب عربانه مهر بند ارکان قل لروح من امری انوار روحک قیامیدر
چراغ محمد علی بی کوروب عین الجمع ارنلک مظاهر انوار لریله توحيد صفات
ایدیلور بو کیفیت رفع حجاب عظمت ایدرکه مرفتدر . مرشدی کورمک
فتیح باب وحدتدر دست بیعتده عهد و میثاقند اخذ تلقین ايله توحيد ذات
واقع اولور بوس رفع رداى آیریا ایدرکه حقیقتدر . بیت . ادراک معانی بو
یکوک عقله سیقشماز . بو احوال معقولات اولیوب محوساتدر . لذت وشوق
درونی وجدانی و روحانیدر حالدهتر . کتاب محمدی به محمدیه دف کرد و نمشد
به خیانت و حدیثات . « محمدن یلنمشدر بو عقلیات و نقلیات »

براوزوم دانمی سلمان الله صبراع قاندرانهسی حضرت آدم بوم خلقتده
منبر و عضده ختم منال ایلدیکنده حضرت جبریل امینک بیخشدن کتوردیکی
بر صالحیم اوزومی شربت ایدوب باده عشق الهی اولهرق نوش ایلدیکنی خاطره
کتورنجه ایچنلر بر قش جام تلیدن دم اوردیله ازل قانو بی دن کفته سنجه
خفیر دخی بو مقاله دم قانو بی بی شراب الست اولمق اوزره بر شربت نوشیله
ختم ایلدرک خیر الخلف اولدم باقی هو دوست .

لاحقه

باش: عرش رحمان درت الی چار ارکان. وجود قمر قدرت . آلن - لوح
محفوظ حقیقه اسرار وادی الف استوای آدم . در بیضا - خن آدم .
خلقت - مجرای کثرت جمع - وحدت . تجزی - کثرت انسان - سلطان
مخلوقات . خربزه سی - جوهر حکمت خلقت . عرش - آب کرسی - ام شجره
طوبی - رحم خوی جنت آدم - صلب اکرم جسم - خوی جان - آدم
وانزلنا من العرش الی الکرسی ماء وفق نتیجسی وابتنا نباتاً حساندر .
بیت اللحم - مقام تولد عیسی کف ابرار - قمیص اقرار ماورای برده -
هویت آفریده . بیت ماورای برده آدم دن عجب غیر میدر . سهویله کتر
مرد مجرد عشقه . انشاق مصدر نبوت معنای جاک لباس عنصریت لغت .

جمال الله یازارانی مجیدر . جامع جای امن وامان میدان مذبح قربان سلطت
جاودان جامعده اقیمه والصلوة وار میدانده و بدعون الی السجود وار
جامعده ملاشدن محراب وار میدانده نوردن محراب الست وار جامعده
توجه الی القبله میدانده مقابل و حضور عن القبله وار جامعده امام و مؤذن
میدانده مرشد و رهبر وار جامع قنادیل مادی ايله منور میدان مشکوفه
الله نور الاموات ايله مزین جامعده امام امر اعتباریدر . میدانده امام اتی
جامل فی الارض خلیفه حکمیله در . مؤذن جامع قد قله صلوات در . میدانده
خلیب لاهوتی (حافظو علی الصلوة والصلوة الوسطی و قوم الله القانتین) دیبور
جامعده منبر موضوع میدانده کرسی غدیر بنم جامعده اذان محمدی
میدانده کلبک احمدی چیکلور . جامعده قران مسطور او قونور میدانده
قرآن مفسطور کوریلور . جامعده حضور اعتباری میدانده حضور . واقع
و قطعی در . جامعده آمین آمین دینلور میدانده الله الله ورد ایدیلور .
جامعده فاتحه او قونورق ال یوزه سوریلور میدانده فاتحه سری کورینه رک
یوز یزه سوریلور . جامعده سلام ايله نماز دن چیقیلور میدانده هودوست
ایله توحیده خاتمه ویریلور . اهل جامع ادا الصلوة تابع اهل میدان (سپاهم)
فی وجوههم من ارا السجود . مظهر در) اهل جامع یبیدون حالده اهل میدان
ایرفون سرنده در . جامعده لن رانی میدانده صنف (من اهل الجنة لا یتز
عهم الرب واردر) جامعده ناردن توحش جنت استرحام اولنور میدانده
هر ایکسندنده فارغ رضا و جمال ارا نیلور . آیت واذکر ربک فی نفسک
نفساً و خفیة و دون الجهور بالقدر و الاصال و لاتکن من الغافلین .

حجاب اوچ در . حجاب عزت حجاب عظمت رداى کبریا . حجاب عزت
توحید افعال ايله رفع اولنور . اسمی ضد کثرت حالی تعین مبدأ نتیجسی
آباد و آزال (لافاعل الاله) (فانی التبیح)

حجاب عظمت توحید صفات ايله رفع اولنور . اسمی سرا کبر حالی
نور مظاهر و اضافات کثرت اولیه سی نتیجسی اسم ذاته اضافت لاه و صوف
الاله (فانی الرسول) رداى کبریا توحید ذاته رفع اولنور . اسمی سرات
حضرت حالی کثر مخفی نتیجه حقایق کلیات لاه وجود الاله (فانی الله)

مرشد عناصر باطنیه در وجود درت حرف دن متشکلدر ۲۰ ح ۲ د دوت جزو در . اجزای وجود آدم در الف تکثیر نقاطه در که انوار مظاهر در نقطه اساس در سر مظهر در .

لام الف سر استوار الف مرتبه اول در لام الف قوت ازل در . جامع و اکمل در نون میعاد در انسان کلمه حروفی بود . سطر قلم قدرت رق منشور اوزره اظهار حکمت ایدر .

سبع سموات طباقاً الف خط در . یدی نقطه در مع خط سکیز اولور . یدی سین در رأیت ربی فی صورت شاب امرد قطعه سکیز شین در . سین علینور . شین محمد در فتح فجر فجر فالق الاصباح در . شق خط استوار ظهر زوال ، زوال کمال در . وجود حروف در یکی نوع در . نورانی ظلمانی . نورانی صعوده مائلدر (کل من ائیمها فان ویبغی وجه ربک ذوالجلال والا کرام) . ظلمانی ده یکی نوع در علوی سفلی کل شیء یرجع الی اصله تفرق و تجزی به مائلدر .

معراج اوتوز یکی دفعه نتیجه سر واقع اولدی . رفع حجیاب و معراج حقیقی اوتوز اوچنده اولدی . حروفات اوتوز یکی در . لام الفده بر حرف حدیثه مؤددر اوتوز اوج اولور . انوار اسماء حروف معراج در . کتاب ابتدی ، انوار ایمان کلمات اتمام . قیابک الله احسن الخالقین . لفقیر سر حرف متشابه حکماتک زمزمین اکلایان ایلر عروج ماتند عیسی فی السماء .

الف استوای احدیتدر الرحمن علی العرش استواء . ب نقطه بیان بشریتدر . الف ظهور کلیات حقایق در . ب میدان ترکیب عناصر در . ارواح علوی عناصر سفلیدر . سفلی بی علوی به ربط و قلب کلمات و لیکن منقذ با کل نسیم معانیجه تربیه به محتاجدر . علوی ظلمانی بی نورانی به تبدیل بی پرور یعنی تربیه معرفته بیان تکدر . وفق مثلثه حرف اول در ظهوری ثانی در . ستایم نابشر سبحان من تحویر فی صفة المقول لفقیر سبحان من بقدرته به جز الفحول . لفقیر بیت کل بری میدانه کبر معراج احمد عشقته ، علم لاهوتی سیر ایت سر ایجاد عشقته ؛

دستور - معنای قومو عن القبور صدای صور نایوت نایوت امر سکوت . سکینه و شهادت نشان سته امت . زهغه وجود عشر محمود سر بهبود . آب خلقت مایه حیات خاک نبات حکم صفات سنگ امانت نقطه سمات سر ولایت شهید امت ارکان ازل در . دل آدم جابر عشرات کرام در . اویس القرآن پروانه زمان دلیل جبر جانی الرب عن الین . ذات سلمان

شعه میدان پیر روشن ضمیر سلمان منا اهل البیت لا یرال اهل الذرب ظاهرین علی الحق حضرت احمد رسول واحد دستور میم زائد خلق جنبانی طلعتی رحمانی وجودی صورت انسانی شهودی حضرت سلطانی ظهور مظهر حقانی حضوری منظر فرقانی کالی معهد روحانی جمالی مشهد سبحانی ذاتی مقصد ربانی صفاتی مرصد نورانی معناه قل هو الله احد . بیان طریق خدا حق نما آینه مصفا عاشق بقرار صاحب پوست شریعت حامل اسرار رسالت معشوق ابرار . جناب علی سر خفی شاه ولایت های لاهوتی دست قدرت اسکندر امت نام معصوم و ارشاد نقطه پرکار مرآت عتیق رب العباد سند المؤمنین المذاکک . الکتاب لا رب فیہ معناه الله الصمد .

خدیحجه الکبری بنت بن عصمت خدا نکته غرا احکام قطبه آشنا مصدر معنا رکن اسرار طور و ایمن .

فاطمه الزهرا مریم عندرا عروس اکبر بتول یا کزیه تر مشک چین و ختن مجرعه خمسه عبا صدر نشینه مسند اعلا نور مشکلی زینت افروز روز ازل حیرت دهند آدم اول تقاح جنت سر عصمت مهد رمز انا اعطیناک الکفر حسن مجتبا اعضاء آل عبا نشین آغوش مصطفی . حسین شهید عهد جدید اصل اصول تولی مؤمنین مهر حیدر و بتول ارمغان رب العالمین خون کربلا سندی عشق خداه حاجی بکناش ولی سر علی مرد میدان کامل انسان نکته دوران قبله ازل نور میجل الم غلبت الزوم معناه مکتوم صاحب برهان نسل خاندان . حضرت بام سلطان سر عیسی معناه شبرنون و القلم صاحب امانت عظامدر بیضا حکم حیدر سر ظهور حشر و نشور الف قائم سر دائم مبدأ و میعاد حال انداد .

تمه

وجود عناصر اربمه دندر . ارکان اربمه وفقی مائلدر . دار جبراغ رهبر

ایندی بلم سلطان حضرتلریک عالم آخرته انتقالارندن صکره جلییان
 بیتده ظهورایدن رقابت و خارجدن وقوع و اولان مداخله و شباهت درگاه شریفده
 ساکن فقراء و درویشانک امنیتی سلب ایدرک تمام اوتوز آتی سنه مدت مجرد
 پوستی بابا کاندن خالی قلنش ایدی. روایت اولندیقی اوزده ذکری مرور ایدن
 سرسم علی باباکه اولزمانده میر میراندن و طوغ و علم صاحبی قوی الاقدار
 وزردن ایکن ذاماً حیان بکناشیدن اولمسنه بناء ترک دغدغه وزارت و قطع
 رسته نعلی و ماسوا ایله درگاه شریفده اختیار عزت ایش ایدی. بعد زمان
 اظهار برهان ایله با اشارت علیه حضرت یدر طقوز یوز اللی سکنز تاریخده
 بابا بوسته قعود ایدوب تکیه ک اداره و فقراسنک تربیه سنده ظهراً و باطناً
 همت ایشلردرکه انردن صکره بو اصول بوجه سلسله جاری اولشدر .
 ایشه بو طریقت علیه ده دخی صاحب البرهان نیجه اهل حقیقت ظهوره کیشدرکه
 لایمدر. ولکن هر نصلسه اجرای کفر و ملتلیتیه بو طریقی علیه س - پر
 ایدن یرطاقم مابعد و متافکرک ظهوریله میدانه قویدقلمی بدعتر قابل تاویل
 اولامادیمندن بامث لوم و بادی قدح وطن طریق اولدیلر . نمود بالا
 من الزیغ و الذلل و سوء الاعتقاد و فساد العمل

بعد ذام معلوم اوله که سر بزدان صاحب البرهان جناب بلم سلطان قدس
 سره المنان حضرتلری خانه تجریدک مناسی اولوب والدلری مرسل بالی که
 یر طریقت حضرتلریک اولاد معنویه سندن اوجنجی بطنده واقع یوسف
 بالینک اوغلی در. روم ایلنده واقع دیمتوقه قضا سنده دقین خالک عطار ناک اولان
 سید علی سلطانکه خراسان اولردن سید حسن آفانک اوغلی اولوب ابتدا
 رومی تشریف لرنده درگاه حضرت پیره نرش سجاده تجریده نیجه زمان حجره
 نشین اقامت و نیجه بیلار جیلده واریمین و خلوت جیتاروب تصفیة نفس ایله
 مظهر کشف کرمان اولدقدن صکره اذن و اشارت معنویه حضرت پیر ایله
 روم ایلی حابنه سیاحتنده رومی ایله مرسل بابانی برابر آلمش و رلکده سیاحت
 ایشلر ایدی. قصای مذ کورده احیا و انشاء زاویه ایله اوراد. قالدقننده
 رومی ای مرسل بابا دخی برارجه قلوب نفس قصبده حالاملرینه منسوب
 زاویه ده حجره نشین اولشدر ایدی. بروقت صبورندن صکره سید علی سلطان

خاتمه

بوسوز لرمک رمزینه کیمه و شدیه مظهر بو نیدری واله اگا جایله کتد
 بولاحقه تک نکته سنی ایلین اذنان بیک جام آنک سربت قربان اوله قربان
 کرم شاه ملتجان درگاه معالی اکتاهمی عارف و آکا. کرم حضرت پیر
 لسان بندکانی تحریک و تدویر و صاحب تقرر مالیس فی علمه و الفکر لطف
 حضرت پیر تجرد تلقینات و آمریفات معنویه ایله عاشقان متحسرانی عالم اسرار
 فرود مرشده تسلیم کیفیت مسهل هر مشکل و مرجع قطعی اولدینقی بیان بو
 عبد حقیر لطف و کرم لینه استناداً بر ایجاب اوزرینه محفظه لیم یاره فی کشاده
 ایدرک بو مقالی سلك سطوره کچورمکله حاشا قصد عرفان ایتمز آنجیق جبه
 قرداشلرک باخصوص صاحب مهر سلیمان کرم کارلرک بر کواکلبینه احتیاجی
 عرض ایچون وسیله بسط ایلدی . لطف و کرم لری حضور لرینه نیاز ایله تقدیم
 ایتدیکم بو استرحام فقیرانه می آیت فاما السائل فلا تنهر حکم جلیلمنه مستند
 اولدیفندن رد بیورمه جقلرینه امید واردر . بولطفه مظهر اولورسم مقصد
 و آمله ایرشمش اولورم . بیت باب حقه عرض حاجت ایلدکسه ای کواکل
 منتظر اول مطلقاً بر کون لطف ایلر ظهور .

باقی هر دوست تمت تمام

بیلوب بواحکانه ایمان کتوروسه اهل شریعتدر و هر کیم بو عملده عمل ایدوب
 بوشرائط وسفقی افعال ایدینوب ایشلرایسه اهل طریقتدر. و هر کیم بو اوامرک
 حقیقتنه مالک اولور ایسه اهل حقیقتدر. مجردک بواحکامی بالجله ادادن صکره
 محبت دنیادن کچمکدر. و محبة لله کوکل و برمکدر. زیرا بر کواکمه محبت دنیا
 اولیجق محبت لله اولماز نیکیم قرآن کریمده کاور [من کان یرید حرث الدنیا
 نوبه منها و الله فی الاخرة من نصیب آیهی شول کیمسه نرکه حرث دنیامراد ایدوب
 حرص اولور ایسه آکا مراد ایشدیکی حرث دنیایی و بررز فقط آخردن نصیبی
 بو قدر. شکم خبرده وارد اولمشدر.

(الحرص محروم) دنیایه حرص اولوق آخردن محروم اولمقدر. محبت
 ایدوب حرص اولما مقلق آتیا و اولیا عملی در. شکیم رسول الله صام بیورور.
 (الدنیا حرام علی اهل الاخرة) (والاخرة حرام لاهل الدنیا) وها حرمان
 لاهل الاخرة یعنی اهل آخرته دنیا حرامدر. اهل دنیایه آخرت حرامدر.
 اهل الله هر ایکسی حرامدر. زیرا ایکی نشنه محبتی بر کواکه صیغماز و محبت
 شرکت قبول ایتمز. ا کردنیا محبتی ایله محبت الله بولنه ایدی. حال دنیایی ترک ایدوب
 مغایرله کیرمیجیه و ملدیله. ایدی ثابت اولدیکم طالب حق اولانلرله دنیا و آخرت
 حرامدر. زیرا آنلر حقتک جمالی مشاهده سندن بر آن و بر ساعت منفک
 و منقطع اولمازلر. طالب دنیا اولوب طالب حق اولمایانلرله آخرت حرامدر.
 نیا و اولیا سرندن محروم اولور. (حدرالدنیا و الاخرة) ایدی دنیایی ترک
 ایتک حضرت رسول اکرمک فعلی و طریقتدرکه (الطریقة فعلی) بیورمشدر.
 شریعت و طریقت و معرفت و حقیقت فخر علم اقدسزک حق جل و علی
 حضرتبری ایله ما بینده اولان مشاهدهدیرکه اول کنسی حلی و جمالی مشاهده سنده
 کورمشدر. مقام و صاحب مقام و حدتدر و هو هو مقامیدرکه آکا نه مالک
 مقرب و نه بی مرسل صیفاز آتک ایچون بو سیر مشاهدهده (من رانی
 فندوا الحق) بیورمشدر و حضرت علی کرم الله وجهه دخی بو سیر مشاهدهده
 (لو کشف الغطاء ما زددت یقیناً) یعنی بر دم آیلیمه یقینم زیاده اولمازدی.
 حقیقتنه ما بینده حجاب بو قدر دیک اولور. ایشته هر کیمکه درویشدر
 حضرت رسول الله (صلعمک) و امام علی کرم الله وجهه تک سر و حقیقتنری
 پیلک کورکدر. زیرا آنلری صیومک آنلرک شریعتی بیلوب آنلرله آشنا

طرفندن واقع اولان اذن و اشارته منی و شته تجردی شکست ایدوب سنی
 طقسان راده لرنده اولدینی خالد ناهل ایشکلک صلب عالی لرندن مشار ایله بلم
 سلطان وجوده کلوب حد بلوغه واصل اولدندن صکره کتورلندن جذبه
 رحمانی و عشق سبحانی ظهوره کلوب نیجه و قلمر مستغرق دربای وحدت
 حقیقت ایکن ناکاه مشار ایله سید علی سلطان طرفندن معناً و قوعبولان اشارت
 اوزربنه اولادرسه ماده کلوب انواع حرمت و تعظیمه مظهر اوله رق
 درگاه حضرت پیره عزیمت ایله (۹۲۲) تاریخنه کتجهبه دکن اوردده پوست
 ارشاد اولمشدر. طریق بکتاشیهده حق و حقیقتنه موافق اولان این ارکان
 بولردن مستودعدر. بناء علیه مشار ایله پیر ثانی اطلاق اولنور. درگاه
 حضرت پیرده ساکن فقرا ایله جلیبان ایچون تخصیص قنایان واردات دخی
 مشار ایله بلم سلطان زماننده سلطنت ملیه جائندن احسان اولمشدر. و خانه
 تجریدک بائیمی تعمیر ایسه یالکز حجره نشین اولان تقری حقیقتدر. قائم
 ایدی مجرد صحیح اول کیمسه درکه علم و معرفتدن آگاه و پراغیاه اولوب
 هر شیشی ده کتدوی پاک و بری قبله و نورحق اولوب حالا بدنی آتیه کیرسه
 یانیه و رجوق و قتل یمک یمه محتاج اولیه فرضاً قتل ایلمس لر الم ایدیمه
 هلاک قیلسه لر آکا غم کلیه جلال و جمال ایتک یاننده مسادی اوله عذابده اولمقلق
 ایله صفاده اولمی فرق ایتمه ایشته خلقه محتاج اولیمان فقیر مجرد بولردر.
 و دخی شریعت و طریقت و معرفت و حقیقتک سرلری بیلوب سرور علم و مقدر
 نبی آدم محمد المصطفی «صلعم» ایله حضرت امام علی کرم الله وجهه و رضی الله
 عنهمک و اصحاب رسول اللهک اعتقادلریله معتقد اوله شیک سرور علم بیورور.
 (الشریعة اقوالی و الطریقة افعالی و الحقیقة احوالی) شریعت حضرت رسالتنه
 اقتدزک بویلهجه اجرا ایتک دیو امر بیوردقلمی امر درکه [بی الاسلام علی
 خمس شهادة ان لا اله الا الله محمد رسول الله و اقام الله الحجة و ایتاده لزوۃ و صوم
 و مضان و حج البيت من استطاع الیه سبیلاً] یعنی حضرت رسالتنه اقتدز
 بیورورلرکه اسلامک بنیادی بس نشنه اوزربنه. کلمه شهادت و صلوة و زکوۃ
 و مضان و حج البيت کبی دهانجه شرائط و واجبات و سنن سنیه بیغمبری کیم اجراسی
 بنیه و تا کید بیورمشدر. جمله سنی برینه کتورمکدر. زیرا بو امر حق سبحانه
 و تعالی حضرت تلمسک رسولی و امطه سبیله بزره امر بیوردیقلمدر. هر کیم بو امری

شیر خدا ، جناب حیدر کرار کرم الله وجهه ورضی الله عنه حضرت تلمیذ
فضائل علیہ لری حقندہ وارد اولان احادیث شریفہ تک بر آرایہ طویلانویب
رسالہ مخصوصہ ہئذہ قوتلمی وارد خاطر احقری اولدینی کئی بعض
اخوانکده بو بولده کی الحاحلری قوددن فعلہ حیقمسنہ بادی اولدی .

آنحقی (من کذب علی متصدأ فلیتوبو مقده من النار) حدیث شریفہ
احادیث موضوعہ قیدندن احترازاً بو خصوصہ کی ماخذم اولان کتب معتبرہ بی
ہمدادہ مجبور اولدیکہ شوئر کتب سندن وبلخاصہ صحیحیندن یعنی بخاری
ومسلمین جمع اولان حافظ حدیث عبدالرزاق منادی حضرت تلمیذ کنوز الدقائق
فی حدیث خیر الخلائق لری کہ یتمش کسور عددی بو کتابدندر . مولانا جامی
قدس سرہ الہامی تک شو اهدالتیوہ لری ، مولانا جلال الدین سیوطی علیہ
رحمۃ اباریک بو خصوصہ . ولفہ رسالہ مخصوصہ لری ، بلخی حضرت تلمیذ
بنک ینابیع لمدت لری شیخ محمد کمال الدین الحریری المالامی قدس سرہ العالی
حضرت تلمیذ کالتامہ آل عباریدر .

رسالہ . مندرج احادیثک دہا زیادہ اولمق احتمالی وارسدہ مکرر الحدیث
تقلندن صرف نظرلہ یالکز بریشک ذکریلہ اکتفا اولدینی کئی حساب
ایجد اوزرہ اسم علی یوز اونہ مساوی اولدندن بو . مقدارلہ اکتفا قلندی .
برد جمع اولان احادیث شریفہ تک یالکز عبارہ مضاربتی ذکر ایدرک
شرح و تفصیلی قارئین کرام حصرتنک درجہ عرفانلریہ حوالہ سی مناسب
کوردم . مقصدم محبانک حضرت علی المرتضیٰ بہ موزانہ بر خدمت اولدینندن
قرائت بیوزان ذوات عرفانساندن حسب البشریہ ظهور ایدن خطاریک
خلوص نیت بندگامہ باغشلائمق قام حقیرانک خیر ایلہ یاد بیورلمی رجا
ونیازیدر .

الامارت الراررة فی فضائل مناب علی المرتضیٰ کرم اللہ وجہہ ورضی اللہ عنہ
بسم اللہ الرحمن الرحیم

ک (بشر یا علی حیانتک وموتک ہی) یا علی سکا مزده اولسون کہ حیانتک
وموتک بخلہ در (حب علی براتہ من التفاق) علی بی سومک نفاقدن براتی

اولمقدر . آدمک جملہ سی آدم اولمقدر . فاما آدم اولمق آکا دیرلر کہ
(الولد سرابی) اولہ . بابانک حقیقتہ . طالع اولمش اولہ اکر اولماز ایسہ
مورنا آدم ارجلی اولور حقیقتاً اولماز و بابا میرانک بیہ مز . منراث یمک بابا
سربنہ واقف اولمقدر کہ جمیع اسمایی اللہ تبارک وتعالی حضرت تلمیذ آدمہ تعلیم
ایتمددر . اول اسمایی عالم اولمقدر ، مجموع اشیا وزمین و آسمانک حکمت وجوہری
کوروب بیسلمکدر . نتکیم قرآن عظیم الشانہ بیورور (ان الارض برہما
عبادی العالون) یعنی بر ایلہ کورک میرانک حق تعالی حضرت تلمیذک صالح
قولای بز . صالح قول آکا دیرلر کہ نفس آکلابوب ریسک بیلہ . برکشی
نفسی بیامہ ریسک بیامز . نفسی بیلکم دخی . نقدر علمی وار ایسہ کشی
کندی وجودندہ اوقیوب وجمیع اشیاہ کندوی . شاهده قیلہ و مجموع اشیاہن
کندو ظهورک کوزہ وحق ذکری سبقت لیلہ کی وجہلہ کندر وجودندن
غیری موجود قائمہ وجہلہ موجوداتلہ بر وجود و بر حقیقت اولہ . ای طالب
حقیقت آکاہ اولکیم قول وفعلک حقیقت حالہ موافق اولدیوبدہ دنیاہہ حریص
اولدوق لذاند جہانہ ایلہ شہول اولدینک تقدیردہ بہودہ مجرد اولوب کذب و کتہی
قبول ایتاملی و تأمل ایتیبودہ (التکاح سبقتی فمن رغب عن سبقتی فلیس منی)
حدیث شریفک معناسنہ ما صدق اولماملیدر . بو امنک اهل تجریدی اصحاب
صفہ و حضرت سلمان فارسی بہ تقلیداً واتباعاً . لیکن مشارالہ حضرت تلمیذک
اسم طالبی سلمان فارسی ایکن سلمان پاک دنیلدی و حقلرندہ (سلمان منا
اهل بیت) بیورلندی . نیچونکیم صورتندہ و سیرتندہ هر بر افعالنی حضرت
رسالتنہ اقدمزله حضرت امام علی کرم الله وجهہ حضرت تلمیذک ارساداتلریہ
تقلید ابدوب قول وفعلندہ کندوی پاک و مطہر قیلوب بندہ خلقہ بکوش
ابدی . رضی اللہ عنہ .

تمام شد

30 [من فارق علياً فارقتي ومن فارقني فارق الله] علي قريبي ايدن جي وڃي قريبي ايدن الله قريبي ايدر³¹ [من قاتل علياً على الحولفة فاقتلوه كاشانم كان] علي ايه خلافت ايجون مقاتله ايدني زرده اولورسه اولسون قتل ايدنكز .
 32 [هذ علي لحك لحي ودمك دمي] بو علي دركه اتني اتم قاني قاندر³³ [لااسبو علياً فانه كان مسوجاً في ذن الله] علي به سب ايتيكنز . زيرا كنديسي طرف حقدن ممدوح و ممدوحدر³⁴ [يا بريرة ان عالياً وليكم من بعدي] يا بريرة تحقيق علي بندين سكره وليكزدر³⁵ [يا علي انك سبتلي بعدي فلا تقاتان] يا علي تحقيق سن بندين سكره تجر به اولته جقسك اصلا مقاتله ايه³⁶ [يا علي ان الله غفر لك ولذريتك] يا علي تحقيق جناب الله سني وذريتي مغفرت ايدني .
 37 [يا علي انت تدين لامتي ماختلفوا فيه] يا علي بندين سكره امتك اختلافني بيان ايه³⁸ [يا علي انت قتل علي سني] يا علي سن سني اوزره قتل اولنورسك³⁹ [يا علي انت ولي كل مؤمن من بعدي] يا علي سن بندين سكره جمه مؤمنيك و ابيسك⁴⁰ [يا علي انت مني بمنزلة هارون من موسى] يا علي سن بكا موسى نك هاروني منزله سندهسك .
 41 [يا علي انك مستخاف وانك مقبول] يا علي سن مستخاف ومقبول اسك
 42 [يا علي طوبى لك ولما احببتك وصدق فيك] يا علي سكا وسني سو منه وصدق ايدنه مزده اولسون⁴³ [يا علي ان خير اول وكن سخياً] يا علي اهل خير وسخي اول
 44 [يا علي لا يحبك الا مؤمن ولا يبغضك الا منافق] يا علي سكا آيجق مؤمن اولان محبت ومنافق اولان بغض ايدر⁴⁵ [يا علي انت بمنزلة الكعبه] يا علي سن كعبه منزله سندهسك⁴⁶ [يا علي انت تفصل جسمي وتودي ديني] يا علي سني جسمي سن غسل و بورجي سن ادا ايدرسك⁴⁷ [يا علي انت سيد في الدنيا والاخرة] يا علي سن دنيا و آخرته سيدسك⁴⁸ [يا علي محب محبي ومبغض مبغضي] يا علي سني سو كليم سويان سو مدنيكدر⁴⁹ [يا علي اوصيت بالعرب خيراً] يا علي سكا عرب ايله جيري وصيت ايدنه⁵⁰ [يا علي ان وشيعتك تردون علي الحوض]
 50 ورداً [يا علي سن واتباعك حوضه كلورلر⁵¹] اناسيد ولد آدم و علي سيد العرب بن ولد آدمت سيدي علي ده عربك سيديدر⁵² [ان المنذر و علي الهادي] بن اخاه ايديجي علي ده هدايته وسيله اولنيجيدر⁵³ [انا دار الجنة و علي بابها] بن حكمت اري سني علي ده اول اولك قبولنيدر⁵⁴ [انا مدينة العام و علي بابها] بن

موجيدر³ [حب علي برائة من النار] علي بي سومك ناردين براتي موجيدر .
 4 [حب علي حسنة لا ضرر معها سيئة] علي بي سومك بر حسنة كه بو محبت بقى اولد قجه سينه ضرر و ريزمن⁵ [حب علي يا سكل لذنب كما ناكل النار الحطب] علي بي سومك نارك اولدوني محوي كي كنه هزي ازاله ايدر⁶ [حق علي هذه لامة والحق الولد علي الولد] عليك بو امت اوزرنده كي حقي باباك اولاد اوزرنده حقي كوي در .
 7 [خير اعوان علي وخير اعدا من حمزة] قارداش ليريك خير ليسي علي وعمو جهر ليريك خير ليسي حمزه در⁸ [سيد العرب علي] قوم عربك سيدي علي در .
 9 [صاحب سري علي ابن ابي طالب] سربك صاحبي علي ابن ابي طالبدر .
 10 [علي اخي في الدنيا والاخرة] علي دنيا و آخرته قرداشمدر . (علي اصلي وجهه فرعي) علي اصلي و جعفر فرعدر¹¹ [علي عسيبة علمي] علي علمك هكسيدير¹² [من كنت مولاه فعلي مولاه] بن كيمك اقديسي ايدم علي ده آنك اقديسيدير¹³ [علي من بمنزلة رأس من بدني] علي بدنتك باشي منزله سنده در .
 14 [علي يقتضي ديني] علي بورجي قضا ايدر¹⁵ [علي نيجز عدااتي و يقتضي ديني] علي وعدلرمي انجام و ديني قضا ايدر¹⁶ [علي مني وانا منه وهو ولي كل مؤمن] علي بندين و بن علي دنم ، هر مؤمنك ده و ابيسي علي در¹⁷ [علي قسم النار] علي ناري ناري تقسيم ايدنيجيدر¹⁸ [علي خير البشر من شك فقد كفر] عليك خير البشر اولد ايدننه شك ايدن كافر در¹⁹ [علي يهوب المؤمنين] علي مؤمنلر ايجون بال آريسي بكي كيدر²⁰ [علي يظهر في الجنة ككوب الصبح] علي جنتده صباح بيلايزي كي ظاهر اولور²¹ [علي ولي ايماننا الى مشاشه] علي باصديتي ظاهر انا قدر ايمانله طولوردر²² [علي صاحب الحوض يوم القيمة] علي يوم قيامته صاحب حوضمدر²³ [علي وشيعته هم الفائزون يوم القيمة] علي واتباعي يوم قيامته فائز اولانلر در²⁴ [علي انضانا و ابي اقرانا] علي قضا و ابي قرائت ايدر²⁵ [علي امام البرة مقاتل الكفرة] علي ابرارك امامي كفارك مقاتليدر .
 26 [عنوان صحيفة المؤمن حب علي] مؤمن اولان كيمسه نك صفحه سي عنواني علي به محبت ايتيدير²⁷ [قل لمن احب علياً هتياها لدخول الجنة] علي به محبت ايدنه جنته كيرمه ك حاضر لانه سني سويله²⁸ [من اذى علياً فقد اذاني] هر كيم علي به اذيت ايدرسه بكا اذيت ايتس اولور²⁹ [من ابغض فهو منافق] اهل بيته بغي

[ايدن منافقيدر]

لنهر اديجت ايت على ابن ابي طالب نظر ايلسون . [الت اولى بالمؤمنين من
 اقتهم من كنت مولاه فقل مولاه] بن مؤمنين قسرينه اولادك ايم بن كيمك
 كنديسى م على ده انك كنديسيدر . [من احب علياً فقد احبني ومن احبني
 احب الله ومن ابغضه فقد ابغضه ومن البغضى فقد ابغض الله] على بن سوهن
 بن سوهن و بن سوهن الله تعالى بن سوهن على به بغض ايدن واجب تعالى به
 بغض ايدر .

73 [اذ ان كان يوم القيمة نوديت من بجان العرش يا محمد نعم الاب ابوك ابراهيم
 ونعم الاخ اخوك على] قيامت كوندند عرشك ايكي بطننده يا محمد نه كوزل
 يدردر . يدرك ابراهيم و نه كوزل فرداشدر فرد اشك على ديه ندا اولنوروم .
 74 [مبارزة على ابن ابي طالب يوم الحدق افضل من اعمالى اوق الى يوم القيمة]
 على ابن ابي طالبك خندق قضاسى كوندنه كي مبارزه به يوم قيامته قدر امتك
 اعمالندن خير ليديدر . [من اراده ان ينظر الى آدم في علمه والى نوح في قنواه
 ولى ابراهيم في حلمه والى موسى في هيبته والى عيسى في عبادته فلينظر الى على
 بن ابي طالب] بز كيمه آدمك علمنه ، نوحك قنواسته ، ابراهيمك حلمته ،
 موسىك هيبته ، عيسىك عبادته نظر ايمك مراد ايدر على ابن ابي طالبه
 نظر ايلسون . [ذكر على عبادة] على بنى ذكر ايمك عبادتدر . [الحق مع
 ذالخط مع ذا الى على] حضرت فخر عالم حضرت على به اشارت ايدروك حق
 شونكهدر ، حق بونكهدر ديه بيوره شلردر . [اللهم انصر من ينصر علياً]
 يا الله على به ياردم ايدنه ياردم الله . [من آمن وصدقني فليقول على ابن
 ابي طالب فان ولايت ولايتى وولايتى وولايت الله] هر كم بكا ايمن و بنى تصديق
 ايدر به على ابن طالبه توى ايتليدر . تحقيق آنك ولايتى بنم ولايتى و بنم ولايتى
 ولايت الله ايدر . [يا على انك اول من فرغ باب الجنة فيدخلها من غير حساب ايدى]
 يا على تحقيق من بدن سكره جتلك ايوستى فرع ايدوب حسابسز داخل
 مولانرك اولى سلك . [آيت ليله الامرى لى على] دى فاوشى الى فى على ثلاث
 حصال انه سيدالمسلمين وولى للمؤمنين وقائدالمجاهدين [ليله اسرى ده ريم بكا وصيت
 ايلدى كه على ده اوج خصصات واردر . مسديت سیدی ، متيقك وايسى
 و مجملتك قايديدر . [ان الله يباهى بعملى كل يوم الملائكة] جناب الله هر كوزل على
 ايله ملائكة به باعات ايدر . [قدمت الحكمة عن عشرة سزاه فاعطى على تسعة]

علمك شهرى على ده قوسيدر .

55 [انا وعلى حجة الله على عباده] بن وعلى عباد الله اوزر به الهك حتى بز . [انا
 وعلى من شجرة واحد والناس من اشجار شق] بن وعلى بر آغا جند ناس
 دى بشقه آغا جلد ندر . [ثلثة تشاق اليهم الجنة على ابن ابي طالب عمار ابن ياسر
 وسلمان الفارسى] اوج كيمه ايجون جنت مشه قدره انلده على ابن ابي طالب
 عمار ابن ياسر سلمان الفارسى در . [انا مدينة العلم وعلى بها فن اراد العالم
 فلان الباب] بن علم مدينه ميم على ده انك قوسيدر . على مراد ايدن كيمه
 قوسيه كلسون . [من حسد علياً فقد حسدنى ومن حسدنى فقد كفر] على به
 حسد ايدن حقيقتده بكا حسد ايتش اولور . بكا حسد ايدن ايسه كافر در .
 60 [لا يذنب لاحد ان نجيب في المسجد الا فاعلى] مسجدده يان طرفه ياتق بكا
 وعلى به لا يذير . [لا تشكو علياً فانه الاحسن في دين الله] على دن شكات ايتيمك
 زيرا كنديسى دين النهيده سريع در . [اعلم ايها بنى رضى على ابن ابي طالب]
 بدن سكره امتك زياده طالى على ابن ابي طالبك . [اللهم اكرم من بكرم علياً]
 يا الله على به اكرام ايدنه اكرام ايله . [اول من صلى معى على] بنه اول
 نماز قيان على در . [يا على انك عبرى] يا على تحقيق من سيدسك . [لقد
 سلت الملائكة على وعلى على سبع سنين] بنم اوزر بهه و عيانك اوزر بهه ملائكة
 يدى سنه صلاة ايلدى . [مثل على فى الناس مثل قل هو الله فى القرآن] ناس
 ايجنده على قرآن ايجنده قل هو الله سورده ميم كى در . [لولم يخلق على
 ما كان لفاطمة كفه] اكر على خلق اولنسه ايدى فاطمه ايجون كفه اولنزدى .
 61 [لكل بنى وصى و وارث وعلى وصى و وارث] هر بنى ايجون بر وصى
 و وارث واردر ، على ده بنم وصيم و وارثدر . [على مع القرآن و القرآن مع
 على ان يفزقا حتى بردا على الخوض] على قرآن ايله و قرآن على ايله برادر
 اولوب حوضه ورودر به قدره احلا افتراق ايتلدر . [السابق ثلثة] قال سابق
 الى موسى بوشع بن نون و السابق الى عيسى صاحب يس و السابق الى محمد
 و على ابن ابي طالب [دعوت انبياه اجابه سبق ايدنر اوجدر . موسى به بوشع
 ابن نون عيسى به صاحب يس محمد على ابن ابي طالب] من ستره نينظر الى
 آدم فى علمه ولى نوح فى فهمه ولى ابراهيم فى خلفه فلينظر الى على ابن ابي طالب
 بركه سزاه اذ انك فاطمة نوحك فهمته ابراهيمك خلقته نظر ايدوب ميم اولور .

کشف لفر ایله ایماندن	باق وجه یاره یاسی
آخرت ایله جهاندن	کلیش کماله یاسی
اوشوریشمه یو نهایت	باق ولا بزلدن
بوقیل قله یاسی	ایرمن ذواله یاسی
وامیل اولوری حله	کرم سجده ایلمسه
اهل ریا اولانلر	بوته جاله یاسی
ای سو فی هدیج صیقلوری	دیاده آخرنده
مزرانی "جه الله یاسی"	ایرمن وصاله یاسی
مدح ایلمشکن الله	دیدار حقدر ایتمه
قرآنده بوشرابی	صدق ایله کل نیازایت
بیوت حرام دیرورسک	دیواره سجده ایتمه
بوته حازه یاسی	کرمه وپاله یاسی
علوی بابا بوتهغان	الله قبول ایلدی
حقک دیبله سویلر	ریا ایله نمازی
ساق منای ایله	رسوده در فایلیا
طووشه ایله یاسی	بوته حیاله یاسی

بهرمن نسهلر - اخته در

وسا برالناس جزاً واحداً [حکمت اون یازجه به آریلوب طقوزی علی به بری
 سائر نامه ویرلمشدر .] ان اول اربنه یدخلون الحمة انا و انت والحين والحين
 و ذراتنا خلف ظهورنا و ازواجنا خلف ذریاتنا و شیعتنا ایماناً و شماننا [تحقیق
 اولاجته کیرن درتدر : بن وسن و حسن و حسین دره . ذریشریمز آردیمزدن
 و آزدواجز آنلرک آردندن و اتباعمز صاع و صوملزدن داخل اولورلر .
 ۲ [لوان السموة و الارض و ضعتافی کفة و ایمان علی فی کفة لرجع ایمان علی]
 ترازومک بر جزئه برلر و کوکلر و بر جزئده علیه ایمان قونلسه علیه ایمانی
 آغیر کاوردی . [لوان اجتماع الناس علی حب علی ابن ابی طالب لما خلق الله
 تعالی الار] ناس علیه محب اوزره اجتماع ایتمسه ایلدی الله تعالی تازی یار آمازدی .
 ۸۹ [من مان وفی قلبه امض علی ابن ابی طالب فتمت یهودیا او نصرانیا] برکمه
 علی ابن طالبک بنصی اوزره وفات ایدرمه ایستر یهودی ایستر نصرانی دین
 اوزره وفات ایتمش اولور . [النظر الی وجه علی عبادة] علیه بوزینه باقم
 عبادتدر . [نوقفة علی مع عمر ابن عبود خیر من عبادة امی الی یوم القيمة]
 علیه عمر ابن عبود ایله محارب اوله رق طوروشی اتمک قیامت قدر عبادتندن
 خیرلدر . ۹۲ یا علی ان الله تعالی زینک بزینة لم یزین الخلاق باح الیه منه الزهد
 فی الدنیا و جعل الدنیا لانتال منک شیئاً . یا علی جناب الله خلافتی زینتله مدیک
 بر زینتله سفی ترین ایلدی والله تعالی به خوش کان دنیاده زهد ایسه و دنیادخی
 سندن برشینه نائل اولمایه ۹۳ یا علی اذا کتب الناس انواعاً لیقرنوا بها الی ربنا
 فا کتب انت انواع المعرفة تسبهم بالزلق و القدر و الدرجات فی الدنیا و الاخرة .
 یا علی ناس جناب الله تقرب ایچون انواع طاعون ا کتسابلرندن سن انواع
 معرفت ایله آنلره مسابقه ایله که دنیا و آجرتده درجه و قدرک علی اوله .
 ۹۴ [ان الله طهر قوماً من الذنوب بالصلح فی رؤسهم و ان علی ابن ابی طالب اولهم]
 تحقیق جناب حق بر قومک باشلرینک اولک طرفلرنده صاج اولمامانی ذنوبندن
 طهارتله علامت اوله رق اظهر ایلدی . علی ابن ابی طالب دخی انلرک برنجیبیدر .

بش رکنلی بر مہر دن صکرہ باشلارندہ باش پارمق کبی بر شـکل یازیلی
 اولهرق اوج عصا و صکرہ ایکی چیزکیلی بر خرف انجیلی و بعدہ ندرت یازمق
 و کور بر مہم وقتیور بر ۵ واک نہایت آتی گوشہلی بر مہر ایله ختام بولور.

وفق مثال

حالی

آدم ۱۵
 ۳
 ۲۵
 ۱۵
 ۶
 ۶۶

۴	۹	۲
۳	۵	۷
۸	۱	۶

الله حاجتہ دور

۵
 ۴
 ۸
 ۱۲
 ۱۶
 ۲۰
 ۲۴
 ۲۸
 ۳۲
 ۳۶
 ۱۸۰

سبع

ب
 ۲
 ۴
 ۶
 ۸
 ۱۰
 ۱۲
 ۱۴
 ۱۶
 ۱۸
 ۹۰

ملك

۲
 ۶۰
 ۴۰
 ۱۰۲
 ۸
 ۱۱۰
 یابین مہم
 ۱
 ۱۰
 ۶۰
 ۱۲۱

Bektaşîlik Makâlâtı

Son dönem Bektaşîleri arasında meydana gelen bir tartışmanın parçası durumundaki *Bektaşîlik Makâlâtı*, birkaç açıdan dikkate değer bir eserdir. Öncelikle Bektaşîlik tarihinde "Çelebiyân" ve "Babagân" olarak adlandırılan iki kolun sürekli tartıştığı Hacı Bektaş-ı Velî'nin "mücerred" olup olmadığı konusuna getirdiği yaklaşım dikkat çekicidir. Kendisi de Babagândan olduğu hâlde Babagândan bir diğer Bektaşîye [Ahmed Rifkî'ya] karşı yazılmış olması eserin dikkat çekiciliğini artırmaktadır.

Ahmed Rifkî'nin *Bektaşî Sırrı* adlı eseri yayınlanınca bu esere birkaç reddiye yazılmıştır. Bu reddiyelerden en tanınmış Çelebi Cemaleddin Efendi'ye ait *Müdâfaa* adlı reddiyedir. Söz konusu reddiye Ahmed Rifkî'nin karşı reddiyesiyle birlikte iki ciltlik *Bektaşî Sırrı*'na dahil edilmiş ve eser dört cilt olarak basılmıştır. Çelebi Cemâleddin, unvanından da anlaşılacağı üzere Çelebiyândandır ve reddiyesinin temelini asıl olarak Hacı Bektaş-ı Velî'nin evli olduğu tezi oluşturur. Ali Ulvî Baba'nın reddiyesi de bu konu üzerinde durmakta, fakat aynı konuda ikisinden de farklı bir yaklaşım ortaya koymaktadır.

Öyle görülüyor ki, Ahmed Rifkî'nin eseri zikrettiğimiz bu ana konu etrafında, yayınlandığı dönemde bir tartışma dizisi oluşturmuş, esere birkaç reddiye yazılmıştır. Bu reddiyelerden Cemâleddin Efendi'nin reddiyesi sadeleştirilerek yayınlanmıştır. *Bektaşî Sırrı* ise tartışmanın odağındaki asıl eser olmasına rağmen yayınlanmamıştır. *Bektaşîlik Makâlâtı* ile bu reddiyeler zincirinin önemli bir halkası daha gün ışığına çıkartılmış olacaktır.

Bektaşîlik Makâlâtı sadece bu tartışmanın bir parçası olarak önemli değildir elbette. Bu ufak eserde Ali Ulvî Baba tasavvuf anlayışını öz, keskin ve neredeyse aforizmik bir biçimde vermektedir. Eser bu yönüyle de dikkat çekicidir.

001

I SBN 975-98065-9-2

9 7997 59 8065 99